

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 186 (XXX) — Nr. 199

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Luni, 5 martie 2018

SUMAR

	Nr.	Pagina	
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE			
Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (3) teza a treia]; pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (1) tezele penultimă și ultimă și alin. (2) teza a doua]; pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) și (7)]; pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)]; pct. 44; pct. 53 [cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)]; pct. 54 [cu referire la art. 40 alin. (4)]; pct. 69 [cu referire la art. 49 alin. (1)]; pct. 77 [cu referire la art. 52 alin. (3)]; pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (2), (7), (8), (9) teza întâi și (10)]; pct. 88 [cu referire la art. 54 alin. (3)]; pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1) sintagmele „ori la alte autorități publice, în orice funcții, inclusiv cele de demnitate publică numite” și „precum și la instituții ale Uniunii Europene sau organizații internaționale, la solicitarea Ministerului Justiției”]; pct. 108 [cu referire la art. 62 alin. (1 ²) și (1 ³)]; pct. 109 [cu referire la art. 62 alin. (3) sintagma „nu îi sunt aplicabile dispozițiile referitoare la interdicțiile și incompatibilitățile prevăzute la art. 5 și art. 8” prin raportare la art. 62 alin. (1 ³)]; pct. 112 [cu referire la art. 62 ² , 62 ³ și 62 ⁴]; pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)]; pct. 143 [cu referire la art. 82 alin. (2) sintagma „funcția de ministru al justiției”]; pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (2 ¹) și (2 ²)]; pct. 146 [cu referire la art. 82 alin. (5 ¹) și (5 ²)]; pct. 153 [cu referire la art. 85 ¹ sintagma „funcția de ministru al justiției”]; pct. 156 [cu referire la art. 96]; pct. 157 [cu referire la art. 99 lit. r)]; pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d ¹]; pct. 161 [cu referire la art. 100 alin. (2)] și pct. 163 [cu referire la art. 109 alin. (1) teza întâi și art. 114] din Legea pentru modificarea și			
		completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, precum și legea în ansamblul său	2–33
		★	
	Opinie separată		34–37
		★	
	Opinie separată		37–41
HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI			
59.	— Hotărâre privind actualizarea valorilor de inventar ale unor bunuri din domeniul public al statului și administrarea Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare, prevăzute în anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006 pentru aprobarea inventarului centralizat al bunurilor din domeniul public al statului și pentru aprobarea retragerii dreptului de folosință gratuită constituit în favoarea Federației Organizațiilor Utilizatorilor de Apă pentru Irigații Câmpia Covurlui, județul Galați, asupra unor bunuri din infrastructura de îmbunătățiri funciare din amenajarea de irigații Câmpia Covurlui, aparținând domeniului public al statului, aflată în administrarea Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare		42–45
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE			
253.	— Ordin al ministrului sănătății pentru aprobarea Regulamentului de organizare, funcționare și autorizare a serviciilor de îngrijiri paliative		46–48

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 45**

din 30 ianuarie 2018

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor

art. I pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (3) teza a treia]; pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (1) tezele penultimă și ultimă și alin. (2) teza a doua]; pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) și (7)]; pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)]; pct. 44; pct. 53 [cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)]; pct. 54 [cu referire la art. 40 alin. (4)]; pct. 69 [cu referire la art. 49 alin. (1)]; pct. 77 [cu referire la art. 52 alin. (3)]; pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (2), (7), (8), (9) teza întâi și (10)]; pct. 88 [cu referire la art. 54 alin. (3)]; pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1) sintagmele „*ori la alte autorități publice, în orice funcții, inclusiv cele de demnitate publică numite*” și „*precum și la instituții ale Uniunii Europene sau organizații internaționale, la solicitarea Ministerului Justiției*”]; pct. 108 [cu referire la art. 62 alin. (1²) și (1³)]; pct. 109 [cu referire la art. 62 alin. (3) sintagma „*nu îi sunt aplicabile dispozițiile referitoare la interdicțiile și incompatibilitățile prevăzute la art. 5 și art. 8*” prin raportare la art. 62 alin. (1³)]; pct. 112 [cu referire la art. 62², 62³ și 62⁴]; pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)]; pct. 143 [cu referire la art. 82 alin. (2) sintagma „*funcția de ministru al justiției*”]; pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (2¹) și (2²)]; pct. 146 [cu referire la art. 82 alin. (5¹) și (5²)]; pct. 153 [cu referire la art. 85¹ sintagma „*funcția de ministru al justiției*”]; pct. 156 [cu referire la art. 96]; pct. 157 [cu referire la art. 99 lit. r)]; pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹]; pct. 161 [cu referire la art. 100 alin. (2)] și pct. 163 [cu referire la art. 109 alin. (1) teza întâi și art. 114] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, precum și legea în ansamblul său

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Benke Károly	— magistrat-asistent-șef

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, obiecție formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite.

2. Curtea Constituțională a fost sesizată prin Hotărârea nr. 2 din 21 decembrie 2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite, cu obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, care a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 12.595/22 decembrie 2017 și constituie obiectul Dosarului nr. 2.955A/2017.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate se arată că art. I pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (3) teza a treia] din legea criticată încalcă prevederile constituționale ale art. 1 alin. (5), prin lipsa de claritate generată de sintagma „*fie chiar autorități judiciare*”, și ale art. 147 alin. (4) teza a doua referitoare la obligativitatea deciziilor Curții Constituționale. În acest sens, se arată că luarea deciziilor de către judecători „fără niciun fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții” din partea autorităților judiciare este contrară obligației judecătorilor de a

respecta deciziile Curții Constituționale ori deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii sau hotărârile pronunțate de instanțele internaționale.

4. Se susține că art. I pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (2)] din legea criticată, prin utilizarea sintagmei lipsite de claritate și precizie „*situații care exced activității legate de actul de justiție*”, încalcă principiul legalității prevăzut de art. 1 alin. (5) din Constituție.

5. Se susține că art. I pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) și (7)] din legea criticată încalcă art. 1 alin. (4) și art. 124 alin. (3) din Constituție, întrucât include comisiile speciale parlamentare pentru controlul activității serviciilor de informații, ca organe abilitate să efectueze verificarea veridicității datelor din declarațiile date de magistrați. Se mai arată că sintagma „*răspunsul eronat se pedepsește conform legii*” este imprecisă și are un pronunțat caracter arbitrar, în sensul că, deși inoculează ideea atragerii unei răspunderi penale, nu oferă nivelul de claritate și previzibilitate necesar eliminării riscului aplicării sale discreționare. De asemenea, se apreciază că sintagma „*informare conformă*” este una nemaifântănită în legislația internă, nu are un conținut clar definit și nu se înțelege la ce face referire cu exactitate, generând, prin urmare, o lipsă de previzibilitate a conținutului normei.

6. Un caracter lacunar și imprevizibil au și prevederile modificatoare ale art. 7 alin. (7) din Legea nr. 303/2004, care, prin conținutul larg stabilit în privința noțiunii de informație de interes public, sunt de natură a încălca protecția instituită prin alte norme juridice de importanță majoră. Sunt învederate, în acest sens, protecția instituită prin caracterul nepublic al unor ședințe de judecată în alte materii decât cea penală, regimul

juridic al informațiilor clasificate, protecția datelor cu caracter personal și protecția anumitor categorii de persoane, minori, interziși etc. Caracterul imprezizibil al normei rezultă și din faptul că aceasta ignoră art. 277 din Codul penal — *Compromiterea intereselor justiției*, text care incriminează și dezvăluirea de informații din dosarele aflate în curs.

7. Se susține că art. 1 pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)] din legea criticată încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție referitor la calitatea legii. Utilizarea sintagmelor „manifestarea sau exprimarea defăimătoare” sau „în orice mod” creează o evidentă stare de insecuritate juridică în ceea ce privește aplicarea textului anterferit. Se apreciază că, în condițiile în care în cadrul procedurilor judiciare se pot întâlni cu ușurință situații în care se impune formularea unor considerente asupra acțiunii celorlalte puteri (a se vedea, de exemplu, situația aprecierilor făcute de instanțele judecătorești asupra modului de exercitare a prerogativelor puterii publice de către autorități ale statului aparținând puterii executive, în cadrul acțiunilor de contencios administrativ sau în alte materii), neconstituționalitatea textului de lege criticat este de natură a intra în conflict cu principiile constituționale și legale privind independența justiției, ca fundament al statului de drept.

8. Se susține că art. 1 pct. 53 [cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)] din lege încalcă art. 16 alin. (1) și art. 124 alin. (3) din Constituție. Astfel, se arată că toți judecătorii de la judecătoria, tribunale și curți de apel sunt evaluați de judecători în funcție, judecătorii de la Înalta Curte de Casație și Justiție, prin derogare de la această regulă, sunt evaluați de membrii Consiliului Superior al Magistraturii, organism care, deși face parte din „autoritatea judecătorească”, are natura juridică a unei autorități administrative, iar membrii Consiliului Superior al Magistraturii, pe durata exercitării mandatului lor, sunt suspendați din funcția de judecător. Mai mult, se subliniază că doar judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt evaluați de judecători cu grad profesional inferior.

9. Se susține că art. 1 pct. 54 [cu referire la art. 40 alin. (4)] din lege este neconstituțional, întrucât singura cale de atac pe care o reglementează împotriva raportului de evaluare a activității profesionale a judecătorului/procurorului este recursul, soluționat de curtea de apel, iar recursul nu are caracter devolutiv. Prin urmare, se concluzionează în sensul că textul criticat este de natură să împiedice aplicarea efectivă a principiilor constituționale ale egalității în drepturi și egalității în fața justiției, consacrate prin art. 16 alin. (1) și (2) și art. 124 alin. (2) din Constituție. Mai mult, se subliniază că, atât timp cât toate litigiile referitoare la cariera magistraților intră în competența Înaltei Curți de Casație și Justiție, reglementarea competenței curții de apel, în primă și ultimă instanță, în materia contestațiilor formulate împotriva rapoartelor de evaluare contravine cerințelor de coerență legislativă stabilite prin art. 1 alin. (5) din Constituție.

10. Se susține că art. 1 pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)] din lege dublează prevederile nou-introduse ale art. 62⁴ din Legea nr. 303/2004, care prevede, de asemenea, posibilitatea suspendării din funcție la inițiativa magistratului, ceea ce este contrar art. 1 alin. (5) din Constituție referitor la calitatea legii.

11. Se susține că art. 1 pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (21) și (22)] din lege încalcă art. 16 alin. (1), art. 41 alin. (1) și art. 53 din Constituție, întrucât reglementează interdicția cumulului pensiei de serviciu, care are natura unei pensii pentru limită de vârstă, cu salariul până la împlinirea vârstei de 65 de ani. Or, multitudinea de obligații, interdicții, incompatibilități și responsabilități care revin magistratului în timpul activității sale desfășurate în această calitate justifică acordarea pensiei de serviciu condiționată de o anumită vechime cumulată în funcție, și nu și de împlinirea unei anumite vârste. Din formularea textului criticat nu se înțelege dacă magistratului îi este interzisă

cumularea pensiei de serviciu cu indemnizația de magistrat, ci faptul că magistratul pensionat nu mai poate, în perioada dintre data pensionării și împlinirea vârstei de 65 de ani, să desfășoare nicio altă activitate salarizată. O asemenea reglementare încalcă art. 53 din Constituție.

12. În plus, este încălcat dreptul la muncă prevăzut în art. 41 din Constituție și sunt create premisele unei duble discriminări a magistraților, atât în raport cu criteriul vârstei, cât și prin raportare la alte categorii profesionale, ceea ce contravine art. 16 din Constituție.

13. Se susține că art. 1 pct. 156 [cu referire la art. 96] din lege încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât conținutul său normativ este neclar și confuz. De asemenea, se apreciază că acesta derogă de la art. 52 alin. (3) din Constituție, instituind în sarcina magistraților o răspundere materială ce depășește conținutul acestui articol.

14. Se arată că art. 96 din lege, în forma propusă pentru modificare, schimbă viziunea constituțională asupra răspunderii magistraților pentru eroarea judiciară (gândită ca o răspundere directă a statului și o răspundere subsidiară a judecătorului) și, prin stabilirea caracterului obligatoriu al acțiunii în regres împotriva magistratului, instituie, în esență, în sarcina acestuia, contrar Constituției, o răspundere materială obiectivă. Se arată că, la nivel internațional, eroarea judiciară este reglementată doar în materie penală și presupune, în primul rând, existența unei hotărâri definitive de condamnare și, ca urmare a acestei condamnări, să se fi executat o pedeapsă cu închisoarea. De asemenea, dispozițiile internaționale, cu referire la art. 3 din Protocolul adițional nr. 7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și art. 14 paragraful 6 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, se aplică numai atunci când condamnarea este anulată sau se acordă grațierea, dacă un fapt nou demonstrează că s-a produs o eroare judiciară. Din aceleași reglementări internaționale se conturează ideea că eroarea judiciară nu se confundă cu greșeala de judecată, pentru care atât dispozițiile legale interne, cât și cele internaționale prevăd alte mijloace de remediere. Prin urmare, se concluzionează în sensul că definiția dată erorii judiciare în noua formulă redacțională încalcă reglementările internaționale invocate. Se subliniază că definirea erorii judiciare prin raportare la „desfășurarea greșită a unei proceduri judiciare” excedează cu totul noțiunii de eroare judiciară și se circumscrie mai degrabă noțiunii de greșeală de judecată.

15. Se arată că sunt încălcate și prevederile art. 20 alin. (2) din Constituție, întrucât nu se poate susține faptul că propunerea reprezintă o normă internă mai favorabilă, acest caracter al normei trebuind să se circumscrie profilului juridic al instituției de drept în discuție, și nu să creeze o nouă instituție, derogatorie de la profilul juridic reglementat internațional. Se mai arată că sintagmele cuprinse în alin. (3) al propunerii, referitoare la ipoteza în care, în înfăptuirea actului de justiție, se determină o desfășurare greșită a unei proceduri judiciare, nu corespund exigențelor de precizie, claritate și previzibilitate a legii. Aceleași critici vizează și modificările aduse art. 96 alin. (8) din Legea nr. 303/2004, deoarece prevede că acțiunea în regres se exercită împotriva judecătorului sau procurorului care a determinat eroarea judiciară, competența de judecată revenind Curții de Apel București, care verifică dacă eroarea judiciară a fost săvârșită cu rea-credință sau gravă neglijență. Or, în condițiile în care reaua-credință și grava neglijență nu pot fi analizate decât în cadrul unei proceduri penale sau disciplinare, atribuirea unei astfel de competențe unei instanțe civile este de natură a încălca normele de competență în materie penală și disciplinară. Se încalcă, astfel, art. 1 alin. (5) din Constituție privind claritatea, precizia și previzibilitatea legii și art. 134 alin. (2) din Constituție, care prevăd că, în materie disciplinară,

Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin secțiile sale.

16. Dacă s-ar accepta ideea că reaua-credință și grava neglijență pot fi analizate în proceduri paralele, se creează riscul imprevizibilității actului de justiție, în condițiile în care este posibil ca instanțele disciplinare sau penale să statueze diferit asupra relei-credințe sau gravei neglijențe în raport cu instanța civilă investită cu soluționarea acțiunii în regres.

17. Definiția noțiunii de „gravă neglijență”, deși ar trebui să se raporteze la o culpă în formă agravată, este circumscrisă unei culpe simple. Din acest motiv, textul de lege propus poate oferi temei pentru răspunderea materială a magistraților, inclusiv atunci când există culpă în cea mai puțin gravă dintre formele sale [*culpa levissima*].

18. Se mai precizează că modificarea alin. (8) al art. 96 din Legea nr. 303/2004, în sensul că statul, prin Ministerul Finanțelor Publice, se întoarce în mod obligatoriu împotriva judecătorului sau procurorului care a determinat eroarea judiciară, instituie o prezumție relativă de culpabilitate pentru magistratul chemat să răspundă material, îngreunându-i acestuia în mod nejustificat sarcina probei. Se mai invocă, în susținerea celor de mai sus, Decizia Curții Constituționale nr. 80 din 16 februarie 2014, potrivit căreia textul constituțional nu constrânge statul la inițierea în toate cazurile a unor acțiuni în regres, lăsând în marja sa de apreciere exercitarea acestei acțiuni.

19. Se susține că art. 1 pct. 157 [cu referire la art. 99 lit. r)] din lege încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât dublează prevederile lit. h) ale aceluiași articol.

20. Se susține că art. 1 pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹)] din lege încalcă art. 53 alin. (2) din Constituție prin restrângerea „exercițiului drepturilor” într-o manieră disproporționată față de situația care a determinat-o, prin instituirea unei triple sancțiuni, în condițiile în care retrogradarea în funcție implică atât o diminuare a gradului profesional dobândit prin concurs, o sancțiune pecuniară, prin diminuarea salarială atrasă de pierderea gradului superior, cât și o mutare la o instanță de grad inferior. De asemenea, întrucât retrogradarea este dispusă pe o perioadă nedeterminată se aduce atingere substanței inamovibilității, contrar art. 53 și art. 125 din Constituție.

21. Se susține că art. 1 pct. 161 [cu referire la art. 100 alin. (2)] din lege încalcă art. 53 alin. (2) și art. 133 din Constituție, întrucât nu permite individualizarea sancțiunii disciplinare de către Consiliul Superior al Magistraturii, prin aprecierea de la caz la caz a fiecărei situații în parte.

22. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a-și exprima punctele lor de vedere.

23. **Președintele Camerei Deputaților** apreciază că obiecția de neconstituționalitate formulată este neîntemeiată.

24. Cu privire la criticile de neconstituționalitate privind art. 1 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (3) teza a treia], pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (2)], pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) și (7)], pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)], pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)] și pct. 157 [cu referire la art. 99 lit. r)] din legea criticată, se arată că pretinsa lipsă de claritate și previzibilitate a acestor dispoziții legale nu se convertește într-o veritabilă critică de neconstituționalitate, ci vizează chestiuni care țin de competența Parlamentului, acesta putând interveni pe calea unor modificări/completări sau abrogări pentru a asigura ordinea juridică necesară. Din perspectivă constituțională pot fi analizate doar criticile care vizează o gravă incoerență legislativă. Or, criticile formulate în prezenta cauză nu sunt însoțite, practic, de nicio argumentație în acest sens, reprezentând simple opinii și

afirmații ale autorului obiecției de neconstituționalitate, fapt ce face, practic, imposibilă exercitarea controlului de constituționalitate. Cu privire la cerințele de calitate a legii, este invocată atât jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cât și cea a Curții Constituționale, indicându-se că legea nu trebuie neapărat să fie însoțită de certitudini absolute.

25. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (3) teza a treia] din lege, se arată că aceasta este, în realitate, rezultatul unei interpretări eronate a textului în contextul întregului alineat. Interdicția de a se lua decizii fără restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții directe sau indirecte din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare, așa cum sunt prevăzute în „capitolul VI” din Constituție, nu se referă la hotărâri judecătorești care au obligativitate *erga omnes*, ci la eventualele intervenții care depășesc cadrul legal.

26. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (2)] din lege, se arată că acestea vizează obligația judecătorului sau procurorului de a aduce în scris la cunoștința colegiului de conducere situațiile care se pot constitui în conflicte de interese, fără însă ca această obligație să interfereze cu cea prevăzută de codurile de procedură, și anume obligația de abținere în cazurile prevăzute de acestea. Astfel, departe de a fi neclar și imprecis, acest text circumstanțiază obligațiile judecătorului sau procurorului și, respectiv pe cele ale colegiilor de conducere, pentru a nu se permite pe viitor situații, precum cele generate de textul în vigoare, în care, în lipsa unei astfel de precizări, colegiile de conducere s-au pronunțat asupra unor cazuri care au fost invocate însă și în cursul judecății ca motive de abținere sau recuzare, generându-se un paralelism nepermis. Mai mult, textul în vigoare, în momentul de față, dă în competența colegiilor de conducere atribuții jurisdicționale — de soluționare a unor motive de abținere și recuzare, ce se suprapun peste cele ale judecătorului chemat să judece aceste incidente procedurale, astfel încât se apreciază că modificarea textului era absolut necesară.

27. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5)] din lege, se arată că acest text nu interferează în activitatea profesională a judecătorilor și procurorilor și nu analizează statutul civil și juridic al acestora. Atribuția de control stabilită în sarcina comisiei parlamentare se exercită doar în privința actului emis de serviciile de informații, și nu vizează persoana judecătorului sau procurorului. Necesitatea modificării textului în vigoare a fost dată tocmai pentru a asigura garanții reale de independență a judecătorilor și procurorilor în raport de ingerințele serviciilor de informații, în condițiile în care actuala reglementare și-a dovedit ineficiența, controlul declarațiilor făcându-se într-un mod formal și printr-o procedură ce nu a fost făcută niciodată publică. Acest fapt a ridicat, în ultimii ani, tot mai multe întrebări și suspiciuni legate de relațiile dintre magistrați și serviciile de informații, lipsa clarificărilor cu privire la acestea având efecte grave în ceea ce privește încrederea cetățenilor în justiție. În ceea ce privește critica privind teza referitoare la faptul că „*răspunsul eronat se pedepsește conform legii*”, se arată că aceasta este neîntemeiată, întrucât mai multe dispoziții legale reglementează falsul în declarații, ipoteză în care se angajează răspunderea penală și, în consecință, se aplică sancțiunea de eliberare din funcția deținută. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7)] din lege, se arată că acest text legal nu este nici lacunar și nici imprevizibil, întrucât se referă la administrarea justiției. Astfel, legiuitorul a înțeles să prevadă, în mod explicit, că toate informațiile ce privesc statutul judecătorilor și procurorilor, administrarea judiciară și cooperarea instituțională cu instanțele și parchetele sunt informații de interes public, iar acest lucru nu poate fi eludat

prin emiterea unor acte normative infralegale sau protocoale de colaborare clasificate, care să excludă de la accesul cetățenilor informații ce privesc accesul lor liber la justiție și dreptul la un proces echitabil.

28. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)] din lege, se arată că obligația de rezervă a judecătorilor referitoare la manifestarea sau exprimarea defăimătoare, în orice mod, are în vedere modalitățile în care acestea pot fi realizate: în scris, oral, prin mass-media sau prin rețelele de socializare. Modalitățile de exprimare nu pot fi reglementate în mod limitativ printr-un text de lege, ci doar generic — „în orice mod”. Se mai susține că textul adoptat reprezintă o transpunere în dreptul intern a standardelor europene de conduită ale magistraților în relația cu celelalte puteri ale statului, fiind indicate, în acest sens, avizele nr. 3 [pct. 8] și nr. 18 [pct. 42] ale Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni.

29. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 53 [cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)] din lege, se arată că procedura evaluării judecătorilor are protecție constituțională doar în măsura în care, prin modul în care este reglementată, aceasta este de natură a aduce atingere independenței justiției. Evaluarea judecătorilor Înaltei Curți de Casație și Justiție de către membri ai Consiliului Superior al Magistraturii nu poate pune în discuție independența acestora, existând state europene cu democrație consolidată în care evaluarea tuturor judecătorilor se face de către consilii judiciare sau grupuri subordonate acestora [Austria, Estonia, Italia, Croația sau Slovenia]. Se mai arată că, pentru a fi eficientă, evaluarea trebuie să aibă un caracter obiectiv, inclusiv prin prisma evaluatorilor, trebuind, așadar, a fi exclusă o abordare subiectivă a acestora, inevitabilă în cazul în care evaluatorii sunt colegii celor evaluați. Dacă acest deziderat a fost realizat în privința judecătorilor de la instanțele ierarhic inferioare prin includerea în componența comisiilor de evaluare a unor judecători de la instanțele ierarhic superioare, în privința judecătorilor Înaltei Curți de Casație și Justiție, din motive evidente, nu s-a putut respecta aceeași formulă. Ca atare se justifică o altă soluție, iar alegerea acesteia este atributul exclusiv al legiuitorului ce nu poate fi cenzurat de Curtea Constituțională, câtă vreme nu aduce atingere independenței justiției sau altei norme constituționale.

30. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 54 [cu referire la art. 40 alin. (4)] din lege, se arată că, în prezent, hotărârile secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii în materie de evaluare profesională pot fi contestate numai la Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, hotărârile acestuia fiind definitive. Așadar, în prezent, aceste hotărâri nu pot fi nici măcar contestate la instanța judecătorească, astfel încât textul criticat reprezintă un progres în sensul că hotărârile secțiilor în materie de evaluare se supun recursului, judecat de o instanță judecătorească. Cu privire la critica referitoare la faptul că judecarea contestațiilor în materie de carieră a judecătorilor trebuie să fie realizată de Înalta Curte de Casație și Justiție, se arată că legiuitorul poate stabili ca, în situații diferite, competența de soluționare a unor litigii să fie diferită.

31. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)], se arată că opțiunea judecătorului sau a procurorului de a se autosuspenda din activitate reprezintă o situație particulară în raport cu dispoziția generală cuprinsă în art. 62⁴, suspendarea voluntară din magistratură, astfel încât nu se poate susține că există o suprapunere de texte de natură a genera o lipsă de claritate.

32. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (2¹) și (2²)] din lege, se arată că interdicția cumulării a două pensii de serviciu nu încalcă art. 16 alin. (1) și (2) din Constituție, iar referitor la interdicția

cumulării pensiei de serviciu cu salariul până la vârsta de 65 de ani, se arată că o atare pensionare este una anticipată, pentru care există în legea generală o dispoziție care prevede interdicția ca, pe perioada pensionării anticipate, să se poată obține un venit impozabil. Se mai arată că nu există o restrângere a dreptului la muncă, întrucât beneficiarul pensiei de serviciu, până la 65 de ani, poate opta între practicarea în continuare a profesiei sau obținerea pensiei; prin urmare, nu se poate susține încălcarea art. 53 din Constituție.

33. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 156 [cu referire la art. 96] din lege, se arată că modificarea operată vizează transformarea caracterului acțiunii în regres împotriva magistratului din facultativ în obligatoriu, neschimbând în fond cadrul juridic al răspunderii patrimoniale a statului, în contextul în care, în actuala reglementare în vigoare, Ministerul Finanțelor Publice se poate regresa împotriva magistratului în cazul unei erori judiciare într-un termen de 1 an, termen care, în practică, a fost constatat ca fiind insuficient pentru exercitarea acestei acțiuni. În susținerea constituționalității acestui text de lege, este invocată *in extenso* Avizul Comisiei de la Veneția nr. 847/2016.

34. Se arată că, potrivit textului de lege criticat, a fost reglementată procedura prin care statul poate fi obligat la plata unor despăgubiri pentru prejudiciile cauzate, precum și acțiunea promovată de stat împotriva judecătorului sau procurorului care a produs eroarea judiciară în activitatea sa profesională. În prima etapă a procedurii, acțiunea este promovată de pretinsa parte vătămată împotriva statului, judecătorul sau procurorul neavând nicio calitate procesuală, astfel încât hotărârea definitivă pronunțată este între partea vătămată și stat. În cea de-a doua etapă a procedurii statul urmează să promoveze o acțiune pe rolul Curții de Apel București în contradictoriu cu judecătorul/procurorul, care are calitatea de pârât, pentru a se stabili dacă activitatea profesională a acestuia a dus la crearea prejudiciului prin exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență. Hotărârea Curții de Apel București poate fi atacată la Înalta Curte de Casație și Justiție; hotărârea definitivă dintre stat și partea vătămată nu prezintă autoritate de lucru judecat în raport cu judecătorul sau procurorul chemat în cea de-a doua etapă procesuală, nici cu privire la eroarea judiciară și nici cu privire la eventuala întindere a prejudiciului creat și achitat de stat.

35. Se mai indică faptul că textul legal criticat a definit reaua-credință și grava neglijență tocmai pentru a se limita o interpretare abuzivă sau o confuzie cu prevederile din Codul penal sau cu cele privind răspunderea disciplinară. Se arată că, de altfel, autorul sesizării nu a contestat, din punct de vedere constituțional, aceste definiții. Faptul că la nivel internațional eroarea judiciară este reglementată doar în materie penală nu împiedică statul român să definească cele două noțiuni antereferte, care nu atrag răspunderea penală, ci doar pe cea materială, fapt ce reprezintă o normă internă mai favorabilă.

36. Se mai susține că reglementarea actuală, referitoare la posibilitatea statului de a promova acțiune în regres împotriva judecătorului/procurorului care și-a exercitat funcția cu rea-credință/gravă neglijență trebuie să fie modificată în acord cu principiile constituționale privind egalitatea părților și cu acele dispoziții din legile în vigoare care obligă instituțiile în care se cauzează prejudicii materiale să le recupereze de la angajații săi.

37. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 157 [cu referire la art. 99 lit. r)] din lege, se arată că pretinsa suprapunere normativă între lit. h) și r) ale art. 99 din Legea nr. 303/2004 nu există, neîncălându-se art. 1 alin. (5) din Constituție. În acest sens se arată că, deși ambele reglementează abateri disciplinare, primul text se referă la încălcările repetate și imputabile, în timp ce al doilea text se referă strict la nemotivarea hotărârilor sau actelor judiciare, fără a se reține în vreun mod culpa acestora în neîndeplinirea actelor

și nici caracterul repetat, ci încălcarea drepturilor procesuale ale părților, care nu pot promova cereri prevăzute de Codul de procedură civilă sau penală sau acțiuni în fața organismelor internaționale judiciare. Aceste efecte sunt de o gravitate mult mai mare decât cele prevăzute la lit. h).

38. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹)] din lege, se arată că reglementarea retrogradării în grad profesional nu încalcă principiul inamovibilității, inamovibilitatea dobândită prin numirea prin decret prezidențial în funcția respectivă păstrându-se. Ceea ce se modifică este locul de muncă și salarizarea judecătorului/procurorului, retrogradarea fiind, însă, dispusă ca o măsură disciplinară pe o perioadă determinată. Or, legiuitorul poate reglementa o sancțiune unică cu multiple efecte, fiind astfel neîntemeiată susținerea autorului obiecției de neconstituționalitate care privește fiecare efect al sancțiunii ca pe o sancțiune distinctă.

39. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 161 [cu referire la art. 100 alin. (2)] din lege, se arată că stabilirea chiar prin textul de lege a unor sancțiuni proporționale cu gravitatea abaterilor disciplinare săvârșite nu încalcă art. 133 din Constituție. Cu privire la critica referitoare la faptul că, în condițiile în care legiuitorul stabilește aprioric că anumite sancțiuni nu pot fi aplicate unor abateri disciplinare, Consiliul Superior al Magistraturii nu ar mai putea individualiza sancțiunea, se arată că procesul de individualizare a sancțiunii se face raportat la textele adoptate în Parlament, și nu în raport cu voința unor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii.

40. **Președintele Senatului și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

41. Pe rolul Curții Constituționale se află și obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, obiecție formulată de un număr de 56 de deputați.

42. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 12.638/22 decembrie 2017 și constituie obiectul Dosarului nr. 2.964A/2017.

43. **În motivarea obiecției de neconstituționalitate** autorii acesteia aduc atât critici de neconstituționalitate extrinseci, cât și intrinseci.

44. Cu privire la criticile de neconstituționalitate extrinsecă, se arată că legea criticată a fost adoptată cu încălcarea prevederilor constituționale care consacră autonomia celor două Camere ale Parlamentului, atât în ceea ce privește exercitarea dreptului de a formula amendamente, cât și în ceea ce privește elaborarea și adoptarea raportului comisiei sesizate în fond. Se arată că, în vederea avizării în fond, Biroul permanent al Camerei Deputaților, respectiv cel al Senatului au transmis propunerea legislativă aflată în procedură parlamentară la Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției. Or, sesizarea unei comisii comune este posibilă doar de către Birourile permanente ale celor două Camere reunite în ședința comună, și nu de fiecare birou permanent în mod succesiv în funcție de Camera sesizată.

45. La dezbaterile legii în cadrul primei Camere sesizate, raportul Comisiei speciale comune a fost votat atât de către deputați, cât și de senatori, aceștia din urmă formulând amendamente ce au fost chiar adoptate în cadrul lucrărilor Comisiei. Prin urmare, se concluzionează în sensul că senatorii, membri ai Comisiei speciale comune, și-au exprimat voința și au participat la luarea unei decizii în Camera Deputaților, contrar art. 64 și art. 71 alin. (1) din Constituție. Aceleași argumente sunt valabile și în privința procedurii legislative desfășurate în fața Senatului, având în vedere că raportul Comisiei speciale comune a fost votat atât de către senatori, cât și de deputați, aceștia din urmă formulând amendamente în cadrul lucrărilor

Comisiei. Se mai susține că prezentarea raportului comisiei speciale în cadrul dezbaterilor de la Senat a fost realizată de către un deputat.

46. Cele de mai sus denotă o încălcare a principiului autonomiei parlamentare, iar procedura de lucru instituită este contrară principiilor și normelor constituționale ce instituie și garantează bicameralismul funcțional.

47. Se mai susține că modul în care au fost adoptate dispozițiile art. I pct. 163 [cu referire la art. 113] din legea criticată, care abrogă art. 2 din Legea nr. 124/2000 privind structura personalului Curții Constituționale, încalcă principiul bicameralismului. În acest sens se arată că această dispoziție abrogatoare nu a fost dezbătută în ședința Camerei Deputaților, fiind discutată numai în ședința Senatului, în urma susținerii și adoptării unui amendament înregistrat numai în dezbaterile din Camera decizională.

48. Se susține că, în derularea procesului legislativ, Comisia specială comună a aplicat proceduri care încalcă dreptul de inițiativă legislativă al deputaților sau al senatorilor, întrucât a luat în discuție și a aprobat mai mult de 30 de amendamente formulate de alte subiecte de drept decât cele care au drept de inițiativă legislativă, menționându-se „amendamentul (admis) referitor la art. 75 din lege înscris la pagina 153 (nr. crt. 259) din anexa nr. 1 la raportul [Comisiei — sn]”. Astfel, nominalizarea „UNJR, AMR, CSM, Consiliului Legislativ” în raportul elaborat de comisia specială comună ca autori ai unor amendamente, chiar alăturat mențiunii că aceste amendamente au fost însușite de unii parlamentari, încalcă art. 74 din Constituție. Cu atât mai mult este încălcată această prevedere constituțională atunci când astfel de entități sunt nominalizate drept autoare ale amendamentelor alături de parlamentari. Mai mult, crearea impresiei că autorități publice, precum Consiliul Superior al Magistraturii sau Consiliul Legislativ, ar putea fi autoare ale unor amendamente în cadrul procedurii legislative parlamentare încalcă rolul atribuit acestora prin art. 79 și art. 133 din Constituție.

49. Se mai arată că legea criticată a fost adoptată cu încălcarea art. 56 alin. (1) și (2) din Regulamentul Camerei Deputaților, întrucât raportul Comisiei speciale nu a fost prezentat de președintele Comisiei sau raportorul acesteia, ceea ce se constituie, astfel, într-o nesocotire a art. 1 alin. (5) din Constituție. De asemenea, întrucât Camera Deputaților a adoptat raportul Comisiei speciale comune, și nu propunerea legislativă, însoțită de un aviz al acestei comisii, s-a încălcat art. 8 alin. (1) din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului. Se mai indică faptul că această comisie specială comună nu avea competența de a adopta un raport, competență ce aparține numai comisiilor permanente, sens în care se precizează că, potrivit mențiunilor de pe pagina de internet a Camerei Deputaților, Biroul permanent al Camerei Deputaților a sesizat comisia pentru elaborarea unui aviz. Prin urmare, prin adoptarea raportului, comisia și-a depășit scopul pentru care a fost sesizată de Biroul permanent; or, adoptarea unui act neregulamentar constituie o încălcare a dispozițiilor art. 3 și art. 8 alin. (1) din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului și, implicit, ale art. 1 alin. (5) din Constituție.

50. Se arată că, sfidând dispozițiile regulamentare, Comisia specială comună a luat în dezbateri și a elaborat un raport asupra unei inițiative legislative cu obiect de reglementare identic cu scopul pentru care a fost constituită comisia, deși menirea acesteia era tocmai de a depune un astfel de act normativ. Mai mult, propunerea legislativă la care Comisia specială comună a adoptat raportul a fost înființată ulterior datei la care Comisia a fost constituită. Pe cale de consecință, la data la care a fost depusă inițiativa parlamentară, parte a scopului pentru care a fost creată comisia, aceasta din urmă trebuia să își înceteze activitatea cu privire la obiectul de reglementare

62. Cu privire la criticile de neconstituționalitate aduse art. 1 pct. 44, 77, 87, 88 și 108 din legea criticată, se arată că pct. 77 și 108 nu au legătură cu critica întemeiată pe atribuțiile Președintelui României, iar pct. 44, 87 și 88 au ca scop întărirea independenței justiției în raport cu noile standarde europene fixate în materia numirii în funcție a judecătorilor/procurorilor. Este invocat pct. 45 din Avizul nr. 1/2001 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor, care impune, potrivit punctului de vedere exprimat, ca numirea în funcția de judecător să se raporteze la garanții mai obiective și mai formale. Textele criticate sunt în acest sens, ridicând standardele de garanție a independenței judecătorilor. Este invocată și Decizia Curții Constituționale nr. 873 din 25 iunie 2010.

63. Invocându-se Magna Carta Judecătorilor, precum și pct. 47 din anexa la Recomandarea nr. 12/2010 către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile, adoptată, sub auspiciile Consiliului Europei, de Comitetul Miniștrilor în 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1.098-a întâlnire a delegaților miniștrilor, se subliniază că rolul Președintelui României în privința numirii judecătorilor este acela de a urma propunerile făcute de Consiliul Superior al Magistraturii, și nu de a se substitui sau dubla Consiliul în procesul de selecție al judecătorilor. Rațiunea numirii judecătorilor de către Președinte este aceea de a conferi solemnitatea necesară acestei funcții și are ca efect acordarea inamovibilității, doar în acest mod asigurându-se o independență deplină a acestora.

64. Se mai arată că procedura de numire a președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție nu este reglementată la nivel constituțional. Ca atare, este atributul legiuitorului să stabilească dacă, în ce condiții și în ce limite atribuie competențe unor autorități din afara sistemului judiciar, singura constrângere fiind aceea de a respecta independența justiției.

65. **Președintele Senatului**, în punctul de vedere comunicat, apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

66. Cu privire la criticile de neconstituționalitate privind încălcarea principiului autonomiei funcționale a celor două Camere ale Parlamentului, se arată că acestea sunt neîntemeiate, întrucât cele două Camere ale Parlamentului au o marjă mai largă de modalități procedurale în care își pot exercita prerogativele constituționale. Oricând se poate opta pentru o cutumă *praeter legem*, dacă există un acord politic între grupurile parlamentare, confirmat prin votul plenului Camerelor, dacă aceasta este subsumată eficienței actului de legiferare. De altfel, se indică faptul că există un precedent procedural — și anume dezbaterile legislative desfășurate cu prilejul revizuirii Constituției în 2003 — în care senatorii au putut să își exercite unele drepturi în Camera Deputaților, iar deputații au utilizat același drept la Senat.

67. Cu privire la criticile de neconstituționalitate privind încălcarea principiului bicameralismului, se arată că un sigur text legislativ adoptat în plus de o Cameră, respectiv abrogarea art. 2 din Legea nr. 124/2000 privind structura personalului Curții Constituționale, față de conținutul actului normativ adoptat de cealaltă, nu înseamnă că între formele legii adoptate de cele două Camere există o configurație semnificativ diferită sau deosebiri majore de conținut juridic.

68. Cu privire la criticile de neconstituționalitate privind încălcarea dispozițiilor constituționale referitoare la inițiativa legislativă, se arată că amendamentele formulate de organizațiile profesionale ale magistraților, Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Legislativ au fost preluate și susținute de reprezentanții tuturor grupurilor parlamentare prezente la dezbateri, inclusiv de unii dintre semnatarii obiecției de neconstituționalitate.

69. Cu privire la criticile de neconstituționalitate formulate prin prisma încălcării unor norme regulamentare, se arată că obligația de respectare a legilor cuprinsă în art. 1 alin. (5) din Constituție a avut în vedere doar normele juridice cu putere de lege, nu și pe cele cuprinse în regulamentele parlamentare. Prin urmare, chiar o încălcare a acestora din urmă nu se convertește într-o nesocotire a dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție.

70. Cu privire la criticile de neconstituționalitate intrinsecă, se arată că autorii obiecției de neconstituționalitate nu critică numirea unui judecător sau procuror într-o altă funcție de autoritate, ci, exclusiv, numirea în funcția de membru al Guvernului, apreciind că funcțiile de demnitate publică în care ar putea fi numit magistratul trebuie să fie de natură să contribuie la independența atribuțiilor sistemului judiciar. În consecință, se consideră că este vorba despre opțiunea autorilor obiecției de neconstituționalitate pentru o altă soluție legislativă decât cea aleasă de Parlament, și nu despre o problemă de neconstituționalitate a unei dispoziții legale.

71. **Guvernul** nu a comunicat punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

72. Curtea, la termenul de judecată din 23 ianuarie 2018, a amânat dezbaterile pentru data de 30 ianuarie 2018, când, având în vedere obiectul sesizărilor de neconstituționalitate, în temeiul art. 139 din Codul de procedură civilă coroborat cu art. 14 din Legea nr. 47/1992, a dispus conexarea Dosarului nr. 2.964A/2017 la Dosarul nr. 2.955A/2017, care este primul înregistrat.

73. La dosarul cauzei, a fost depus un înscris din partea Grupurilor parlamentare ale Partidului Național Liberal din Camera Deputaților și Senat, prin care se arată că „modificările legislative supuse criticii de neconstituționalitate reprezintă un atac direct la principiul separației și echilibrului puterilor în stat, realizat printr-o încălcare flagrantă a principiului colaborării loiale între autoritățile statului și prin nesocotirea procedurilor parlamentare de adoptare a legilor”, motiv pentru care „este necesară obținerea unui punct de vedere al Comisiei de la Veneția, punct de vedere care va constitui un element de sprijin al activității de jurisdicție a Curții Constituționale”.

74. De asemenea, Asociația Forumului Judecătorilor din România, cu sediul în București, respectiv Uniunea Națională a Judecătorilor din România, cu sediul în Oradea, și Asociația Magistraților din România, cu sediul în București, au depus, în calitate de *amicus curiae*, memorii cu privire la obiecțiile de neconstituționalitate formulate.

CURTEA,

examinând obiecțiile de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Camerei Deputaților și Senatului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

75. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate, pe baza sesizării, a documentelor și a punctelor de vedere primite, fără a putea lua în considerare cererile de intervenție depuse, drept pentru care cererile de intervenție ale domnilor Leon Nica și Dumitru-Mircea Dinică sunt inadmisibile [a se vedea, în acest sens, și deciziile nr. 872 și nr. 874 din 25 iunie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433 din 28 iunie 2010], fiind respinse ca atare.

76. Cu privire la cererea formulată de Grupurile parlamentare ale Partidului Național Liberal din Camera Deputaților și Senat privind solicitarea punctului de vedere al Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept a Consiliului Europei (Comisia de

la Veneția), Curtea, prin Decizia nr. 33 din 23 ianuarie 2018*), paragraful 55, nepublicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, la data pronunțării prezentei decizii, a statuat că, potrivit prerogativelor Comisiei de la Veneția, în raporturile cu curțile constituționale, aceasta poate formula, la solicitarea instanței naționale, opinii *amicus curiae*, dar nu cu privire la constituționalitatea actului supus controlului în procedura desfășurată potrivit legii naționale, ci cu privire la aspecte de drept constituțional și internațional comparat, incidente în cauza dedusă judecătii. Prin urmare, doar Curtea Constituțională poate aprecia oportunitatea formulării unei cereri adresate forului internațional, în funcție de obiectul controlului de constituționalitate. Sub acest aspect, Curtea a constatat că, în analiza materiei supuse controlului de constituționalitate în prezentele cauze, nu sunt necesare lămuriri, pe calea unei opinii *amicus curiae* formulate de Comisia de la Veneția, cu privire la incidența unor aspecte de drept constituțional și internațional comparat.

77. Obiectul controlului de constituționalitate, astfel cum rezultă din actele de sesizare ale Curții Constituționale, îl constituie dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. În realitate, criticile punctuale vizează art. 1 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (3) teza a treia]; pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (2) teza a doua]; pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) și (7)]; pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)]; pct. 44; pct. 53 [cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)]; pct. 54 [cu referire la art. 40 alin. (4)]; pct. 69 [cu referire la art. 49 alin. (1)]; pct. 77 [cu referire la art. 52 alin. (3)]; pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (2), (7), (8), (9) teza întâi și (10)]; pct. 88 [cu referire la art. 54 alin. (3)]; pct. 108 [cu referire la art. 62 alin. (12) și (13)]; pct. 112 [cu referire la art. 62², 62³ și 62⁴]; pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)]; pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (2¹) și (2²)]; pct. 156 [cu referire la art. 96]; pct. 157 [cu referire la art. 99 lit. r)]; pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹]; pct. 161 [cu referire la art. 100 alin. (2)] și pct. 163 [cu referire la art. 109 alin. (1) teza întâi și art. 114] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, precum și legea în ansamblul său. Dispozițiile legale criticate în mod punctual au următorul cuprins:

— Art. 1 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (3) teza a treia]: „Judecătorii trebuie să ia decizii fără niciun fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare.”;

— Art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (2) teza a doua]: „(2) Judecătorii și procurorii sunt obligați să se abțină de la orice activitate legată de actul de justiție în cazuri care presupun existența unui conflict între interesele lor și interesul public de îndeplinire a justiției sau de apărare a intereselor generale ale societății. În alte situații care exced activității legate de actul de justiție, conflictul de interese va fi adus la cunoștință, în scris, colegiului de conducere al instanței sau parchetului care apreciază asupra existenței sau inexistenței acestuia.”;

— Art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) și (7)]: „(5) Verificarea veridicității datelor din declarațiile prevăzute la alin. (2) se face de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării și de comisiile speciale parlamentare pentru controlul activității serviciilor de informații anual, din oficiu, sau ori de câte ori sunt sesizate de Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, judecătorul sau procurorul vizat. Rezultatul verificării efective are valoare de informare conformă. Răspunsul eronat se pedepsește conform legii. [...]

(7) Informațiile care privesc statutul judecătorilor și procurorilor, organizarea judiciară, organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, cooperarea instituțională între instanțe și parchete, pe de o parte, și orice altă autoritate publică, pe de altă parte, precum și procedurile judiciare, constituie informații de interes public, cu excepția celor pentru care Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare, prevede caracterul nepublic.”;

— Art. 1 pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)]: „(3) Judecătorii și procurorii sunt obligați ca, în exercitarea atribuțiilor, să se abțină de la manifestarea sau exprimarea defăimătoare, în orice mod, la adresa celorlalte puteri ale statului — legislativă și executivă”;

— Art. 1 pct. 44: „La articolul 31, alineatele (3) și (4) se abrogă”;

— Art. 1 pct. 53 [cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)]: „(3) Evaluarea prevăzută la alin. (1) se face de comisii constituite separat pentru judecători și procurori, formate din președintele instanței, respectiv conducătorul parchetului din care face parte persoana evaluată, precum și 2 sau mai mulți judecători sau procurori de la instanța sau parchetul ierarhic superior, desemnați de colegiul de conducere al acestei instanțe sau parchet, cu aceeași specializare cu judecătorul sau procurorul evaluat. Evaluarea președintelui instanței și a vicepreședintelui se face de o comisie formată din președintele instanței superioare, președintele secției corespunzătoare specializării judecătorului evaluat, precum și un judecător de la instanța superioară, desemnat de colegiul de conducere. Evaluarea conducătorului parchetului, a adjunctului acestuia și a procurorului șef de secție, se realizează de o comisie de la parchetul ierarhic superior, din care face parte conducătorul acestuia, un procuror cu funcție de conducere corespunzătoare specializării procurorului evaluat și un alt procuror desemnat de colegiul de conducere. Evaluarea președinților, vicepreședinților și a președinților de secție de la curțile de apel sau de la Curtea Militară de Apel se face de o comisie compusă din judecători de la Înalta Curte de Casație și Justiție, desemnați de colegiul de conducere al acestei instanțe, iar evaluarea procurorilor generali, a procurorilor generali adjuncti și a șefilor de secție de la parchetele de pe lângă curțile de apel sau de la Parchetul de pe lângă Curtea Militară de Apel se face de o comisie compusă din procurori de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, desemnați de colegiul de conducere al acestui parchet. Evaluarea președintelui și a vicepreședinților Înaltei Curți de Casație și Justiție se face de o comisie compusă din judecători, membri aleși ai Secției pentru judecători din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, cu grad cel puțin de curte de apel, desemnați de Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii. Evaluarea procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și a procurorilor șefi ai direcțiilor specializate se face de o comisie compusă din procurori, membri aleși ai Secției pentru procurori din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, cu grad cel puțin de tribunal, desemnați de Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii. [...]

(5) Pentru judecătorii și tribunale și, respectiv, pentru parchetele de pe lângă acestea, comisiile prevăzute la alin. (4) se constituie prin hotărâre a colegiului de conducere al curții de apel sau al parchetului de pe lângă aceasta. Pentru curțile de apel și pentru parchetele de pe lângă acestea, comisiile de evaluare se constituie prin hotărâre a colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție. Pentru Înalta Curte de Casație și Justiție, comisia de evaluare se constituie prin hotărâre a

*) Decizia Curții Constituționale nr. 33 din 23 ianuarie 2018 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 146 din 15 februarie 2018.

Secției pentru judecători din 3 judecători desemnați dintre membrii aleși ai Secției pentru judecători, cu grad cel puțin de curte de apel. Pentru Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, comisia de evaluare se constituie prin hotărâre a Secției pentru procurori din 3 procurori, desemnați dintre membrii aleși ai Secției pentru procurori, cu grad cel puțin de tribunal.”;

— Art. I pct. 54 [cu referire la art. 40 alin. (4)]: „(4) Hotărârile secțiilor pot fi atacate cu recurs, la secția de contencios administrativ și fiscal a curții de apel, în termen de 15 zile de la comunicare, fără parcurgerea procedurii prealabile. Hotărârea curții de apel este definitivă.”;

— Art. I pct. 69 [cu referire la art. 49 alin. (1)]: „(1) Numirea în funcțiile de procuror general al parchetului de pe lângă curtea de apel, prim-procuror al parchetului de pe lângă tribunal, prim-procuror al parchetului de pe lângă tribunalul pentru minori și familie sau prim-procuror al parchetului de pe lângă judecătoria și de adjuncți ai acestora se face numai prin concurs sau examen organizat, ori de câte ori este necesar, de Secția pentru procurori din Consiliul Superior al Magistraturii, prin Institutul Național al Magistraturii.”;

— Art. I pct. 77 [cu referire la art. 52 alin. (3)]: „(3) Pot participa la concursul de promovare în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție judecători care au îndeplinit efectiv cel puțin 3 ani funcția de judecător la curtea de apel, au obținut calificativul «foarte bine» la ultimele 3 evaluări, nu au fost sancționați disciplinar în ultimii 3 ani și au o vechime efectivă în funcția de judecător de cel puțin 18 ani. Dispozițiile art. 44 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.”;

— Art. I pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (2), (7), (8), (9) teza întâi și (10)]: „(1) Președintele și vicepreședinții Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt numiți de către Președintele României, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii — Secția pentru judecători, dintre judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție care au funcționat la această instanță cel puțin 2 ani și care nu au fost sancționați disciplinar în ultimii 3 ani.

(2) Președintele României nu poate refuza numirea în funcțiile de conducere prevăzute la alin. (1). [...]

(7) Revocarea din funcție a președintelui și a vicepreședinților Înaltei Curți de Casație și Justiție se face de către Președintele României, la propunerea Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii, care se poate sesiza din oficiu, la cererea unei treimi din numărul membrilor sau la cererea adunării generale a instanței, pentru motivele prevăzute la art. 51 alin. (2) care se aplică în mod corespunzător.

(8) Dispozițiile alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(9) Președinții de secții ai Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt numiți de către Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii, la propunerea președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție dintre judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție care au funcționat la această instanță cel puțin 2 ani și care nu au fost sancționați disciplinar în ultimii 3 ani. [...]

(10) Revocarea din funcție a președinților de secții ai Înaltei Curți de Casație și Justiție se face de către Consiliul Superior al Magistraturii — Secția pentru judecători, care se poate sesiza din oficiu, la cererea unei treimi din numărul membrilor sau la cererea adunării generale a instanței, pentru motivele prevăzute la art. 51 alin. (2) care se aplică în mod corespunzător.”;

— Art. I pct. 88 [cu referire la art. 54 alin. (3) și (4)]: „(3) Președintele României poate refuza, motivat, o singură dată, numirea în funcțiile de conducere prevăzute la alin. (1), aducând la cunoștința publicului motivele refuzului.

(4) Revocarea procurorilor din funcțiile de conducere prevăzute la alin. (1) se face de către Președintele României, la propunerea ministrului justiției, care se poate sesiza din oficiu, la cererea adunării generale sau, după caz, a procurorului

general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ori a procurorului general al Direcției Naționale Anticorupție ori Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, cu avizul Secției pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii, pentru motivele prevăzute la art. 51 alin. (2) care se aplică în mod corespunzător.”;

— Art. I pct. 108 [cu referire la art. 62 alin. (12) și (13)]: „(12) Judecătorul sau procurorul care suferă de o altă afecțiune decât cea prevăzută la alin. (1) lit. b), care-l pune în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile poate fi suspendat din funcție, la cererea sa sau a colegiului de conducere al instanței sau parchetului. Această măsură se poate dispune numai după epuizarea duratei pentru care se acordă concediile medicale și indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă în sistemul de asigurări sociale de sănătate. Afecțiunea se stabilește printr-o expertiză de specialitate care se efectuează de o comisie medicală de specialitate numită prin ordin comun al ministrului justiției și ministrului sănătății. Suspendarea din funcție durează până la însănătoșire. Prin raportul de expertiză, comisia stabilește termenul în care magistratul urmează să revină la examinare.

(13) În situații personale deosebite, la cererea judecătorului sau procurorului, Secția pentru judecători sau, după caz, Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii poate dispune suspendarea din funcție a acestuia, pe o durată de cel mult 3 ani, dacă măsura nu afectează buna funcționare a instanței sau parchetului.”;

— Art. I pct. 112 [cu referire la art. 62²]: „Art. 62². — (1) Judecătorul sau procurorul poate fi numit în funcția de membru al Guvernului.

(2) Guvernul informează Consiliul Superior al Magistraturii cu privire la actul de numire prevăzut la alin. (1), pentru a dispune suspendarea acestora.

(3) În perioada suspendării din funcție, dispusă în temeiul alin. (1) și (2), judecătorilor și procurorilor nu le sunt aplicabile dispozițiile referitoare la interdicțiile și incompatibilitățile prevăzute la art. 5 și art. 8.

(4) Consiliul Superior al Magistraturii ia act de situațiile prevăzute la alin. (1) și (2).

(5) Perioada prevăzută la alin. (1) nu constituie vechime în magistratură, cu excepția situației în care judecătorul sau procurorul suspendat voluntar exercită funcția de ministru al justiției, dar constituie vechime în muncă”;

— Art. I pct. 112 [cu referire la art. 62³]: „Art. 62³. — În cazul judecătorilor și procurorilor care ocupă o funcție de conducere, mandatul funcției de conducere încetează dacă suspendarea din funcție dispusă în condițiile art. 62 alin. (11) durează mai mult de un an.”;

— Art. I pct. 112 [cu referire la art. 62⁴]: „Art. 62⁴. — La solicitarea expresă a judecătorului sau procurorului se poate dispune suspendarea voluntară din magistratură pe o durată de cel mult 3 ani, cu posibilitatea prelungirii pentru încă 3 ani. Suspendarea se constată prin hotărâre a secției corespunzătoare, la solicitarea expresă a judecătorului sau procurorului. Secția competentă are obligația de a se pronunța asupra cererii în termen de maximum 15 zile de la data înregistrării acesteia. Suspendarea voluntară poate înceta anterior expirării perioadei menționate în hotărârea secției doar la cererea expresă a judecătorului sau procurorului în cauză. Secția corespunzătoare are obligația de discuta solicitarea de încetare a suspendării voluntare în termen de maximum 15 zile de la data înregistrării. Pe durata suspendării voluntare nu operează incompatibilitățile și interdicțiile specifice.”;

— Art. I pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)]: „(2) Judecătorii și procurorii au dreptul să opteze pentru autosuspendarea din activitate pe o durată de până la 2 ani. De

această opțiune ia act secția corespunzătoare din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii. Pe durata suspendării, nu le este aplicabil regimul incompatibilităților și interdicțiilor prevăzute de lege.”;

— Art. I pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (2¹) și (2²)]: „(2¹) Dacă, prin aplicarea alin. (2), ar rezulta două pensii speciale, atunci magistratul trebuie să aleagă dintre ele, iar până la împlinirea vârstei de 65 de ani pensia nu poate fi cumulată cu salariul.

(2²) Pensile prevăzute la art. 81, respectiv, cele prevăzute de prezentul articol, nu pot fi cumulate cu alte pensii/indemnizații speciale/de serviciu.”;

— Art. I pct. 156 [cu referire la art. 96]: „Art. 96. — (1) Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare.

(2) Eroarea judiciară atrage răspunderea judecătorilor și procurorilor doar în ipoteza în care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență.

(3) Există eroare judiciară atunci când, în îndeplinirea actului de justiție, se determină o desfășurare greșită a unei proceduri judiciare și prin aceasta se produce o vătămare a drepturilor ori intereselor legitime ale unei persoane.

(4) Există rea-credință atunci când judecătorul sau procurorul, în exercitarea funcției, cu știință, prin încălcarea Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, a drepturilor și libertăților fundamentale prevăzute de Constituția României, ori a normelor de drept material sau procesual, a determinat o eroare judiciară.

(5) Există gravă neglijență atunci când judecătorul sau procurorul, în exercitarea funcției, din culpă, nesocotește normele de drept material ori procesual, determinând o eroare judiciară.

(6) Nu este îndreptățită la repararea pagubei persoana care, în cursul procesului, a contribuit în orice mod la săvârșirea erorii judiciare de către judecător sau procuror.

(7) Pentru repararea prejudiciului produs printr-o eroare judiciară, persoana vătămată se poate îndrepta cu acțiune numai împotriva statului, reprezentat prin Ministerul Finanțelor Publice, în condițiile legii, la tribunalul în cărui circumscripție își are domiciliul sau sediul, după caz. Plata de către stat a sumelor datorate cu titlu de despăgubire se efectuează în termen de maximum un an de la data comunicării hotărârii judecătorești definitive.

(8) După ce prejudiciul cauzat de o eroare judiciară a fost acoperit de stat, Ministerul Finanțelor Publice se întoarce în mod obligatoriu, pe care judiciară împotriva judecătorului sau procurorului care a determinat eroarea judiciară. Competența de judecată, în primă instanță, revine Curții de Apel București, dispozițiile Codului de procedură civilă fiind pe deplin aplicabile.

(9) Termenul de prescripție a dreptului la acțiune al statului, prevăzut la alin. (8) este de un an, de la data când a fost achitat integral prejudiciul.

(10) Consiliul Superior al Magistraturii poate stabili condiții, termene și proceduri pentru asigurarea profesională obligatorie a judecătorilor și procurorilor. Asigurarea obligatorie nu poate să întârzie, să diminueze sau să înlăture răspunderea pentru eroarea judiciară determinată de rea-credință sau gravă neglijență.”;

— Art. I pct. 157 [cu referire la art. 99 lit. r)]: „r) nemotivarea hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului, în termenele prevăzute de lege”;

— Art. I pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹): „d¹) retrogradarea în grad profesional”;

— Art. I pct. 161 [cu referire la art. 100 alin. (2)]: „(2) Prin derogare de la dispozițiile legilor speciale care reglementează răspunderea disciplinară, sancțiunile disciplinare care pot fi aplicate pentru abaterile disciplinare prevăzute la art. 99 lit. b),

d) și t) teza întâi nu pot consta în cele prevăzute la art. 100 lit. a)—d).”;

— Art. I pct. 163 [cu referire la art. 109 alin. (1) teza întâi și art. 114]:

„Art. 109. — (1) Prevederile prezentei legi nu se aplică procedurilor de ocupare a posturilor de conducere sau de execuție, inclusiv prin promovare [...] în curs de desfășurare la data intrării sale în vigoare.”; [...]

„Art. 114. — Procedurile pentru promovarea în funcțiile de execuție, inclusiv pentru promovarea în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție sau pentru numirea în funcții de conducere, atât pentru judecători, cât și pentru procurori, declanșate până la intrarea în vigoare a prezentei legi, nu sunt supuse prevederilor prezentei legi.”

78. Textele constituționale invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt cele ale art. 1 alin. (4) privind separația puterilor în stat, art. 1 alin. (5) privind calitatea legii, art. 16 alin. (1) privind egalitatea în fața legii și a autorităților publice, art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 privind accesul liber la justiție, art. 41 alin. (1) privind dreptul la muncă, art. 52 alin. (3) privind răspunderea magistraților, art. 53 alin. (2) privind proporționalitatea măsurii de restrângere a exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, art. 61 alin. (2) privind structura Parlamentului, art. 64 alin. (1) privind organizarea internă a Parlamentului, art. 65 alin. (1) privind ședințele separate ale Camerelor Parlamentului, art. 71 alin. (1) privind incompatibilitatea între calitățile de deputat și senator, art. 94 lit. c) privind atribuțiile Președintelui României, art. 124 privind îndeplinirea justiției, art. 125 privind statutul judecătorilor, art. 126 privind instanțele judecătorești, art. 129 privind folosirea căilor de atac, art. 133 privind rolul și structura Consiliului Superior al Magistraturii, art. 134 privind atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii și art. 147 alin. (4) teza a doua privind obligativitatea deciziilor Curții Constituționale.

79. De asemenea, sunt invocate prevederile:

— Pct. 66 din anexa la Recomandarea nr. 12/2010 către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile, adoptată, sub auspiciile Consiliului European, de Comitetul Miniștrilor în 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegațiilor miniștrilor, potrivit căruia: „Nu poate fi antrenată răspunderea civilă sau disciplinară a unui judecător pentru modul de interpretare a legii, apreciere a faptelor sau evaluare a probelor, cu excepția cazurilor de rea-credință și gravă neglijență.”;

— Pct. 53 din cadrul Secțiunii a. — Răspunderea penală al cap. B. Răspunderea penală, civilă și disciplinară a judecătorilor din Avizul Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni nr. 3/2002 asupra principiilor și regulilor privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit a deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțialității, aviz emis în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului European. Pct. 53 al avizului prevede: „Cu toate acestea, dacă practica curentă nu exclude complet răspunderea penală a judecătorilor pentru erori neintenționate în exercitarea îndatoririlor lor, CCJE nu privește introducerea acestei răspunderi nici ca general acceptabilă și nici ca fiind de încurajat. Judecătorul nu trebuie să lucreze sub amenințarea unei pedepse pecuniare, cu atât mai puțin a uneia cu închisoarea, a cărei prezență poate, chiar subconștient, să îi afecteze judecata.”;

— Pct. 20—22 din Magna Carta Judecătorilor, adoptată de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni la 17 noiembrie 2010, potrivit căror:

„20. Pentru săvârșirea oricărei infracțiuni fără legătură cu funcția sa, judecătorul trebuie să fie responsabil penal în condițiile dreptului comun. Pentru fapte legate de atribuțiile sale

dar care nu sunt comise cu intenție, nu poate fi antrenată responsabilitatea penală a judecătorului.

21. *Erorile judiciare trebuie remediate în cadrul unui sistem adecvat de căi de atac. Orice remediu pentru alte deficiențe în administrarea justiției presupune exclusiv responsabilitatea Statului.*

22. *Pentru exercitarea atribuțiilor sale, nu este potrivit ca un judecător să fie expus unei responsabilități personale chiar dacă este vorba de o acțiune de regres din partea Statului, cu excepția cazului când a comis o încălcare intenționată a atribuțiilor sale.*;*

— Art. 3 — *Dreptul la despăgubiri în caz de eroare judiciară din Protocolul adițional nr. 7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale: „Atunci când o condamnare penală definitivă este ulterior anulată sau când este acordată grațierea, pentru că un fapt nou sau recent descoperit dovedește că s-a produs o eroare judiciară, persoana care a suferit o pedeapsă din cauza acestei condamnări este despăgubită conform legii ori practicii în vigoare în statul respectiv, cu excepția cazului în care se dovedește că nedescoperirea în timp util a faptului necunoscut îi este imputabilă în tot sau în parte.”;*

— Art. 14 paragraful 6 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice: *„Când o condamnare penală definitivă este ulterior anulată sau se acordă grațierea deoarece un fapt nou sau nou descoperit dovedește ca s-a produs o eroare judiciară, persoana care a suferit o pedeapsă în urma acestei condamnări va primi o indemnizație în conformitate cu legea, afară de cazul când s-a dovedit că nedescoperirea în timp util a faptului necunoscut ei îi este imputabilă, în întregime sau în parte.”;*

— Art. 8 alin. (4) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, cu modificările și completările ulterioare: *„Textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce. Nu se folosesc termeni cu încărcătură afectivă. Forma și estetica exprimării nu trebuie să prejudicieze stilul juridic, precizia și claritatea dispozițiilor.”;*

— Art. 8 alin. (1) din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului, aprobat prin Hotărârea Parlamentului României nr. 4/1992, republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 37 din 19 ianuarie 2016, cu modificările și completările ulterioare: *„(1) La nivelul Parlamentului se pot constitui comisii speciale pentru avizarea unor acte normative complexe, pentru elaborarea unor propuneri legislative sau pentru alte scopuri precizate în hotărârile de constituire a respectivelor comisii.”;*

— Art. 56 alin. (1) și (2) din Regulamentul Camerei Deputaților, aprobat prin Hotărârea Camerei Deputaților nr. 8/1994, republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 481 din 28 iunie 2016, cu modificările și completările ulterioare: *„(1) La ședințele comisiilor vor fi invitați să participe deputații și senatorii care au făcut propuneri, care stau la baza lucrărilor acestora, cum ar fi autori de propuneri legislative, de amendamente etc., precum și, la cererea președintelui comisiei, specialiști ai Consiliului Legislativ.*

(2) Comisiile pot invita să participe la lucrări persoane interesate, reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale și specialiști din partea unor autorități publice sau a altor instituții specializate. Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale și specialiștii invitați pot să își prezinte opiniile cu privire la problemele discutate în comisie sau pot înmâna președintelui comisiei documentații ce vizează tematica pusă în discuție.”

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

80. Curtea constată că sesizările formulate îndeplinesc condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție atât sub aspectul obiectului său, fiind vorba de o lege adoptată și nepromulgată, cât și sub cel al titularului dreptului de sesizare, aceasta fiind formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiile Unite, în condițiile art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 827 din 13 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare, *„Înalta Curte de Casație și Justiție se constituie în Secții Unite pentru: [...] c) sesizarea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare”*, respectiv de un număr de 56 deputați.

(2) Parcursul legislativ al legii analizate

81. Propunerea legislativă a fost inițiată de 10 deputați și senatori, fiind înregistrată la Camera Deputaților la data de 31 octombrie 2017.

82. Biroul permanent al Camerei Deputaților, în ședința sa din 31 octombrie 2017, având în vedere art. 1 lit. j) din Hotărârea Parlamentului României nr. 69/2017 privind constituirea Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 776 din 29 septembrie 2017, a transmis propunerea legislativă Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției, în vederea întocmirii raportului. Raportul asupra propunerii legislative a fost întocmit de această comisie și deus la 4 decembrie 2017.

83. Propunerea legislativă a fost adoptată de Camera Deputaților, în calitate de Cameră de reflecție, în data de 11 decembrie 2017 [voturi pentru = 179, contra = 90, abțineri = 0, nu au votat = 3].

84. La data de 11 decembrie 2017, propunerea legislativă adoptată de Camera Deputaților a fost transmisă Senatului, iar Biroul permanent al Senatului, în ședința sa din 11 decembrie 2017, a transmis propunerea legislativă Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției, în vederea întocmirii raportului. Raportul asupra propunerii legislative a fost întocmit de această comisie și deus la 19 decembrie 2017.

85. Propunerea legislativă a fost adoptată de Senat, în calitate de Cameră decizională, la data de 19 decembrie 2017 [voturi pentru = 80, contra = 0, abțineri = 0].

86. La data de 21 decembrie 2017, respectiv 22 decembrie 2017, Curtea Constituțională a fost sesizată cu prezentele obiecții de neconstituționalitate.

(3) Analiza obiecției de neconstituționalitate

(3.1.) Criticile de neconstituționalitate extrinsecă

87. Autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că sesizarea unei comisii speciale comune a celor două Camere ale Parlamentului este posibilă doar de către Birourile permanente ale celor două Camere reunite în ședință comună, și nu de fiecare Birou permanent, în mod succesiv, în funcție de Camera sesizată.

88. Prin Decizia nr. 828 din 13 decembrie 2017*), paragraful 51, nepublicată la data pronunțării prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, Partea I, Curtea a statuat: *„Constituția nu cuprinde o prevedere expresă sau implicită în sensul că se pot constitui comisii speciale comune numai pentru situațiile în care Parlamentul lucrează în ședințe comune, stabilind doar posibilitatea constituirii lor. O asemenea reglementare*

*) Decizia Curții Constituționale nr. 828 din 13 decembrie 2017 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 185 din 28 februarie 2018.

constituțională generală, raportată la funcția de legiferare a Parlamentului, a avut în vedere criteriul coerenței, completitudinii și unității actului legislativ și nu pe cel al modului de lucru al Parlamentului în ședință comună sau separată”. Prin aceeași decizie, la paragraful 56, Curtea a arătat că „atunci când comisia specială comună elaborează o propunere legislativă a cărei dezbateră și adoptare se realizează în ședințe separate ale Camerelor Parlamentului, aceasta se înscrie de Biroul permanent al Camerei de reflecție pe ordinea de zi a plenului acestei Camere”. Mai mult, în ipoteza în care a fost constituită o comisie specială comună, „Birourile permanente ale fiecărei Camere trebuie să aplice procedura specială, raportul asupra inițiativei legislative trebuind, în mod firesc, să fie solicitat comisiei speciale comune” [paragraful 62], și nu comisiilor permanente.

89. Prin urmare, se constată că, prin Decizia nr. 828 din 13 decembrie 2017, Curtea a stabilit deja că, în ipoteza în care o comisie specială comună este constituită pentru elaborarea unui raport asupra unui proiect/unei propuneri legislative preexistent/e care se adoptă, potrivit art. 65 din Constituție, în ședințe separate de către cele două Camere ale Parlamentului, Birourile permanente ale fiecărei Camere sunt cele în drept să solicite întocmirea raportului de către această Comisie specială comună.

90. Cu privire la criticile de neconstituționalitate constând în faptul că **senatorii din cadrul Comisiei speciale comune au promovat amendamente și, în final, au votat raportul acestei Comisii, în condițiile în care lucrările Comisiei se desfășurau în procedura din fața Camerei Deputaților**, respectiv că deputații din cadrul Comisiei speciale comune au promovat amendamente și, în final, au votat raportul acestei Comisii, în condițiile în care lucrările Comisiei se desfășurau în procedura din fața Senatului, **se constată că**, prin Decizia nr. 828 din 13 decembrie 2017, paragraful 62, Curtea a statuat că „în dezbateră și adoptarea raportului, oricare dintre membrii comisiei speciale comune, fie deputați, fie senatori, poate propune și vota amendamente”. Prin urmare, acest considerent indică faptul că, în cadrul lucrărilor Comisiei speciale comune, fiecare dintre membrii acesteia are aceleași drepturi și obligații, indiferent că aceasta întocmește raportul în procedura din fața Camerei Deputaților sau Senatului. De altfel, o asemenea abordare s-a constatat a fi în mod frecvent uzitată la nivelul celor două Camere ale Parlamentului, edificator fiind în acest sens paragraful 60 al Deciziei Curții Constituționale nr. 828 din 13 decembrie 2017, care demonstrează că aceste comisii își pot desfășura activitatea în procedura din fața oricăreia dintre cele două Camere ale Parlamentului. A accepta punctul de vedere al autorilor obiecției de neconstituționalitate ar echivala, până la urmă [în condițiile în care deputații sau senatorii, după caz, nu pot propune amendamente, nu le pot vota și nu pot vota raportul], cu interzicerea participării la lucrările Comisiei speciale comune a senatorilor, atunci când lucrările acesteia se desfășoară în procedura din fața Camerei Deputaților, respectiv a deputaților, atunci când lucrările acesteia se desfășoară în procedura din fața Senatului. Or, aceste susțineri duc la alterarea naturii comune a comisiei speciale, aceasta, deși numită comisie specială comună, devenind, sub aspectul funcționării sale, o comisie specială a fiecărei Camere în parte, ceea ce este inadmisibil.

91. Cu privire la criticile de neconstituționalitate referitoare la **lipsa de competență a comisiei speciale comune de a adopta un raport asupra propunerii legislative**, Curtea, prin Decizia nr. 828 din 13 decembrie 2017, paragraful 50, a statuat că aceasta „fie întocmește un raport asupra unui proiect/unei propuneri legislative preexistent/e, iar deputații și senatorii membri ai Comisiei depun amendamente care sunt admise/respinse, după caz, fie concepe o propunere legislativă

care poate face obiectul unei inițiative legislative ulterioare. Așadar, noțiunea de elaborare a unor propuneri legislative are o sferă largă de cuprindere, modalitatea concretă de lucru a Comisiei speciale comune urmând a fi stabilită de membrii acesteia”. De asemenea, Curtea a stabilit că, „prin modul de formulare al art. 1 din Hotărârea Parlamentului nr. 69/2017, reiese că aceasta a fost constituită pentru elaborarea unor propuneri legislative care vizează Codul de procedură penală, Codul penal și legile din domeniul justiției”. Prin urmare, nu se susțin afirmațiile autorilor obiecției de neconstituționalitate în sensul că această comisie ar fi trebuit să dea un aviz asupra unei propuneri legislative.

92. Cu privire la faptul că **raportul Comisiei speciale comune a fost prezentat de către un deputat în ședința Senatului**, se constată că, prin Decizia nr. 828 din 13 decembrie 2017, paragraful 62, Curtea a statuat că, în condițiile în care, în dezbateră și adoptarea raportului, oricare dintre membrii comisiei speciale comune, fie deputați, fie senatori, pot propune și vota amendamente, indiferent că procedura se află în fața Camerei Deputaților sau Senatului, „prezentarea raportului în fața Camerei de reflecție sau decizionale urmând a fi realizată în aceleași condiții”. Cu alte cuvinte, prezentarea raportului Comisiei speciale comune poate fi realizată de un senator în ședința Camerei Deputaților sau de un deputat în ședința Senatului. Mai mult, se critică faptul că la Camera Deputaților, contrar regulamentelor parlamentare, raportul nu a fost prezentat de președintele sau raportorul Comisiei. În aceste condiții, în optica autorilor obiecției de neconstituționalitate, dacă președintele și raportorul comisiei ar fi fost senatori, raportul la Camera Deputaților nu ar mai fi putut fi prezentat. Sau, dacă președintele și raportorul ar fi fost deputați, urmărind logica autorilor obiecției de neconstituționalitate, aceștia ar fi trebuit să prezinte raportul, însă, tot autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că la Senat numai senatorii pot prezenta raportul. Cu alte cuvinte, la Senat nu se putea prezenta raportul de către niciun membru al Comisiei speciale comune, ceea ce este absurd. Practic, și această critică tinde la a nega posibilitatea constituirii unei Comisii speciale comune cu privire la elaborarea unor propuneri legislative care se adoptă în ședințe separate ale celor două Camere ale Parlamentului.

93. În acest context se mai rețin două considerente din Decizia Curții Constituționale nr. 828 din 13 decembrie 2017, și anume: „în vederea adoptării unui act normativ coerent și fundamentat, din punctul de vedere al organizării procedurii de lucru, Parlamentul trebuie să dea dovadă de suplețe și flexibilitate, în limitele Constituției și ale regulamentelor parlamentare” [paragraful 51] și că „odată constituită o asemenea comisie, [...] trebuie înzestrată cu instrumente și proceduri care să o facă funcțională și eficientă. În caz contrar, ea s-ar comporta ca orice altă comisie permanentă, neputând, astfel, răspunde unei nevoi sociale însemnate care, de fapt, a stat la baza instituirii sale” [paragraful 62].

94. **Cele anterior expuse demonstrează că atât deputații, cât și senatorii au dreptul constituțional de a participa la ședințele comisiilor speciale comune și de a propune/vota amendamente în cadrul lucrărilor acestora, indiferent că acestea întocmesc raportul asupra unei propuneri legislative în cadrul procedurii din fața Camerei Deputaților sau Senatului. Membrii acestor comisii, indiferent de calitatea lor de deputat sau senator, au dreptul să prezinte raportul Comisiei în fața Plenului oricăreia dintre cele două Camere. Astfel, nu contează că procedura legislativă se află în fața Camerei Deputaților sau Senatului pentru ca membrul comisiei speciale comune să își poată exercita plenar drepturile și obligațiile care derivă din această calitate.**

95. Celelalte aspecte învederate, și anume că propunerea legislativă la care s-a redactat raportul este ulterioară datei constituirii Comisiei și că, în aceste condiții, Comisia specială comună trebuia să își înceteze activitatea, țin de modul de lucru al Biroului permanent și al Comisiei speciale comune. Faptul că Biroul permanent a ales o propunere legislativă formulată ulterior constituirii Comisiei speciale comune la care să se întocmească raportul este o chestiune de opțiune care se află în marja sa de apreciere. Ceea ce era important în cazul dat era ca decizia Biroului permanent de a se întocmi un raport la o propunere legislativă să fi fost ulterioară depunerii propunerii legislative respective, deci, ca aceasta din urmă să fi preexistat în raport cu decizia Biroului permanent anterioară, pentru că numai la o asemenea propunere legislativă existentă se poate întocmi un raport. Prin urmare, nu contează că mai întâi a fost înființată Comisia specială comună și, ulterior, a fost formulată propunerea legislativă la care Comisia a redactat raportul.

96. Cu privire la criticile referitoare la încălcarea principiului bicameralismului, prin însăși constituirea unei comisii speciale comune în privința unor legi care se adoptă în ședințe separate ale celor două Camere ale Parlamentului, Curtea a constatat, prin Decizia nr. 828 din 13 decembrie 2017, paragraful 61, că „elaborarea unei propuneri legislative de către comisia specială comună nu echivalează cu o eventuală obligație a Parlamentului de a o dezbată și adopta într-o singură Cameră. Astfel cum s-a arătat, Codul de procedură penală, Codul penal și legile din domeniul justiției se adoptă în ședințe separate ale celor două Camere [bicameralism autentic] și numai legile expres prevăzute de Constituție se adoptă în ședință comună [bicameralism atenuat]”.

97. Se mai reține că decizia înființării unei comisii speciale comune nu încalcă autonomia regulamentară a Parlamentului, din contră, „decizia constituirii unei comisii speciale, luată cu respectarea prevederilor constituționale și regulamentare, ține de opțiunea exclusivă a Parlamentului, acesta având un drept propriu și originar de apreciere în privința organizării activității sale. Oportunitatea luării unei astfel de decizii nu poate fi cenzurată de Curtea Constituțională, prin intermediul controlului de constituționalitate, Parlamentul fiind suveran în a-și stabili modul de organizare a activității sale” [Decizia Curții Constituționale nr. 828 din 13 decembrie 2017, paragraful 59]. În consecință, Curtea constată că instituirea unei comisii speciale comune în vederea întocmirii raportului asupra unei propuneri legislative ale cărei dezbateri și adoptare trebuie realizate în ședințe separate ale celor două Camere ale Parlamentului nu duce la obligația Parlamentului de a o adopta în ședință comună, din contră, fiecare dintre cele două Camere pronunțându-se asupra acesteia, potrivit competenței lor.

98. Având în vedere cele de mai sus, constituirea unei comisii speciale comune pentru elaborarea unei propuneri legislative în domeniul legilor justiției, precum și modul particular în care aceasta funcționează, spre deosebire de comisiile parlamentare permanente sau speciale constituite separat la nivelul fiecărei Camere a Parlamentului în parte, nu încalcă art. 1 alin. (5), art. 61 alin. (2), art. 64, art. 65, art. 71 alin. (1), art. 74 și art. 75 din Constituție.

99. Principiul bicameralismului este criticat și din perspectiva faptului că în corpul legii adoptate de prima Cameră sesizată a fost dezbătut și adoptat la Camera de reflecție un text de lege care nu a făcut obiectul dezbaterii la prima Cameră sesizată. Astfel, cu privire la încălcarea principiului bicameralismului, prin faptul că art. 1 pct. 163 [cu referire la art. 113] din lege nu a fost dezbătut de ambele Camere ale Parlamentului, Curtea, potrivit jurisprudenței sale, reține că „principiul bicameralismului [...] se întemeiază pe art. 61 alin. (2) și art. 75 din Constituție. Curtea Constituțională a dezvoltat și a consacrat acest principiu printr-o solidă și constantă jurisprudență, relevante fiind, în acest sens,

Decizia nr. 710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 358 din 28 mai 2009, Decizia nr. 413 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, sau Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011. În esență, Curtea a stabilit, pe cale jurisprudențială, două criterii esențiale (cumulative) pentru a se determina cazurile în care, prin procedura legislativă, se încalcă principiul bicameralismului: a) **existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și** b) **existența unei configurații semnificativ diferite între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului**”. Totodată, stabilind limitele principiului bicameralismului, Curtea, prin Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 937 din 22 noiembrie 2016, a constatat că abaterea de la obiectivul urmărit de inițiatorul proiectului de lege și respectat de prima Cameră sesizată constituie încălcare a principiului bicameralismului, iar, prin Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 53 din 23 ianuarie 2012, a observat că aplicarea acestui principiu nu poate avea ca efect deturnarea rolului de Cameră de reflecție a primei Camere sesizate, în sensul că aceasta ar fi Camera care ar fixa în mod definitiv conținutul proiectului sau propunerii legislative, lipsirea Camerei decizionale de competența sa de a modifica sau completa legea astfel cum a fost adoptată de Camera de reflecție echivalând cu limitarea rolului său constituțional și cu acordarea unui rol preponderent Camerei de reflecție în raport cu cea decizională în procesul de elaborare a legilor [a se vedea și Decizia nr. 514 din 5 iulie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 857 din 31 octombrie 2017, paragraful 28].

100. Totodată, Curtea a reținut că extinderea scopului legii sau a măsurilor adoptate în sensul atingerii scopului vizat în procesul legislativ desfășurat în Camera decizională nu poate avea valențele unei încălcări a principiului bicameralismului. În aceste condiții, nu se poate vorbi despre o veritabilă deturnare a scopului inițial al legii, ci de o mai clară și cuprinzătoare reglementare, de natură a dezvolta scopul originar al propunerii legislative. Deși au o anumită pondere cantitativă, textele de lege introduse în procedura de legiferare a Camerei decizionale nu au și semnificația unui aport calitativ semnificativ, de natură să determine încălcarea principiului bicameralismului prin întrunirea cumulativă a celor două condiții reținute în jurisprudența în materie a Curții: pe de o parte, existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și, pe de altă parte, existența unei configurații semnificativ diferite între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Așadar, o propunere legislativă poate primi îmbunătățiri atât de ordin formal, cât și în privința conținutului, fără a modifica însă substanțial forma și conținutul legii supuse adoptării, deoarece chiar prin aceste contribuții active ale fiecărei Camere se manifestă, în definitiv, rolul structurii bicamerale a Parlamentului în cadrul funcției sale de legislator suveran [a se vedea Decizia nr. 514 din 5 iulie 2017, paragraful 40].

101. De asemenea, prin Decizia nr. 765 din 14 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 134 din 21 februarie 2017, paragrafele 37 și 38, Curtea a statuat că bicameralismul nu înseamnă ca ambele Camere să se pronunțe asupra unei soluții legislative identice, în Camera decizională putând exista abateri inerente de la forma adoptată de Camera de reflecție, desigur, fără schimbarea obiectului esențial al proiectului de lege/propunerii legislative. A nega posibilitatea Camerei decizionale de a se îndepărta de la forma votată în Camera de reflecție ar însemna limitarea rolului său constituțional, iar caracterul decizional atașat acesteia devine

iluzoriu. S-ar ajunge la un veritabil mimetism, în sensul că cea de-a doua Cameră se va identifica, în ceea ce privește activitatea sa legislativă, cu prima Cameră, neputându-se îndepărta în niciun fel de la soluțiile legislative pentru care a optat prima Cameră, ceea ce este contrar, până la urmă, chiar ideii de bicameralism. Prin urmare, nu se poate susține încălcarea principiului bicameralismului atât timp cât legea adoptată de Camera decizională se referă la aspectele principiale pe care le-a avut în vedere propunerea/proiectul de lege în forma sa însușită de Camera de reflecție. În acest sens, modificările aduse formei adoptate de Camera de reflecție trebuie să cuprindă o soluție legislativă care păstrează concepția de ansamblu a acesteia și să fie adaptate în mod corespunzător, prin stabilirea unei soluții legislative alternative/complementare, care nu se abate de la forma adoptată de Camera de reflecție, în condițiile în care aceasta este mai cuprinzătoare sau mai bine articulată în cadrul ansamblului legii, cu realizarea anumitor coroborări inerente oricărei modificări.

102. Raportat la cauza de față, Curtea constată că textul în discuție abrogă art. 2 din Legea nr. 124/2000 privind structura personalului Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 331 din 17 iulie 2000, text care reglementează statutul magistratului-asistent al Curții Constituționale. Forma adoptată de Camera Deputaților nu cuprindea abrogarea art. 2 din Legea nr. 124/2000, aceasta fiind realizată prin admiterea unor amendamente ale deputaților și senatorilor Partidului Alianței Liberalilor și Democraților (ALDE) în ședința Comisiei speciale comune din 18 decembrie 2017, amendamente care, corelativ abrogării realizate, au preluat, respectiv eliminat anumite prevederi normative ale textului abrogat, incluzându-le în corpul Legii nr. 303/2004. În acest sens, se observă că art. 1 pct. 125 din lege modifică titlul cap. VIII din titlul II al Legii nr. 303/2004, din „*Magistrații-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție*” în „*Magistrații-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție și ai Curții Constituționale*”, ceea ce înseamnă că reglementările referitoare la magistrații-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt aplicabile *mutatis mutandis* celor ai Curții Constituționale. În consecință, Curtea reține că legiuitorul a optat pentru o măsură de corelare a legislației în privința statutului magistratului-asistent, dând expresie textului legal al art. 2 alin. (8) din Legea nr. 124/2000, potrivit căruia „*Prim-magistratul-asistent, magistrații-asistenți șefi și magistrații-asistenți fac parte din Corpul magistraților, în sensul prevăzut prin titlul IV din Legea nr. 92/1992, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Aceștia sunt asimilați, ca rang și salarizare, cu magistrații de la Curtea Supremă de Justiție care ocupă funcțiile similare, beneficiind în mod corespunzător de drepturile acestora*”.

103. În acest context, din analiza celor două forme ale legii adoptate de către cele două Camere ale Parlamentului, Curtea constată că modificările operate cu privire la statutul magistratului-asistent al Curții Constituționale nu afectează principiul bicameralismului, întrucât, raportând aceste modificări la întreg ansamblul normativ al legii, nu există deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și nici o configurație semnificativ diferită între acestea.

104. Cu privire la faptul că „amendamentul (admis) referitor la art. 75 din lege înscris la pagina 153 (nr. crt. 259) din anexa nr. 1 la raportul [Comisiei — sn]” ar fi fost formulat de Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea reține că, într-adevăr, în raportul întocmit de Comisia specială comună în procedura de la Camera Deputaților, în coloana „*Amendamente*” apare mențiunea „*CSM — completare*”, ceea ce înseamnă că o teză a art. 75 a fost modificată ca urmare a unui amendament depus de Consiliul Superior al Magistraturii. Totuși, este de observat că același articol este modificat la Senat în urma unui

amendament al „deputaților și senatorilor PSD”. Prin urmare, chiar dacă „amendamentul CSM” la Camera de reflecție a fost promovat contrar art. 74 din Constituție, Curtea constată că acest viciu de neconstituționalitate a fost acoperit, în procedură parlamentară, la Senat, unde același text a făcut obiectul unui nou amendament, de data aceasta aparținând deputaților și senatorilor, înlăturându-se, astfel, formal, amendamentul anterior admis la Camera Deputaților. Prin urmare, forma adoptată a legii în privința art. 1 pct. 135 [cu referire la art. 75 alin. (1) teza a doua] este rezultatul unui amendament adoptat conform art. 74 din Constituție, astfel că neconstituționalitatea sesizată de autorii obiecției de neconstituționalitate, reală strict formal, nu a fost înglobată în forma adoptată a legii; or, Curtea nu se poate pronunța decât asupra formei adoptate, dar nepromulgate a legii de față, conform art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, și nu cu privire la variantele redacționale ale propunerii legislative aflate în procedură parlamentară [a se vedea, *mutatis mutandis*, Decizia nr. 42 din 8 iulie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 175 din 23 iulie 1993].

105. În consecință, întrucât neregularitatea a fost săvârșită în procedură legislativă, iar forma adoptată a textului invocat are configurarea normativă dată de un amendament admis de deputați/senatori, nu se poate reține încălcarea art. 74 din Constituție.

(3.2.) Criticile de neconstituționalitate intrinsecă

106. Se susține că art. 1 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (3) teza a treia] din lege, potrivit căruia „*Judecătorii trebuie să ia decizii fără niciun fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare*” este neclar, întrucât sintagma „*fie chiar autorități judiciare*” pune în discuție respectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii, precum și a hotărârilor pronunțate de instanțele internaționale.

107. Curtea reține că, în realitate, textul este o preluare din pct. 22 din anexa la Recomandarea nr. 12/2010 către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile, adoptată, sub auspiciile Consiliului Europei, de Comitetul Miniștrilor în 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștrilor, potrivit căruia „*Principiul independenței justiției presupune independența fiecărui judecător în parte în exercitarea funcțiilor judiciare. Judecătorii trebuie să ia decizii în mod independent și imparțial și să poată acționa fără niciun fel de restricții, influențe nepotrivite, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare. Organizarea ierarhică a jurisdicțiilor nu poate aduce atingere independenței individuale*”.

108. Critica de neconstituționalitate este vădit lipsită de fundament juridic, întrucât sintagma „*restricții, influențele, presiunile, amenințările sau intervențiile*”, la care face referire textul criticat, nu pune în discuție hotărârile pronunțate în căile de atac sau hotărârile care au caracter obligatoriu [deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție ca urmare a soluționării unui recurs în interesul legii sau a unei chestiuni de drept] sau general obligatoriu [deciziile Curții Constituționale]. Sintagma „*fie chiar autorități judiciare*” se referă la conduita inadecvată, contrară reglementărilor legale, a persoanelor care ocupă diverse funcții [conducere/execuție] în sistemul judiciar sau a unor instituții ce fac parte din autoritatea judecătorească și care, prin deciziile administrative, luările de poziție sau activitatea lor, creează o temere magistratului aflat în exercițiul funcțiunii de natură a-i influența deciziile. Norma exprimă un principiu, acela că independența judecătorului, în soluționarea cauzei pe care acesta o judecă, nu poate fi limitată de nicio

persoană sau autoritate a statului. Desigur, independența de care se bucură judecătorul nu înseamnă arbitrar, acesta trebuind să se supună legii.

109. În acest context se reține că, în jurisprudența sa, Curtea, prin Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 23 februarie 2012, a statuat că „legiuitorul constituind a consacrat independența judecătorului pentru a-l apăra pe acesta de influența autorităților politice și, în special, a puterii executive; această garanție nu poate fi, însă, interpretată ca fiind de natură să determine lipsa responsabilității judecătorului. Legea fundamentală nu conferă numai prerogative — care, în textul menționat, se circumscriu conceptului de «independență» —, ci stabilește și limite pentru exercitarea acestora — care, în acest caz, se circumscriu sintagmei «se supun numai legii». Instituționalizarea unor forme de răspundere a judecătorilor dă expresie acestor limite, în concordanță cu exigențele principiului separației și echilibrului puterilor în stat, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituție. Una dintre formele răspunderii juridice, personale și directe a judecătorului este răspunderea disciplinară, care derivă din obligația de fidelitate a acestuia față de rolul și funcția sa, precum și din exigența pe care trebuie să o dovedească în îndeplinirea obligațiilor față de justițiabili și față de stat. [...] Astfel fiind, rezultă că independența judecătorilor, atât din punct de vedere funcțional (în raporturile cu reprezentanții puterii legislative și executive), cât și personal (respectiv al statutului care trebuie să i se acorde judecătorului prin lege), reprezintă o garanție destinată îndeplinirii unei justiții independente, imparțiale și egale, în numele legii”.

110. Cu privire la art. 124 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia „*Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii*”, Curtea a statuat că acest text reprezintă garanția constituțională a „nesupunerii” judecătorului unei alte puteri, unor alte persoane sau interese, dinăuntru sau din afara sistemului judiciar, și a „supunerii” sale doar legii, astfel încât orice structură de subordonare sau de comandă asupra acestuia este exclusă și nu îi poate afecta independența. Noțiunea de „lege” este folosită în sensul său larg, care include și Constituția, ca Lege fundamentală, dar și toate celelalte acte normative, cu forță juridică echivalentă legii sau inferioară acesteia, care constituie ansamblul normativ pe care trebuie să se fundamenteze actul de justiție [Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie 2011].

111. În consecință, art. 1 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (3) teza a treia] din lege nu încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție, obligația judecătorilor de a lua decizii fără niciun fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea autorităților judiciare, fiind formulată în mod clar, precis și previzibil.

112. Cu privire la critica de neconstituționalitate raportată la art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (2) teza a doua] din lege, potrivit căruia „(2) *Judecătorii și procurorii sunt obligați să se abțină de la orice activitate legată de actul de justiție în cazuri care presupun existența unui conflict între interesele lor și interesul public de îndeplinire a justiției sau de apărare a intereselor generale ale societății. În alte situații care exced activității legate de actul de justiție, conflictul de interese va fi adus la cunoștință, în scris, colegiului de conducere al instanței sau parchetului care apreciază asupra existenței sau inexistenței acestuia*”, Curtea observă că acesta aduce unele modificări față de textul actual care prevede că „*Judecătorii și procurorii sunt obligați să se abțină de la orice activitate legată de actul de justiție în cazuri care presupun existența unui conflict între interesele lor și interesul public de îndeplinire a justiției sau de apărare a intereselor generale ale societății, cu excepția cazurilor în care conflictul de interese a fost adus la cunoștință, în scris, colegiului de conducere*

al instanței sau conducătorului parchetului și s-a considerat că existența conflictului de interese nu afectează îndeplinirea imparțială a atribuțiilor de serviciu” [art. 5 alin. (2) din Legea nr. 303/2004].

113. Textul, astfel cum este redactat, nu respectă, însă, cerințele de calitate a legii. Dacă prima teză a textului este clară, cea de-a doua teză aduce în discuție ideea de conflict de interese în situații care excedează activității legate de actul de justiție, fără a le explicita. Mai mult, acest amendament nu este motivat în niciun fel, astfel încât nu se poate cunoaște nici măcar intenția autorilor acestuia.

114. Potrivit art. 70 din Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 279 din 21 aprilie 2003, prin conflict de interese se înțelege „*situația în care persoana ce exercită o demnitate publică sau o funcție publică are un interes personal de natură patrimonială, care ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate a atribuțiilor care îi revin potrivit Constituției și altor acte normative*”. Prin urmare, **conflictul de interese este, întotdeauna, legat de atribuțiile de serviciu**, așadar, în cazul magistraților, de îndeplinirea actului de justiție.

115. În punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților se arată că, „departe de a fi neclar și imprecis, acest text circumstanțiază obligațiile judecătorului sau procurorului și, respectiv, pe cele ale colegiilor de conducere, pentru a nu se permite pe viitor situații, precum cele generate de textul în vigoare, în care, în lipsa unei astfel de precizări, colegiile de conducere s-au pronunțat asupra unor situații care au fost invocate, însă, și în cursul judecății ca motive de abținere sau recuzare, generându-se un paralelism nepermis”. Curtea observă că, dacă s-ar fi dorit acest lucru, cu alte cuvinte aducerea la cunoștința colegiului de conducere al instanței sau parchetului a conflictului de interese apărut distinct de o procedură judiciară în care este implicat judecătorul/procurorul, formularea textului ar fi fost alta și s-ar fi precizat situațiile de conflict de interese, problemă care este nerezolvată și la nivelul textului în vigoare în momentul de față. De asemenea, Curtea reține că și textul în vigoare cuprinde serioase probleme de previzibilitate, astfel cum indică președintele Camerei Deputaților, în sensul că dă în competența colegiilor de conducere atribuții jurisdicționale, de soluționare a unor motive de abținere și recuzare, ce se suprapun peste cele ale judecătorului chemat să judece aceste incidente procedurale, ajungându-se în situația unor paralelisme între competența instanțelor de a soluționa cererile de recuzare formulate și competența colegiilor de conducere de a decide asupra conflictului de interese. Dacă, însă, se dorește reglarea acestor situații generate de aplicarea, pe de o parte, a dispozițiilor codurilor de procedură referitoare la motivele de recuzare sau abținere și, pe de altă parte, a dispozițiilor art. 5 alin. (2) din Legea nr. 303/2004, legiuitorul trebuie să formuleze textul analizat într-o manieră de natură a concilia cele două ipoteze normative și de a oferi soluția normativă care trebuie aplicată.

116. Având în vedere cele de mai sus, Curtea constată că art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (2) teza a doua] încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție, textul criticat fiind neclar, imprecis și imprevizibil.

117. Se susține că art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) și (7)] din legea criticată încalcă art. 1 alin. (4) și art. 124 alin. (3) din Constituție, întrucât include și comisiile speciale parlamentare pentru controlul activității serviciilor de informații ca organe abilitate să efectueze verificarea veridicității datelor din declarațiile date de magistrați cu privire la apartenența acestora la serviciile de informații. Aceste comisii parlamentare sunt următoarele: **Comisia comună permanentă a Camerei**

Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații [a se vedea Hotărârea Parlamentului României nr. 30/1993 privind organizarea și funcționarea Comisiei comune permanente a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 371 din 18 mai 2017, cu modificările și completările ulterioare] și **Comisia parlamentară specială** pentru controlul activității Serviciului de Informații Externe [a se vedea Hotărârea Parlamentului României nr. 44/1998 privind constituirea, organizarea și funcționarea Comisiei parlamentare speciale pentru controlul activității Serviciului de Informații Externe, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 417 din 5 noiembrie 1998].

118. Curtea reține că, în prezent, această activitate este realizată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării, care, potrivit art. 1 din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 494 din 10 iulie 2002, este autoritatea administrativă autonomă investită, potrivit Constituției, cu organizarea și coordonarea unitară a activităților care privesc apărarea țării și siguranța națională. Membrii Consiliului Suprem de Apărare a Țării sunt: ministrul apărării naționale, ministrul de interne, ministrul afacerilor externe, ministrul justiției, ministrul industriei și resurselor, ministrul finanțelor publice, directorul Serviciului Român de Informații, directorul Serviciului de Informații Externe, șeful Statului Major General și consilierul prezidențial pentru securitate națională, în timp ce Președintele României și prim-ministrul sunt președintele, respectiv vicepreședintele acestei structuri [art. 5]. Activitatea Consiliului Suprem de Apărare a Țării este supusă examinării și verificării parlamentare. Anual, nu mai târziu de primul trimestru al anului următor, precum și la cererea comisiilor permanente de specialitate ale Parlamentului sau ori de câte ori se consideră necesar, Consiliul Suprem de Apărare a Țării prezintă, în ședință comună a Camerei Deputaților și Senatului, rapoarte asupra activității desfășurate [art. 2]. Se mai reține că, potrivit art. 119 din Constituție, Consiliul Suprem de Apărare a Țării organizează și coordonează unitar activitățile care privesc apărarea țării și securitatea națională, iar activitatea serviciilor de informații este organizată și coordonată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării [a se vedea art. 1 din Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 33 din 3 martie 1992, și art. 2 alin. (1) din Legea nr. 1/1998 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații Externe, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 18 octombrie 2000, cu modificările și completările ulterioare]. Totodată, în domeniul securității naționale, Consiliul Suprem de Apărare a Țării are atribuția de a analiza datele și informațiile obținute [art. 7 lit. a) din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 190 din 18 martie 2014, cu completările ulterioare]. Prin urmare, această instituție, prin prisma naturii sale juridice [autoritate administrativă autonomă, parte a puterii executive] și a activității desfășurate [organizarea și coordonarea activității serviciilor de informații], legitimează, din punctul de vedere al arhitecturii constituționale și al funcționalității, competența acesteia de a verifica declarațiile depuse de judecători cu privire la calitatea lor de lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai serviciilor de informații.

119. Activitatea de informații pentru realizarea securității naționale se execută de **Serviciul Român de Informații**, organul de stat specializat în materia informațiilor din interiorul țării, **Serviciul de Informații Externe**, organul de stat

specializat în obținerea din străinătate a datelor referitoare la securitatea națională, și **Serviciul de Protecție și Pază**, organul de stat specializat în asigurarea protecției demnitarilor români și a demnitarilor străini pe timpul prezenței lor în România, precum și în asigurarea pazei sediilor de lucru și reședințelor acestora [art. 8 alin. (1) din Legea nr. 51/1991]. Activitatea acestor structuri este sub control parlamentar [art. 8 alin. (3) din Legea nr. 51/1991]. Potrivit arhitecturii constituționale a statului, aceste comisii parlamentare verifică activitatea entităților anterior menționate, astfel că ele însele nu au competența de a verifica declarațiile date de funcționari ai statutului, pe baza informațiilor furnizate de structurile pe care le au sub control parlamentar. Rolul lor nu este de a întreprinde ele însele activități specifice structurilor controlate [indiferent că acestea sunt Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe sau Consiliul Suprem de Apărare a Țării], ci de a controla modul în care aceste autorități își desfășoară activitatea. Ele sunt expresia controlului parlamentar asupra entităților aparținând puterii executive, neputându-se subroga competențelor și atribuțiilor acestora.

120. Prin urmare, art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) sintagma „comisiile speciale parlamentare pentru controlul activităților serviciilor de informații”] încalcă art. 1 alin. (4) din Constituție, prin prisma faptului că o comisie parlamentară încalcă competențele unei structuri din cadrul puterii executive și, prin aceasta, pricinuieste, indirect, o ingerință nepermisă în sfera autorității judecătorești. În schimb, nu se poate constata încălcarea art. 124 alin. (3) din Constituție, întrucât verificarea în sine a veridicității declarațiilor de către o comisie parlamentară nu afectează independența judecătorului, ea indicând, mai degrabă, o reprezentare greșită a competențelor autorității legiuitoare în raport cu cea executivă.

121. Cu privire la faptul că rezultatul verificării realizate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării are valoare de informare conformă, Curtea observă că aceasta exprimă ideea de supunere față de informarea realizată. Textul este lacunar, întrucât, din modul său de redactare se poate înțelege că o asemenea informare beneficiază de o prezumție absolută de veridicitate [prin urmare, nu ar putea fi contestată] și că în sine este suficientă, indiferent de celelalte probe furnizate, pentru a se aplica o sancțiune disciplinară, respectiv eliberarea din funcția deținută. Astfel, potrivit art. 99 lit. b) din Legea nr. 303/2004, constituie abatere disciplinară încălcarea prevederilor legale referitoare la incompatibilități și interdicții privind judecătorii și procurorii, ceea ce înseamnă că, în cazul în care se emite o asemenea informare conformă, trebuie declanșată procedura disciplinară, urmând ca, în cadrul acesteia, să se cerceteze dacă într-adevăr judecătorul/procurorul a săvârșit o abatere în vederea aplicării sancțiunii privind eliberarea din funcția deținută. Hotărârea secției corespunzătoare în materie disciplinară se atacă la Înalta Curte de Casație și Justiție. Practic, în acest cadru procesual, persoana supusă procedurii trebuie să aibă posibilitatea de a combate această probă adusă împotriva sa prin alte probe; însă, în măsura în care noțiunea de informare conformă este interpretată ca fiind o probă preeminentă prin natura sa față de orice altă probă contrară furnizată, bucurându-se, totodată, de prezumția absolută de conformitate cu realitatea, întregul parcurs procesual ar fi golit de conținut. Astfel, nici secția corespunzătoare a Consiliului Superior al Magistraturii, nici Înalta Curte de Casație și Justiție nu și-ar putea manifesta plener competențele jurisdicționale în materie disciplinară, rolul lor și al procedurii desfășurate în fața lor fiind unul absolut formal. Or, în realitate, fiecare aspect care ține de statutul judecătorului trebuie supus unui control judiciar efectiv, astfel că informarea conformă ar putea antrena excluderea din magistratură doar în urma unei proceduri în care să se poată contesta, în mod efectiv,

caracterul său veridic. Altfel, s-ar ajunge la încălcarea art. 21 alin. (3), art. 125, art. 132 și art. 134 din Constituție.

122. Prin urmare, Curtea constată că, întrucât nu se poate determina conținutul exact al noțiunii analizate, art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) sintagma „*informare conformă*”] din lege încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.

123. Cu privire la critica de neconstituționalitate care privește caracterul lipsit de previzibilitate al sintagmei „*răspunsul eronat se pedepsește conform legii*”, Curtea reține că această sintagmă este clară, precisă și previzibilă, în sensul că funcționarul care a furnizat un răspuns/date eronate în exercitarea atribuțiilor de serviciu, cu intenție sau culpă, și astfel Consiliul Suprem de Apărare a Țării a emis o informare neconformă cu realitatea, va răspunde potrivit prevederilor Codului penal. Prin urmare, art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) teza finală] din lege nu încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.

124. Cu privire la criticile de neconstituționalitate raportate la prevederile art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7)] din lege, în sensul că, prin conținutul larg stabilit în privința noțiunii de informație de interes public, sunt de natură a încălca protecția instituită prin alte norme juridice de importanță majoră, Curtea reține că, potrivit art. 2 lit. b) din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 663 din 23 octombrie 2001, prin informație de interes public se înțelege orice informație care privește activitățile sau rezultă din activitățile unei autorități publice sau instituții publice, indiferent de suportul ori de forma sau de modul de exprimare a informației. Totuși, calificarea *tale quale* drept informații de interes public a informațiilor care privesc procedurile judiciare, cu excepția celor pentru care Codul de procedură penală prevede caracterul nepublic, **încalcă art. 1 alin. (3) privind statul de drept, art. 26 alin. (1) din Constituție referitor la obligația autorităților publice de a respecta și ocroti viața intimă, familială și privată și art. 49 privind protecția tinerilor cu referire specială la regimul minorilor.**

125. Astfel, cu privire la date din cauze concrete, Codul de procedură civilă prevede că părțile pot lua cunoștință de cuprinsul dosarului [art. 13 alin. (2)] și că pot obține o copie electronică a înregistrării ședinței de judecată în ceea ce privește cauza lor [art. 231 alin. (5)]. Eliberarea de copii după actele dosarului se realizează conform art. 538 din Codul de procedură civilă, care nu condiționează eliberarea copiilor de aspecte precum dovedirea calității de parte sau dovedirea interesului (care ar putea fi personal sau public), ci doar de caracterul public al dezbaterilor. În cazul în care **dezbaterile nu s-au desfășurat în ședință publică**, doar părțile pot obține, de la grefă, copii de pe actele și lucrările dosarului. În această situație, terțele persoane pot obține copii de pe încheieri, expertize, înscrisuri sau declarații de martori **doar cu încuviințarea președintelui**. Noua soluție legislativă preconizată realizează, astfel, o modificare implicită a dispozițiilor art. 538 din Codul de procedură civilă, în sensul că datele rezultate din **dezbaterile care nu s-au desfășurat în ședință publică devin informații de interes public**. Or, ședințele sunt nepublice în cazurile în care dezbaterile fondului în ședință publică ar aduce atingere moralității, ordinii publice, intereselor minorilor, vieții private a părților ori intereselor justiției [art. 213 alin. (2) din Codul de procedură civilă], cu alte cuvinte, atunci când informațiile ce se obțin/pot fi obținute nu prezintă interes public.

126. De asemenea, dosarele privind cauzele care au fost sau sunt judecate în ședința nepublică, cele privind adopțiile, precum și cele care au ca obiect propuneri și sesizări privind aplicarea provizorie a măsurilor de siguranță cu caracter medical și a măsurii internării nevoluntare pot fi consultate numai de către avocați, părți, reprezentanții părților, experți și interpreți [art. 93

alin. (10) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1.375/2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 970 din 28 decembrie 2015]. Accesul reprezentanților mass-mediei la dosarele și la evidențele instanței este permis, în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 544/2001, cu modificările și completările ulterioare, și ale Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 790 din 12 decembrie 2001, cu modificările și completările ulterioare, în condițiile stabilite prin hotărâre a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, cu respectarea ordinii de solicitare și a măsurilor de asigurare a integrității documentelor și numai în măsura în care este posibilă punerea acestora la dispoziție [art. 93 alin. (6) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1.375/2015].

127. Totodată, Curtea reține că date cu caracter personal sunt orice informații referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă; o persoană identificabilă este acea persoană care poate fi identificată, direct sau indirect, în mod particular prin referire la un număr de identificare ori la unul sau la mai mulți factori specifici identității sale fizice, fiziologice, psihice, economice, culturale sau sociale [a se vedea art. 3 lit. a) din Legea nr. 677/2001]. Astfel, date cu caracter personal sunt chiar și numele și prenumele persoanei. În acest sens, prin Decizia nr. 37 din 7 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 51 din 25 ianuarie 2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — *Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept*, s-a statuat că „dispozițiile art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 544/2001 și art. 3 lit. a) din Legea nr. 677/2001 trebuie interpretate în sensul că **numele și prenumele unei persoane reprezintă informații referitoare la date cu caracter personal**, indiferent dacă într-o situație dată sunt sau nu suficiente pentru identificarea persoanei” și că „în cazul cererilor de liber acces la informații de interes public întemeiate pe dispozițiile Legii nr. 544/2001, atunci când informațiile de interes public și informațiile cu privire la datele cu caracter personal sunt prezente în cuprinsul aceluiași document, indiferent de suportul ori de forma sau de modul de exprimare a informațiilor, accesul la informațiile de interes public se realizează prin anonimizarea informațiilor cu privire la datele cu caracter personal; refuzul de acces la informațiile de interes public, în condițiile în care informațiile cu privire la datele personale sunt anonimizate, este nejustificat”.

128. Având în vedere cele anterior expuse, Curtea reține că reglementările procedural civile trebuie să asigure un permanent echilibru între interesul public, pe de o parte, și interesul individual, pe de altă parte. De aceea, și accesul la dosarele instanțelor judecătorești, precum și la informațiile cuprinse în acestea trebuie să păstreze un just echilibru între nevoia publicului de informare și protecția pe care statul o datorează fiecărei persoane în parte sub aspectul vieții sale intime, familiale și private. În mod inevitabil, a acorda prevalență, precum în cazul de față, interesului public pune în discuție reducerea nivelului de protecție asigurat de art. 26 sau art. 49 din Constituție. Or, în condițiile unui evoluții democratice firești, o asemenea intruziune în dreptul persoanei la viață intimă, familială sau privată nu poate fi acceptată.

129. Totodată, art. 4 din Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 248 din 12 aprilie 2002, prevede principalele obiective ale protecției informațiilor clasificate, și anume (a) protejarea acestora împotriva acțiunilor de spionaj, compromitere sau acces neautorizat, alterării sau modificării conținutului acestora, precum și împotriva sabotajelor ori

distrugerilor neautorizate; și (b) realizarea securității sistemelor informatice și de transmitere a informațiilor clasificate. De aceea, accesul la informațiile clasificate este permis numai în cazurile, în condițiile și prin respectarea procedurilor prevăzute de lege [art. 2 alin. (2)]. Curtea reține că toate acestea sunt aplicabile și în cadrul procedurilor judiciare, astfel încât nu se poate da un nou contur juridic acestor categorii de informații în ipoteza în care ele sunt folosite, în orice mod, în cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești. Astfel, nici în această situație, ele nu își pot pierde regimul de protecție consacrat prin lege, tocmai pentru că păstrarea confidențialității lor este vitală colectivității, indiferent de subiectul de drept autorizat care a luat cunoștință despre aceste informații. În aceste condiții, deoalarea lor produce prejudicii iremediabile interesului public, afectând buna funcționare a statului de drept.

130. Din modul de redactare a textului de lege criticat se înțelege că orice date ce țin de procedurile judiciare, așadar, de desfășurarea acestora, sunt informații de interes public. Astfel, informațiile clasificate și datele cu caracter personal dezvăluite în cadrul procedurilor judiciare ar intra în această categorie, realizându-se, astfel, o **modificare implicită** a prevederilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 544/2001, care prevăd că:

„(1) Se exceptează de la accesul liber al cetățenilor, prevăzut la art. 1 și, respectiv, la art. 111, următoarele informații:

a) informațiile din domeniul apărării naționale, siguranței și ordinii publice, dacă fac parte din **categoriile informațiilor clasificate**, potrivit legii;

b) informațiile privind deliberările autorităților, precum și cele care privesc interesele economice și politice ale României, dacă fac parte din **categoria informațiilor clasificate**, potrivit legii;

c) informațiile privind activitățile comerciale sau financiare, dacă publicitatea acestora aduce atingere dreptului de proprietate intelectuală ori industrială, precum și principiului concurenței loiale, potrivit legii;

d) **informațiile cu privire la datele personale, potrivit legii;**

e) **informațiile privind procedura în timpul anchetei penale sau disciplinare, dacă se periclitează rezultatul anchetei, se dezvăluie surse confidențiale ori se pun în pericol viața, integritatea corporală, sănătatea unei persoane în urma anchetei efectuate sau în curs de desfășurare;**

f) **informațiile privind procedurile judiciare, dacă publicitatea acestora aduce atingere asigurării unui proces echitabil ori interesului legitim al oricăreia dintre părțile implicate în proces;**

g) **informațiile a căror publicare prejudiciază măsurile de protecție a tinerilor.”**

131. Prin urmare, Curtea constată că informațiile care sunt exceptate de la accesul cetățenilor, potrivit art. 12 alin. (1) din Legea nr. 544/2001, nu sunt de interes public, fiind informații/date care protejează anumite categorii de persoane [minori], țin de viața intimă, familială, privată a persoanei sau chiar de securitatea/siguranța publică [informațiile clasificate incidente în desfășurarea procedurilor judiciare].

132. În consecință, art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7) sintagma „precum și procedurile judiciare”] din lege, prin modul generic de reglementare, fragilizează regimul de protecție acordat atât informațiilor/datelor clasificate/private, cât și unor categorii de persoane, drept care încalcă prevederile constituționale ale art. 1 alin. (3) privind statul de drept, art. 26 alin. (1) referitor la obligația autorităților publice de a respecta și ocroti viața intimă, familială și privată și art. 49 cu referire la protecția minorilor.

133. Curtea mai reține că, dacă prin acest text s-ar fi dorit, astfel cum se susține în punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților, să se prevadă, în mod explicit, că „toate informațiile ce privesc statutul judecătorilor și procurorilor, administrarea judiciară și cooperarea instituțională cu instanțele

și parchetele sunt informații de interes public” și că „acest lucru nu poate fi eludat prin emiterea unor acte normative infralegale sau protocoale de colaborare clasificate, care să excludă de la accesul cetățenilor informații ce privesc accesul lor liber la justiție și dreptul la un proces echitabil”, atunci dispoziția normativă trebuie eliminată, întrucât textul analizat cuprinde deja această ipoteză normativă [„Informațiile care privesc (...) cooperarea instituțională între instanțe și parchete, pe de o parte, și orice altă autoritate publică, pe de altă parte (...) constituie informații de interes public”]. Astfel, actele administrative extrajudiciare încheiate de către sau între autoritățile publice care privesc desfășurarea procedurilor judiciare [protocoale de colaborare/cooperare] nu pot fi asimilate cu procedura judiciară în sine, drept care au și o expresie normativă distinctă. Ele își mențin natura lor juridică de act administrativ, în conformitate cu art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.154 din 7 decembrie 2004, fără a se identifica în vreun fel cu procedura judiciară civilă sau penală, aceasta desfășurându-se potrivit și în limitele codurilor de procedură civilă/penală.

134. Cu privire la criticile de neconstituționalitate aduse art. 1 pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)] din legea criticată, potrivit căruia „(3) Judecătorii și procurorii sunt obligați ca, în exercitarea atribuțiilor, să se abțină de la manifestarea sau exprimarea defăimătoare, în orice mod, la adresa celorlalte puteri ale statului — legislativă și executivă”, în raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție referitor la calitatea legii, Curtea constată că acestea sunt neîntemeiate. Motivarea unei hotărâri judecătorești trebuie să dea expresie unui stil judiciar, sobru, concis, exact, nepărtinitor, care să reflecte o conduită respectuoasă față de toate instituțiile și autoritățile publice din țară. Nu este permis judecătorului sau procurorului să abandoneze echidistanța de care trebuie să dea dovadă în redactarea actelor judiciare și să trateze cu dispreț instituțiile și autoritățile statului sau să calomnieze activitatea acestora. Aceștia trebuie să se limiteze la soluționarea litigiilor deduse activității lor. A da curs cererii Înaltei Curți de Casație și Justiție ar însemna că judecătorii și procurorii, distinct de obligația de rezervă pe care o au, pot să se exprime în actele judiciare, și nu numai, într-un mod disprețuitor/defăimător la adresa celorlalte puteri ale statului, ceea ce este inadmisibil. Chiar și în materia contenciosului administrativ, pe care Înalta Curte de Casație și Justiție o dă drept exemplu ca fiind materia cea mai predispusă la astfel de probleme, se constată că acesta privește activitatea de soluționare de către instanțele de contencios administrativ competente potrivit legii organice a litigiilor în care cel puțin una dintre părți este o autoritate publică, iar conflictul s-a născut **fie din emiterea sau încheierea, după caz, a unui act administrativ, fie din nesoluționarea în termenul legal ori din refuzul nejustificat de a rezolva o cerere referitoare la un drept sau la un interes legitim** [a se vedea art. 2 alin. (1) lit. f) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004]. Prin urmare, această activitate nu presupune emiterea unor considerații defăimătoare/disprețuitoare/insultătoare/denigratoare la adresa autorităților publice, ci analiza cererii persoanei ce se consideră prejudiciată, prin acțiunea sau inacțiunea autorităților publice, și soluționarea acesteia potrivit legii, ceea ce înseamnă că judecătorul nu se poate lansa în emiterea unor aprecieri personale cu privire la modul de exercitare a prerogativelor puterii publice de către alte instituții/autorități publice.

135. Mai mult, Curtea constată că judecătorul/procurorul trebuie să dea dovadă de o conduită impecabilă în exercitarea atribuțiilor sale, indiferent că aceasta vizează raporturile cu instituțiile/autoritățile publice sau cu cetățenii. Or, conduita sa se evaluează și se apreciază și prin prisma modului său de exprimare și raportare față de instituțiile/autoritățile publice/cetățeni.

136. Independența justiției nu înseamnă o libertate absolută a judecătorului de a se exprima sau manifesta după criterii arbitrare, ci cu respectarea obligației sale de rezervă. În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că „magistrații sunt ținuti de obligația de rezervă care îi împiedică să reacționeze într-o anumită situație” [a se vedea Hotărârea din 26 aprilie 1995, pronunțată în Cauza *Prager și Oberschlick împotriva Austriei*, paragraful 34, sau Hotărârea din 18 septembrie 2012, pronunțată în Cauza *Alter Zeitschriften GmbH nr. 2 împotriva Austriei*, paragraful 39, sau, în același sens, Decizia Curții Constituționale nr. 435 din 26 mai 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 576 din 4 iulie 2006].

137. De asemenea, exprimarea publică a unor reprezentanți ai judecătorilor/procurorilor, spre exemplu, membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, președintele/vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție sau procurorul general al României, trebuie să urmeze aceleași coordonate, **în limitele și potrivit legii**. Luările publice de poziție ale acestora pot fi ferme, însă, în același timp, trebuie să fie animate de un respect instituțional ce trebuie să caracterizeze activitatea oricărui funcționar al statului.

138. Cu privire la sintagma referitoare la obligația judecătorilor și procurorilor de a se abține de la manifestări sau exprimări defăimătoare realizate „în orice mod”, Curtea constată că aceasta este cât se poate de clară. Astfel, textul se aplică indiferent că judecătorii și procurorii se exprimă în scris sau oral, în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

139. În consecință, art. I pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)] din legea criticată nu încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.

140. Cu privire la criticile de neconstituționalitate privind art. I pct. 44 din lege, prin care se abrogă art. 31 alin. (3) și (4) din Legea nr. 303/2004, Curtea constată că acestea abrogă dispozițiile legale referitoare la competența Președintelui României de a refuza o singură dată numirea în funcția de judecător/procuror a judecătorilor/procurorilor stagiați care au promovat examenul de capacitate. Prin Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, Curtea a observat că prevederile legale criticate stabileau dreptul Președintelui României de a refuza numirea în funcție a judecătorilor și procurorilor propuși de Consiliul Superior al Magistraturii și de a face numirile în cele mai înalte funcții din Ministerul Public la propunerea ministrului justiției, cu avizul consultativ al Consiliului Superior al Magistraturii. Referitor la aceste critici, Curtea a constatat că „numirea judecătorilor și procurorilor urmează a se face la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii în continuare, iar numirea în anumite funcții de conducere se face dintre persoanele numite anterior în funcția de procuror. **Dacă Președintele României nu ar avea niciun drept de examinare și de apreciere asupra propunerilor făcute de Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea judecătorilor și procurorilor sau în anumite funcții de conducere ori dacă nu ar putea refuza numirea nici motivat și nici măcar o singură dată, atribuțiile Președintelui României, prevăzute de art. 94 lit. c) coroborat cu art. 125 alin. (1) din Constituție, ar fi golite de conținut și importantă**”.

141. Curtea observă că actuala soluție legislativă, potrivit căreia Președintele României poate refuza propunerea de numire înaintată de Consiliul Superior al Magistraturii în funcția de judecător/procuror o singură dată a fost reglementată prin Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 653 din 22 iulie 2005. Revenirea la soluția legislativă inițială a Legii nr. 303/2004 aduce în discuție raportul dintre atribuția Consiliului Superior al Magistraturii de a formula propuneri de numire în funcție, conform art. 125 alin. (2) și art. 134 alin. (1) din Constituție, și atribuția Președintelui României prevăzută de art. 94 lit. c) și art. 125 alin. (1) din Constituție.

142. Curtea reține că, prin Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, a stabilit că, în realitate, competența Președintelui este una legată, în sensul că emiterea decretului de numire este consecința și rezultatul firesc al propunerii inițiate de Consiliul Superior al Magistraturii, fără a putea refuza cu caracter definitiv această propunere. Faptul că s-a reglementat posibilitatea Președintelui de a refuza o singură dată propunerea de numire a avut în vedere un element de curtoazie, de consultare și colaborare între autoritatea executivă și cea judecătorească, în sensul de a da substanță atribuției respective a Președintelui. Aceasta a fost normativizată *extra legem* și nu *contra legem* [cu referire la dimensiunea constituțională a acestor termeni, a se vedea Decizia nr. 611 din 3 octombrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 877 din 7 noiembrie 2017, paragrafele 109 și 110], așadar, în dezvoltarea Constituției, dar nu în contra sa, fiind acceptată în jurisprudența Curții Constituționale; însă, eliminarea acestei atribuții expres normativizate a Președintelui României nu pune nicio problemă de constituționalitate din perspectiva art. 94 lit. c), art. 125 alin. (1) și (2) și art. 134 alin. (1) din Constituție; din contră, are loc o consolidare a rolului Consiliului Superior al Magistraturii de garant al independenței justiției, acesta fiind, de altfel, entitatea care gestionează, prin intermediul Institutului Național al Magistraturii, selecția judecătorilor și procurorilor.

143. Prin urmare, Curtea constată că „refuzul” Președintelui României nu avea și nu putea avea caracter definitiv, fiind mai degrabă expresia unei consultări între autorități, astfel încât eliminarea sa nu aduce atingere atribuțiilor Președintelui prevăzute la art. 94 lit. c) și art. 125 alin. (1) din Constituție. De altfel, chiar și în logica normei legale criticate, Președintele României tot *extra legem* poate purta o corespondență cu Consiliul Superior al Magistraturii, dacă identifică anumite probleme în numirea în funcție a judecătorilor/procurorilor, dar revine Consiliului Superior al Magistraturii competența decizională de a-și retrage eventual propunerea de numire, fără ca Președintele să poată respinge propunerea de numire astfel înaintată. În consecință, art. I pct. 44 din lege nu încalcă art. 94 lit. c), art. 125 alin. (1) și (2) și art. 134 alin. (1) din Constituție.

144. Cu privire la criticile de neconstituționalitate referitoare la art. I pct. 53 [cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)] din lege, ce vizează evaluarea judecătorilor Înaltei Curți de Casație și Justiție [poziții de conducere sau execuție] de o comisie compusă din judecători, membri aleși ai Consiliului Superior al Magistraturii, cu grad profesional de cel puțin de curte de apel, se constată că autorii obiecției de neconstituționalitate sunt nemulțumiți de faptul că evaluarea este realizată de o autoritate extrajudiciară, precum Consiliul Superior al Magistraturii, și de faptul că judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt evaluați de judecători suspendați din funcție și chiar cu grad profesional inferior lor. Se reține, raportat la această critică, faptul că autorii obiecției de neconstituționalitate aduc în discuție ideea potrivit căreia, în virtutea independenței care se atașează statutului judecătorului, ca cerință constituțională, evaluarea acestora nu poate fi realizată de membri aleși ai Consiliului Superior al Magistraturii. Particularitatea situației constă în problema evaluării profesionale chiar a judecătorilor de la ultimul grad de jurisdicție existent în stat.

145. Exigența constituțională implicită, rezultată din art. 1 alin. (4) și art. 124 alin. (3) din Constituție, este aceea că separația puterilor în stat și independența judecătorului impune ca această evaluare să fie realizată de către funcționari ai statului care fac parte din puterea judecătorească, respectiv judecătorii. Prin urmare, nu este de admis ca funcționari din autoritatea executivă sau procurori/magistrați-asistenți/personal de specialitate juridică asimilat acestora să evalueze activitatea judecătorilor. Această exigență constituțională este respectată de art. I pct. 53 [cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)] din lege,

evaluarea profesională fiind realizată de judecători. Legiuitorul organic a îmbunătățit această minimă cerință constituțională, în sensul că a dat prevalență și unui anumit criteriu ierarhic, astfel încât evaluarea judecătorilor să fie realizată pe cât posibil de judecători cu grad profesional superior, ceea ce înseamnă că evaluatorul, de principiu, nu funcționează în cadrul instanței la care funcționează cel evaluat. Prin urmare, cerinței de ordin constituțional i se adaugă aceste două cerințe de ordin legal justificate, pe de o parte, de experiența și maturitatea profesională, iar, pe de altă parte, de imparțialitatea și obiectivitatea care trebuie să caracterizeze realizarea actului de evaluare.

146. Aceste cerințe se regăsesc în forma lor pură în ceea ce privește evaluarea judecătorilor de la judecătoria, tribunal și curte de apel. În schimb, în privința judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și Justiție, aplicarea celor două principii legale în mod simultan nu poate fi realizată, având în vedere că această calitate este gradul maxim al carierei judecătorului și că instanța supremă, prin natura sa, este unică în sistemul organizării judiciare. În consecință, fără a abandona principiile legale anterior menționate, legiuitorul a prevăzut și identificat o soluție perfect constituțională, aceea de a se constitui o comisie de evaluare din judecători care să nu își desfășoare activitatea în cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, așadar, pentru asigurarea imparțialității evaluării, dar care să poată avea un grad profesional egal cu aceștia. Or, judecători cu grad profesional egal cu cei de la Înalta Curte de Casație și Justiție și care nu desfășoară activitate în cadrul instanței supreme sunt cei aleși chiar de către Adunarea generală a judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și Justiție ca membri ai Consiliului Superior al Magistraturii [art. 8 alin. (1) din Legea nr. 317/2004], **în număr de doi**. Având în vedere că, potrivit art. 133 alin. (1) din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției, legiuitorul a apreciat că judecătorii astfel aleși în cadrul acestuia pot realiza evaluarea anterioară. Membrii Consiliului Superior al Magistraturii, chiar dacă pe perioada mandatului sunt demnitari și nu exercită activități specifice acestei funcții, nu își pierd calitatea de judecător și gradul profesional, după încetarea mandatului putând reveni în structurile instanței respective.

147. Este de observat că Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii este alcătuită din: 2 judecători de la Înalta Curte de Casație și Justiție; 3 judecători de la curțile de apel; 2 judecători de la tribunale și 2 judecători de la judecătoria (art. 4 din Legea nr. 317/2004), drept care cooptarea în comisia de evaluare a judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și Justiție a cel puțin unui judecător cu grad de curte de apel din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii a avut în vedere faptul că o atare comisie trebuie să aibă un număr impar în vederea luării unei decizii în privința evaluării. Prin urmare, se poate observa că legiuitorul a optat pentru o comisie compusă din trei membri, putându-se, astfel, asigura participarea a doi judecători ai Înaltei Curți de Casație și Justiție și a unuia cu grad de curte de apel; desigur, nimic nu împiedică numirea unei comisii din care să facă parte 2 sau chiar 3 judecători cu grad de curte de apel, întrucât textul nu stabilește că din comisie fac parte judecători cu grad profesional corespunzător Înaltei Curți de Casație și Justiție sau de curte de apel, ci „cu grad cel puțin de curte de apel”.

148. Având în vedere cele de mai sus, se constată că nu este încălcat art. 124 alin. (3) din Constituție, evaluarea judecătorilor Înaltei Curți de Casație și Justiție, indiferent că dețin poziții de conducere sau execuție, fiind realizată tot de către judecători, iar procedura particulară de constituire a comisiei de evaluare, prin raportare la comisiile de evaluare ale judecătorilor de la judecătoria, tribunale și curți de apel, este justificată de poziția pe care aceștia o dețin sub aspectul gradului profesional [nivel

profesional maxim] și pe care o are Înalta Curte de Casație și Justiție în sistemul ierarhiei instanțelor judecătorești [caracterul său suprem și unic], drept care nu se poate susține că judecătoria Înaltei Curți de Casație și Justiție se află în aceeași situație juridică cu judecătoria de la judecătoria, tribunale sau curți de apel. Prin urmare, la situații de drept diferite, tratamentul juridic nu poate fi decât diferit [a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994].

149. În consecință, art. I pct. 53 [cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)] din lege nu încalcă art. 16 alin. (1) și art. 124 alin. (3) din Constituție.

150. Cu privire la criticile de neconstituționalitate privind art. I pct. 54 [cu referire la art. 40 alin. (4)] din lege, potrivit cărora textul este neconstituțional, întrucât singura cale de atac pe care o reglementează împotriva hotărârii secției Consiliului Superior al Magistraturii de respingere a contestației formulate la calificativul acordat prin raportul de evaluare a activității profesionale a judecătorului/procurorului este recursul, soluționat de curtea de apel, iar recursul nu are caracter devolutiv, se observă că, în prezent, calificativul acordat poate fi contestat la secția corespunzătoare a Consiliului Superior al Magistraturii, a cărei hotărâre se atacă la plenul Consiliului Superior al Magistraturii; hotărârea plenului Consiliului Superior al Magistraturii este „definitivă și irevocabilă”.

151. Cu privire la calea de atac reglementată de legiuitor, Curtea constată că recursul, potrivit Codului de procedură civilă, este o cale extraordinară de atac. Potrivit art. 483 alin. (1) din Codul de procedură civilă, „Hotărârile date în apel, cele date, potrivit legii, fără drept de apel, precum și **alte hotărâri în cazurile expres prevăzute de lege sunt supuse recursului**”. Această ultimă enumerare din text este menită să acopere orice situație în care legea ar putea prevedea că o anumită hotărâre este supusă recursului, **fie ca singură cale de atac, fie ca o a doua după exercitarea uneia care să fie denumită și reglementată altfel decât apel (plângere, contestație etc.)**.

152. Curtea apreciază că numai cea de-a doua situație ține de recursul văzut ca și cale extraordinară de atac. În prima situație, în care hotărârea supusă recursului nu este o hotărâre judecătorească, recursul astfel exercitat nu poate fi calificat drept cale extraordinară de atac. Îndepărtându-se de la formularea art. 299 alin. 1 din Codul de procedură civilă din 1865, legiuitorul nu a mai preluat teza referitoare la hotărârile altor organe cu activitate jurisdicțională care sunt susceptibile de recurs, ca și cale extraordinară de atac. Prin urmare, în prezent, numai hotărârile judecătorești ca atare sunt susceptibile de a fi atacate cu recurs, cale extraordinară de atac.

153. Cu privire la noțiunea de recurs cuprinsă în art. 51 alin. (3) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 628 din 1 septembrie 2012, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 126 din 1 februarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 244 din 7 aprilie 2011, a statuat că, împotriva hotărârii de sancționare pronunțată de secțiile Consiliului Superior al Magistraturii, „există o cale de atac, și anume recursul în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul de 5 judecători, prevăzut de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 317/2004. **Curtea reține că acest «recurs» nu trebuie calificat ca fiind acea cale extraordinară de atac prevăzută de Codul de procedură civilă, ci ca o veritabilă cale de atac, devolutivă, împotriva hotărârii organului disciplinar (Consiliul Superior al Magistraturii, prin secțiile sale, având doar rolul unei instanțe de judecată), cale de atac soluționată de către o instanță judecătorească, Înalta Curte de Casație și Justiție, prin luarea în considerare a tuturor aspectelor și prin verificarea atât a legalității procedurii, cât și a temeiniciei hotărârii instanței disciplinare. Acesta este și**

sensul art. 134 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia «Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casație și Justiție». Prin Decizia nr. 148 din 16 aprilie 2003 privind constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 317 din 12 mai 2003, referindu-se la atribuția **Consiliului Superior al Magistraturii**, așa cum este stabilită în art. 134 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia acesta îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin secțiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică, Curtea a statuat că această dispoziție constituțională nu poate interzice accesul liber la justiție al persoanei judecate de această «**instanță extrajudiciară**». Prin urmare, îndeplinind exigențele dreptului la un proces echitabil, prin asigurarea unei căi efective de atac la o instanță judecătorească, consacrată prin art. 21 alin. (3) din Constituție și prin art. 6 paragraful 1 și art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, «recursul» din materia disciplinară a magistraților este o veritabilă și efectivă cale de atac împotriva hotărârii secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii, cale de atac prin care instanța de judecată, ținând seama și de rolul activ pe care trebuie să îl aibă, poate soluționa cauza sub toate aspectele, atât sub aspectul legalității procedurii disciplinare, cât și al temeiniciei hotărârii».

154. Cu alte cuvinte, **recursul în materie disciplinară la Înalta Curte de Casație și Justiție este o cale devolutivă de atac** pentru că acesta este sensul, până la urmă, al prevederilor art. 134 alin. (3) din Constituție și al Deciziei Curții Constituționale nr. 148 din 16 aprilie 2003. Mai mult, Curtea, în jurisprudența sa, a respins ca inadmisibile excepțiile de neconstituționalitate ridicate în fața Consiliului Superior al Magistraturii, apreciind că acesta este o instanță extrajudiciară, și nu o instanță judecătorească în fața căreia să se poată ridica asemenea excepții [Decizia nr. 514 din 29 mai 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 464 din 10 iulie 2007, Decizia nr. 391 din 17 aprilie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 321 din 14 mai 2007, Decizia nr. 788 din 20 septembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 745 din 2 noiembrie 2007, sau Decizia nr. 632 din 27 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 9 din 5 ianuarie 2017]. De asemenea, dreptul nostru pozitiv mai consacră un caz în care calea de atac este denumită recurs, fără a se identifica, în niciun fel, cu calea extraordinară de atac. Este vorba de **recursul formulat împotriva încheierii de respingere a cererii de sesizare a Curții Constituționale cu o excepție de neconstituționalitate**, conform art. 29 alin. (5) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 807 din 3 decembrie 2010 [a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr. 321 din 9 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 580 din 20 iulie 2017].

155. Revenind la textul legal criticat, Curtea constată că, în realitate, contrar susținerilor autorilor obiecției de neconstituționalitate, recursul reglementat nu este o cale extraordinară de atac, drept care nu se susține comparația realizată în raport cu alte subiecte de drept, care beneficiază, cel puțin într-un grad de jurisdicție, de o judecată pe fond a cererilor lor. Prin urmare, nu sunt încălcate prevederile art. 16 alin. (1) și (2) și art. 124 alin. (2) din Constituție.

156. Cu privire la reglementarea competenței curții de apel pentru a judeca aceste categorii de cereri, Curtea constată că stabilirea procedurilor judiciare și a competenței de judecată este un atribut exclusiv al legiuitorului, conform art. 126 alin. (2) din Constituție. Se reține că instanța constituțională nu poate cenzura alegerea făcută de legiuitor în privința stabilirii

competenței instanțelor judecătorești decât dacă această alegere contravine unei prevederi exprese cuprinse în textul Constituției. Or, în privința hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii, numai recursul în materie disciplinară este judecat de către Înalta Curte de Casație și Justiție, conform art. 134 alin. (3) din Constituție, astfel încât, în privința celorlalte acte emise de Consiliul Superior al Magistraturii, legiuitorul este liber să stabilească competența unei instanțe sau alteia. În realitate, în cauza de față, actul Consiliului Superior al Magistraturii este unul administrativ și este emis de o autoritate publică centrală, drept care s-ar angaja, de principiu, competența Curții de Apel din București. Faptul că, la art. 29 alin. (7) din Legea nr. 317/2004, legiuitorul a prevăzut că hotărârile plenului Consiliului Superior al Magistraturii privind cariera și drepturile judecătorilor și procurorilor se atacă la Înalta Curte de Casație și Justiție este tot o chestiune de opțiune legislativă, textul constituțional neobligând la acceptarea numai a uneia dintre soluțiile procedurale posibile. Prin urmare, textul legal criticat nu generează incertitudine juridică, nefiind contrar art. 1 alin. (5) din Constituție.

157. În consecință, art. 1 pct. 54 [cu referire la art. 40 alin. (4)] din lege nu încalcă art. 1 alin. (5), art. 16 alin. (1) și (2) și art. 124 alin. (2) din Constituție.

158. Cu privire la criticile de neconstituționalitate aduse art. 1 pct. 69 [cu referire la art. 49 alin. (1)] din lege, potrivit cărora ocuparea unor funcții de conducere la nivelul parchetelor **prin concurs sau examen** în contextul existenței unei singure forme de selecție, Curtea constată că sunt neîntemeiate. Se reține că numirile în funcțiile de procuror general al parchetului de pe lângă curtea de apel, prim-procuror al parchetului de pe lângă tribunal/tribunalul pentru minori și familie sau prim-procuror al parchetului de pe lângă judecătoria și de adjuncți ai acestora se realizează prin concurs, acesta transformându-se în examen atunci când se constată că s-a înscris o singură persoană pentru funcția respectivă sau un număr inferior de persoane față de numărul posturilor pe care acestea candidează. Sigur, textul putea fi mai explicit, însă, această redactare nu este de natură a determina o lipsă de previzibilitate a acestuia care să încalce art. 1 alin. (5) din Constituție. De altfel, și textul în vigoare, sub acest aspect, are aceeași variantă redacțională.

159. Cu privire la criticile de neconstituționalitate ale art. 1 pct. 77 [cu referire la art. 52 alin. (3)] din lege, Curtea constată că textul nu se referă la o atribuție a Președintelui României, ci la condițiile de promovare în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție, astfel încât critica, formulată din această perspectivă, respectiv încălcarea, prin acest text, a atribuțiilor constituționale ale Președintelui, este nemotivată și, deci, inadmisibilă.

160. Cu privire la criticile de neconstituționalitate ale art. 1 pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (2), (7), (8), (9) teza întâi și (10)] din lege, în sensul că reduc/restrâng atribuțiile Președintelui României în procedura de numire a președintelui, vicepreședintelui și a președinților de secție de la Înalta Curte de Casație și Justiție, Curtea constată că autorii obiecției de neconstituționalitate pornesc de la premisa că numirea în aceste funcții este o atribuție a Președintelui României; în acest context se apreciază că eliminarea Președintelui României din această procedură de numire pentru președinții de secție de la Înalta Curte de Casație și Justiție încalcă art. 94 lit. c), art. 125 alin. (2) și art. 134 alin. (1) din Constituție.

161. În prezent, art. 48 alin. (1) și (9) din Legea nr. 303/2004 prevede că „*Numirea în funcțiile de președinte și vicepreședinte la judecătorii, tribunale, tribunale specializate și curți de apel se face numai prin concurs sau examen organizat, ori de câte ori este necesar, de Consiliul Superior al Magistraturii, prin Institutul Național al Magistraturii*”, respectiv că „*Numirea judecătorilor în celelalte funcții de conducere se face pe o*

perioadă de 3 ani, cu posibilitatea reînvestirii o singură dată, **de Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea președintelui instanței**".

162. Curtea reține că art. 125 alin. (2) din Constituție prevede că „*Propunerile de numire, precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii sale organice*”. Prin urmare, se constată că textul constituțional este univoc și oferă o unică soluție normativă în privința autorității competente să dispună promovarea judecătorilor în funcții de conducere, fără a face distincție în funcție de ierarhia instanțelor judecătorești. Curtea reține că promovarea judecătorilor are un dublu înțeles, respectiv de dobândire a unei funcții de execuție de nivel superior în ierarhia instanțelor judecătorești (grade profesionale de tribunal/curte de apel sau de Înalta Curte de Casație și Justiție) sau a unei funcții de conducere (președinte/vicepreședinte/președinte de secție), în ambele cazuri judecătorul avansând în carieră. Nu se poate susține că promovarea în funcție vizează numai dobândirea unui grad profesional superior sau a unor funcții de conducere de la instanțe judecătorești aflate pe o anumită scară ierarhică, pentru că o asemenea interpretare vădește nu numai o viziune selectivă asupra carierei judecătorului, dar, în același timp, este contrară unui text constituțional unic și imperativ sub aspectul atribuțiilor Consiliului Superior al Magistraturii.

163. De asemenea, Curtea reține că art. 134 alin. (1) din Constituție prevede: „*Consiliul Superior al Magistraturii propune Președintelui României numirea în funcție a judecătorilor și a procurorilor, cu excepția celor stagiați, în condițiile legii*”. Cu alte cuvinte, textul constituțional se referă la propunerea de numire în funcția de judecător sau procuror, și nu în funcția de conducere. O asemenea concluzie se poate desprinde din modul de redactare a textului care vizează accesul în funcție, nu la cariera judecătorului/procurorului ulterior numirii în funcție. Textul indică faptul că judecătorul/procurorul stagiar nu este numit prin decret, ci prin actul Consiliului Superior al Magistraturii, în schimb, judecătorul sau procurorul definitiv este numit prin decret, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, fiind, astfel, investit cu atributele specifice calității noi dobândite. În consecință, **acest text se referă numai la numirea în funcția de judecător/procuror, după caz, așadar, la accesul în aceste funcții, ca urmare a susținerii examenului de capacitate.**

164. Prin urmare, coroborând art. 125 alin. (2) și art. 134 alin. (1) din Constituție, Curtea constată că promovarea judecătorilor atât în funcții de execuție, cât și în funcții de conducere se realizează de Consiliul Superior al Magistraturii. În aceste condiții, **art. 1 pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (2), (7) și (8)] din lege, normativizând competența Președintelui României de a promova judecătorii, respectiv de a-i numi în funcțiile de președinte și vicepreședinte al Înaltei Curți de Casație și Justiție, încalcă competența constituțională a Consiliului Superior al Magistraturii** de a dispune promovarea în funcție a judecătorilor, astfel cum aceasta rezultă din coroborarea art. 125 alin. (2) și art. 134 alin. (1) din Constituție. În consecință, din această perspectivă constituțională, Curtea constată că art. 1 pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (2), (7) și (8)] din lege este neconstituțional, fiind contrar art. 125 alin. (2) din Constituție. În schimb, promovarea și numirea judecătorilor în funcția de președinte de secție a Înaltei Curți de Casație și Justiție de către Consiliul Superior al Magistraturii, reglementată de art. 1 pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (9) teza întâi și alin. (10)] din lege, nu încalcă art. 94 lit. c) din Constituție.

165. Cu privire la criticile de neconstituționalitate ale art. 1 pct. 88 [cu referire la art. 54 alin. (3)] din lege, Curtea constată că, potrivit art. 132 alin. (1) din Constituție, „*Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al*

imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției”. Având în vedere caracterul bicefal al autorității executive, legiuitorul a optat pentru o procedură în cadrul căreia Guvernul și Președintele să concluzeze. Rolul central în această ecuație îl are, însă, ministrul justiției, sub autoritatea acestuia funcționând procurorii constituiți în parchete. Președintele României nu are nicio atribuție constituțională expresă care să justifice un drept de veto în această materie. Prin urmare, dacă legiuitorul organic a ales o asemenea procedură de numire, menținând un veto prezidențial limitat la refuzarea unei singure propuneri de numire în funcțiile de conducere prevăzute la art. 54 alin. (1) din lege, el a respectat rolul constituțional al ministrului justiției în raport cu procurorii, Președintelui conferindu-i-se atribuția de numire în considerarea solemnității actului și a necesității existenței unei conclucrări și consultări permanente în cadrul executivului bicefal. Prin urmare, nu se poate susține încălcarea art. 94 lit. c) din Constituție. În consecință, art. 1 pct. 88 [cu referire la art. 54 alin. (3)] din lege nu încalcă art. 94 lit. c) și art. 132 alin. (1) din Constituție.

166. Cu privire la criticile de neconstituționalitate ale art. 1 pct. 108 [cu referire la art. 62 alin. (1²) și (1³)] din lege, Curtea constată că acestea sunt inadmisibile, nefiind motivate. Textul se referă la situația judecătorului/procurorului care suferă de o afecțiune de sănătate, alta decât boala psihică, și la posibilitatea secției corespunzătoare a Consiliului Superior al Magistraturii de a-l suspenda din funcție, la cererea sa/a colegiului de conducere a instanței sau a parchetului, pe o durată de cel mult 3 ani. Prin urmare, nu se pune problema existenței vreunei atribuțiuni a Președintelui României.

167. Cu privire la criticile de neconstituționalitate ale art. 1 pct. 112 [cu referire la art. 62²] din lege, Curtea constată că acestea sunt întemeiate. Astfel, potrivit art. 125 alin. (3) din Constituție, „*Funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior*”, iar conform art. 132 alin. (2) din Constituție, „*Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior*”. Prin urmare, un judecător sau procuror poate cumula funcția sa de autoritate publică numai cu funcțiile didactice din învățământul superior, care, potrivit art. 285 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 18 din 10 ianuarie 2011, sunt cele de asistent universitar; lector universitar/șef de lucrări; conferențiar universitar și profesor universitar. De asemenea, art. 285 alin. (2) din aceeași lege prevede că în instituțiile de învățământ superior funcțiile de cercetare sunt: asistent cercetare; cercetător științific; cercetător științific gradul III; cercetător științific gradul II și cercetător științific gradul I, funcții care, conform alin. (3), sunt echivalente cu cele didactice. Totodată, în virtutea funcției pe care o dețin de judecător și procuror, aceștia pot presta activități de instruire în cadrul Institutului Național al Magistraturii și al Școlii Naționale de Grefieri.

168. Introducerea acestor incompatibilități chiar în textul Constituției a avut în vedere **instituirea și menținerea unui statut neutru și imparțial** al persoanelor care își desfășoară activitatea în puterea judecătorească sau în cadrul Ministerului Public față de activitatea celorlalte puteri în stat. Dacă în privința judecătorilor acest obiectiv se află în corelație directă cu principiul independenței și al separației puterilor în stat, în privința procurorilor, care, deși nu fac parte din puterea judecătorească, ci din autoritatea judecătorească, legiuitorul constituind a dorit crearea unui statut care să le permită menținerea unei echidistanțe față de activitatea puterii legiuitoare și executive. Este de principiu că funcțiile de demnitate publică alese [Președintele României, deputați, senatori, cele din cadrul autorităților administrației publice locale]

sau numite [funcțiile calificate ca atare de lege din cadrul unor instituții/autorități publice, precum Guvernul (cu toată structura sa, inclusiv funcțiile de prim-ministru, viceprim-ministru, ministru, ministru delegat, secretar de stat, subsecretar de stat), Academia Română, Consiliul Legislativ, Avocatul Poporului, Curtea de Conturi, Secretariatul General al Guvernului, Administrația prezidențială, Consiliul Național al Audiovizualului, Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Autoritatea Electorală Permanentă, Agenția Națională de Integritate, Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor, Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat, Instituția Prefectului etc.], reluate în anexa nr. IX — *Funcții de demnitate publică* la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 492 din 28 iunie 2017, au, prin natura lor, **fie o pronunțată componentă politică, fie o componentă administrativă, care nu are nicio legătură cu activitatea pe care judecătorul sau procurorul o exercită.** Curtea observă că art. 1 din Legea nr. 303/2004 definește magistratura ca fiind activitatea judiciară desfășurată de **judecători în scopul îndeplinirii justiției și de procurori în scopul apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor.** Astfel, esența activității lor constă în **aplicarea și interpretarea judiciară a legii și în conducerea și controlul activității de urmărire penală**, după caz, neputând desfășura activități specifice celei de legiferare sau de organizare și punere în aplicare a legii pe calea actelor administrative. În consecință, rezultă că funcțiile de demnitate publică anterior enumerate nu au nicio legătură cu magistratura, drept care legiuitorul constituant a realizat această demarcare foarte clară între autoritatea judecătorească, pe de o parte, care cuprinde instanțele judecătorești, Ministerul Public și Consiliul Superior al Magistraturii, și celelalte două autorități ale statului — executivă și legislativă.

169. Spre deosebire de alte sisteme constituționale (spre exemplu, Germania sau Suedia; a se vedea Avizul nr. 806/2015 privind libertatea de expresie a judecătorilor, adoptat de Comisia de la Veneția, la cea de-a 103-a sa reuniune plenară din 19—20 iulie 2015), care sunt mai permissive în ceea ce privește compatibilitatea funcției de judecător cu cele de demnitate publică, în sistemul nostru constituțional normele antereferte sunt foarte stricte cu privire la incompatibilitățile care însoțesc funcția de judecător/procuror, rațiunea acestora fiind aceea de a evita confuziunea între aceste funcții și orice alte funcții publice sau private, indiferent de natura lor (politică sau economică). În caz contrar, dacă prin diverse mecanisme legale, s-ar eluda acest text constituțional, activitatea judecătorului/procurorului ar fi pusă sub semnul lipsei de independență și al parțialității, după caz, iar percepția cetățenilor cu privire la justiție ar fi grav și iremediabil afectată. Chiar Comisia de la Veneția, în Avizul cu privire la proiectul de revizuire a Legii constituționale privind statutul judecătorilor din Kârgâzstan, paragraful 45, adoptat la cea de-a 77-a sa sesiune plenară din 12—13 decembrie 2008, a subliniat următoarele: „În ipoteza încetării exercițiului funcțiunii care vizează cazurile în care candidatul este implicat în activități politice interzise, Președintele emite o decizie. Dacă împrejurările care au dus la încetare (spre exemplu, persoana este membru al partidului politic), judecătorul își recapătă exercițiul funcțiunii printr-o decizie a Președintelui. Comisia de la Veneția recomandă, totuși, ca judecătorul mai întâi să demisioneze înainte de a concura pentru o funcție politică, deoarece, chiar dacă un judecător a candidat și nu a fost ales, acesta va fi identificat cu o anumită tendință politică, în detrimentul independenței”. De asemenea, Raportul Comisiei de la Veneția asupra independenței sistemului judiciar, Partea I: Independența judecătorilor, paragraful 62, adoptat la cea de-a 82-a sa

sesiune plenară din 12—13 martie 2010, prevede că „judecătorii nu ar trebui să se pună într-o poziție în care independența sau imparțialitatea lor ar putea fi pusă la îndoială. Acest lucru justifică normele naționale privind incompatibilitatea funcției judiciare cu alte funcții și este, de asemenea, un motiv pentru care multe state restrâng activitățile politice ale judecătorilor”.

170. **Având în vedere cele anterior expuse, Curtea constată că legiuitorul nu poate reglementa nicio excepție de la textele constituționale ale art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2).** A evita incompatibilitatea constituțională, printr-un mecanism formal de suspendare din funcție a judecătorului/procurorului, de care Consiliul Superior al Magistraturii ia act, echivalează tot cu o încălcare a Constituției. În condițiile în care Constituția fixează, în termeni imperativi, incompatibilitățile acestor funcții, legiuitorul nu poate să înlăture dispoziția constituțională. **Atât timp cât persoana deține calitatea de judecător sau procuror nu poate exercita decât activitățile specifice acestor funcții.** Numirea sau detașarea acestora în funcții de demnitate publică, indiferent de denumirea pe care acestea o poartă, nu poate fi acceptată prin prisma exigențelor Constituției, întrucât se produce, în mod inevitabil, o modificare a felului muncii pe care aceștia o prestează, care, în realitate, justifică drepturile și obligațiile aferente statutului lor. Mai mult, întregul statut al judecătorului/procurorului, în mod axiomatic, se axează pe rolul lor constituțional, astfel cum este definit la art. 124 și 125, respectiv art. 131 și 132 din Constituție. Or, asumându-și, prin diverse mecanisme [numire/detașare], un rol diferit celui de îndeplinire a justiției și/sau de apărare a intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor, se încalcă în mod direct, pe de o parte, principiul independenței judecătorului, principiul separației puterilor în stat și dispozițiile referitoare la rolul și incompatibilitățile judecătorului [art. 1 alin. (4), art. 124 și art. 125 alin. (3) din Constituție], iar, pe de altă parte, dispozițiile constituționale referitoare la rolul și incompatibilitățile care însoțesc statutul procurorului [art. 131 și 132 din Constituție].

171. Având în vedere cele anterior stabilite, Curtea își extinde controlul, din această perspectivă, în temeiul art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, și asupra art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (1) tezele penultimă și ultimă], pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1) sintagmele „ori la alte autorități publice, în orice funcții, inclusiv cele de demnitate publică numite” și „precum și la instituții ale Uniunii Europene sau organizații internaționale, la solicitarea Ministerului Justiției”], pct. 143 [cu referire la art. 82 alin. (2) sintagma „funcția de ministru al Justiției” și pct. 153 [cu referire la art. 85¹ sintagma „funcția de ministru al Justiției”] din lege, dispoziții care, în mod necesar și evident, nu pot fi dissociate de cele ale art. 1 pct. 112 [cu referire la art. 62²] din lege.

172. Astfel, art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (1) tezele penultimă și ultimă] din lege, potrivit căruia funcțiile de judecător, procuror, magistrat-asistent și asistent judiciar sunt compatibile cu activitățile didactice de formare și perfecționare desfășurate de instituțiile de pregătire profesională a altor profesii juridice, precum și cu funcțiile ce pot fi ocupate pe baza unor convenții internaționale la care România este parte, cuprinde dispoziții contrare art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție, în sensul că funcția de judecător/procuror nu este inerentă unei activități de formare profesională în privința altor profesii juridice, în realitate, fiind vorba despre o altă funcție sau raport contractual în care judecătorul/procurorul este prestatorul unui serviciu, ce nu are legătură nici cu instruirea pe care trebuie să o asigure judecătorilor/procurorilor și nici cu vreo funcție didactică din învățământul superior. Desigur, în măsura în care judecătorul/procurorul are calitatea de cadru didactic, în virtutea

acestei funcții are posibilitatea de a presta activități de formare profesională juridică pentru alte categorii de personal. De asemenea **nu este permisă nici desfășurarea unor activități în afara țării** care să pună în discuție incompatibilitățile constituționale expres consacrate și rolul constituțional al judecătorului/procurorului. Prin urmare, funcția de judecător/procuror este incompatibilă cu orice alte calități oficiale în virtutea cărora judecătorul/procurorul prestează activități în afara granițelor țării, cu excepția celor didactice.

173. Curtea nu neagă posibilitatea judecătorului/procurorului de a fi eligibil pentru ocuparea unei funcții la instituții ale Uniunii Europene sau organizații internaționale în ipoteza în care **actul internațional incident condiționează expres** accesul la funcția respectivă de calitatea de judecător/procuror, însă, pentru aceasta, legiuitorul trebuie să reglementeze o soluție normativă corespunzătoare, în acord cu exigențele Constituției. Având în vedere incompatibilitatea constituțională expresă, pentru ipoteza în care judecătorul/procurorul optează în sensul exercitării unei astfel de funcții, funcția deținută anterior încetează, acesta putându-și relua postul, în condițiile rezervării sale.

174. De asemenea, pentru aceleași motive, Curtea constată neconstituționalitatea art. 1 pct. 97 din lege [cu referire la art. 58 alin. (1) sintagmele „*ori la alte autorități publice, în orice funcții, inclusiv cele de demnitate publică numite*” și „*precum și la instituții ale Uniunii Europene sau organizații internaționale, la solicitarea Ministerului Justiției*”]. Astfel, cele anterior arătate se aplică și funcțiilor publice de execuție sau conducere, distincte de cele de demnitate publică, din cadrul autorităților executivă sau legislativă, cu excepția Ministerului Justiției sau unităților subordonate acestuia, întrucât acestea din urmă se află în legătură directă cu serviciul public de înfăptuire a justiției. Așadar, nu este admis ca, pe calea detașării, judecătorul sau procurorul să încalce normele constituționale referitoare la incompatibilități, legiuitorului nefiindu-i permisă crearea unor procedee de eludare a unor interdicții de natură constituțională. Mai mult, acesta are obligația de a elimina din dreptul pozitiv soluțiile legislative constatate ca fiind neconstituționale, precum cele ce se regăsesc, spre exemplu, în actualul art. 58 alin. (1) din Legea nr. 303/2004.

175. Având în vedere cele anterior reținute, Curtea constată că detașarea judecătorilor/procurorilor este permisă atât în cadrul Ministerului Justiției sau unităților subordonate acestuia, cât și în cel al structurii autorității judecătorești [la Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Magistraturii, Școala Națională de Grefieri, precum și în cadrul sistemului instanțelor judecătorești/parchetelor, după caz], din moment ce activitatea acestora se află în legătură directă cu serviciul public de înfăptuire a justiției.

176. Cu privire la dispozițiile art. 1 pct. 143 [cu referire la art. 82 alin. (2) sintagma „*funcția de ministru al justiției*”] și pct. 153 [cu referire la art. 85¹ sintagma „*funcția de ministru al justiției*”] din lege, Curtea reține că funcția de ministru al justiției este incompatibilă cu cea de judecător/procuror, neputându-se cumula aceste două calități nici potrivit Constituției și nici Legii nr. 303/2004, în vigoare la data pronunțării prezentei decizii. Prin urmare, durata mandatului de ministru al justiției nu poate fi valorificată la stabilirea/actualizarea sau recalcularea drepturilor de pensie de serviciu potrivit Legii nr. 303/2004.

177. Având în vedere cele de mai sus, **legiuitorului îi revine obligația de a pune de acord în procesul de reexaminare a legii toate prevederile acesteia ce privesc incompatibilitățile, inclusiv cele aflate în vigoare, cu prezenta decizie.**

178. În consecință, art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (1) teza penultimă și ultimă], pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1) sintagmele „*ori la alte autorități publice, în orice funcții, inclusiv cele de demnitate publică numite*” și „*precum și la instituții ale Uniunii Europene sau organizații internaționale, la solicitarea*

Ministerului Justiției”], pct. 112 [cu referire la art. 62²], pct. 143 [cu referire la art. 82 alin. (2) sintagma „*funcția de ministru al justiției*”] și pct. 153 [cu referire la art. 85¹ sintagma „*funcția de ministru al justiției*”] din lege încalcă art. 1 alin. (4), art. 124, art. 125 alin. (3), art. 131 și art. 132 alin. (2) din Constituție.

179. Cu privire la criticile de neconstituționalitate ale art. 1 pct. 112 [cu referire la art. 62³] din lege, Curtea constată că acestea sunt inadmisibile, nefiind motivate. Textul nu se referă la incompatibilitățile judecătorilor/procurorilor, ci la efectele pe care le are asupra mandatului funcției de conducere suspendarea din funcție pe o durată mai mare de un an în cazul în care acesta a fost trimis în judecată pentru o infracțiune în raport cu care s-a apreciat că aduce atingere prestigiului profesiei, sintagmă similară celei cuprinse în art. 14 lit. a) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 98 din 7 februarie 2011, și constatată ca fiind neconstituțională prin Decizia nr. 225 din 4 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 468 din 22 iunie 2017.

180. Cu privire la criticile de neconstituționalitate referitoare la încălcarea art. 1 alin. (5) din Constituție privind calitatea legii, prin faptul că art. 1 pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)] din lege dublează prevederile art. 1 pct. 112 [cu referire la art. 62⁴] din aceeași lege, Curtea reține că art. 1 pct. 112 [cu referire la art. 62⁴] din lege prevede că „*La solicitarea expresă a judecătorului sau procurorului se poate dispune suspendarea voluntară din magistratură pe o durată de cel mult 3 ani, cu posibilitatea prelungirii pentru încă 3 ani. Suspendarea se constată prin hotărâre a secției corespunzătoare, la solicitarea expresă a judecătorului sau procurorului. [...] Pe durata suspendării voluntare nu operează incompatibilitățile și interdicțiile specifice*”, în timp ce art. 1 pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)] din lege prevede: „*(2) Judecătorii și procurorii au dreptul să opteze pentru autosuspendarea din activitate pe o durată de până la 2 ani. De această opțiune ia act secția corespunzătoare din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii. Pe durata suspendării, nu le este aplicabil regimul incompatibilităților și interdicțiilor prevăzute de lege*”.

181. Cu privire la natura juridică a suspendării contractului individual de muncă, Curtea reține că aceasta reprezintă o încetare temporară a principalelor efecte ale contractului individual de muncă — prestarea muncii și plata salariului —, tocmai caracterul său temporar deosebind-o de încetarea contractului. Cauzele suspendării au caracter temporar și pot avea sau nu caracter culpabil. Desigur, judecătorul/procurorul este numit în funcție, raportul său de muncă fiind calificat drept unul de serviciu. Acesta se supune legii speciale care îi reglementează statutul. Totuși, Legea nr. 53/2003 — Codul muncii, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 345 din 18 mai 2011, se aplică și raporturilor de muncă reglementate prin legi speciale, numai în măsura în care acestea nu conțin dispoziții specifice derogatorii [art. 1 alin. (2) din Codul muncii].

182. Întrucât judecătorul/procurorul exercită o funcție publică, statutul acestora trebuie să determine în mod expres și limitativ atât cauzele de suspendare din funcție, cât și pe cele de încetare a funcției. În privința cauzelor de suspendare, art. 62 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 prevede atât cauze cu caracter culpabil [când a fost trimis în judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni; când față de acesta s-a dispus arestarea preventivă sau arestul la domiciliu; când a fost sancționat disciplinar, în condițiile art. 100 lit. d) din Legea nr. 303/2004], cât și cele fără culpă (când suferă de o boală psihică, care îl împiedică să își exercite funcția în mod corespunzător). Acestea sunt cauze de suspendare de drept. De asemenea se poate dispune suspendarea din funcție pe perioada desfășurării procedurilor

disciplinare, în condițiile art. 52 din Legea nr. 317/2004, care se constituie într-o cauză de suspendare *lato sensu* la inițiativa Consiliului Superior al Magistraturii.

183. La aceste cauze de suspendare din funcție, legiuitorul a reglementat suspendarea la inițiativa judecătorului/procurorului. Această „instituție juridică” este una nouă din punct de vedere normativ în corpul Legii nr. 303/2004 și se constituie într-o reglementare specială față de prevederile Codului muncii în privința cauzelor de suspendare a raporturilor de muncă aplicabile și judecătorilor și procurorilor. Noul caz de suspendare din funcție are drept criteriu manifestarea arbitrară de voință a judecătorului/procurorului. Deci, autosuspendarea/suspendarea voluntară constituie, de fapt, o suspendare din inițiativa judecătorului/procurorului, iar cauza pentru care se solicită autosuspendarea/suspendarea voluntară este lăsată, în mod exclusiv, la latitudinea acestuia. Or, o funcție publică prevăzută prin Constituție, precum cea de judecător/procuror, presupune reglementarea unui statut bine definit, fără elemente de subiectivitate și arbitrar. Un asemenea statut se caracterizează prin reglementarea riguroasă a carierei, a drepturilor și îndatoririlor, a răspunderii judecătorilor/procurorilor, toate având ca finalitate exercitarea în condiții optime a funcției publice. Mai mult, o funcție publică este instituită tocmai pentru a fi exercitată constant și continuu, și nu pentru a nu fi exercitată, ca urmare a apelării de către titularul acesteia la diverse procedee de întrerupere intempestivă și voluntară; prin urmare, cazurile de suspendare din exercițiul acesteia trebuie în mod exact și limitativ determinate și reglementate.

184. Modul în care este reglementată autosuspendarea/suspendarea voluntară indică faptul că Consiliul Superior al Magistraturii o constată sau că ia act, ceea ce înseamnă că este un drept propriu al magistratului, care, în funcție de voința sa arbitrară, poate decide autosuspendarea sa din funcție. Or, o asemenea reglementare contravine în sine statutului judecătorului/procurorului, aceștia punându-se ei înșiși în situația de a nu mai înfăptui justiția și, respectiv, de a nu mai reprezenta interesele generale ale societății și apărarea ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

185. Mai mult, se observă că, pe toată perioada autosuspendării/suspendării voluntare, în privința judecătorului/procurorului nu mai operează interdicțiile și incompatibilitățile specifice funcției. În consecință, acesta poate desfășura orice fel de activități [economice, politice sau de altă natură] care, din punct de vedere normativ, îi sunt interzise tocmai prin statutul funcției sale. Acesta, suspendat fiind, dar exercitând o profesie juridică dintre cele menționate la art. 82 alin. (1) sau (2) ori art. 86 alin. (1) din Legea supusă controlului de constituționalitate, **poate acumula vechime juridică în alte profesii juridice** valorificabilă la stabilirea/actualizarea sau recalcularea drepturilor de pensie de serviciu, potrivit art. 82 alin. (1) și (2) din Legea nr. 303/2004, ceea ce reprezintă, în sine, o eludare a rolului constituțional al judecătorului/procurorului.

186. Având în vedere cele anterior expuse, Curtea constată că, în urma încetării suspendării judecătorului/procurorului, prin revenirea sa în rândurile judecătorilor/procurorilor activi, se produce o fragilizare a sistemului judiciar, în sensul că trăsăturile esențiale ale acestui sistem, respectiv independența și imparțialitatea, pot fi afectate în mod iremediabil de natura activităților pe care acesta le-a desfășurat în perioada anterioară și de reputația astfel dobândită, imprimându-se asupra sistemului judiciar imaginea funcțiilor/activităților pe care judecătorul/procurorul le-a exercitat. Mai mult, justițiabilul va percepe întregul sistem ca fiind unul guvernat după reguli străine autorității judecătorești, identificând-o pe aceasta din urmă cu celelalte autorități ale statului. Cu alte cuvinte, printr-o asemenea abordare a carierei judecătorului/procurorului, sistemul judiciar poate deveni, cu ușurință, o prelungire sau o

anexă a celorlalte puteri sau a altor profesii. În consecință, Curtea constată că se încalcă, astfel, art. 124, art. 125 alin. (3), art. 131 alin. (1) și art. 132 alin. (2) din Constituție. De asemenea, dacă sistemul judiciar s-ar confrunta cu aceste autosuspendări, ar fi pusă în discuție chiar buna funcționare a acestuia, iar textele constituționale referitoare la exercitarea efectivă a autorității judecătorești ar dobândi valențe declarative.

187. Mai mult, astfel cum arată autorii obiecției de neconstituționalitate, cele două texte legale se dublează din punctul de vedere al conținutului normativ, în sensul că, indiferent de denumirea aleasă, respectiv autosuspendare/suspendare voluntară sau procedura de constatare/luare la cunoștință pe care o parcurge cererea judecătorului/procurorului, se reglementează aceeași situație, și anume suspendarea din funcție la cerere, iar, din coroborarea textelor criticate, s-ar ajunge la o autosuspendare voluntară pe durata a 8 ani, ceea ce frizează ridicolul. Prin urmare, având în vedere paralelismul legislativ reglementat, se încalcă și art. 1 alin. (5) din Constituție.

188. Având în vedere că art. 1 pct. 109 [cu referire la art. 62 alin. (3) sintagma „*nu îi sunt aplicabile dispozițiile referitoare la interdicțiile și incompatibilitățile prevăzute la art. 5 și art. 8*” prin raportare la art. 62 alin. (1³)] din lege nu poate fi disociat de art. 1 pct. 112 [cu referire la art. 62⁴] și pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)] din lege, sub aspectul soluției legislative referitoare la inaplicabilitatea interdicțiilor și incompatibilităților specifice funcției de judecător/procuror pe perioada suspendării din funcție, Curtea, în temeiul art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, se va pronunța și asupra acestora. Astfel, Curtea reține că, în ipoteza suspendării din funcție la cerere „*pentru situații personale deosebite*”, nu există niciun motiv pentru care să nu opereze interdicțiile și incompatibilitățile specifice calității de judecător/procuror. Deși textul la care se trimite poate avea o sferă largă de aplicare [suspendarea din funcție la cerere „*pentru situații personale deosebite*”], textul care trimite nu poate alătura acestuia consecințe juridice incompatibile cu textul Constituției. Este de observat că acest text de lege, prin înglobarea ideală a sferei largi de cuprindere a normei la care trimite, reglementează un mecanism juridic de natură a eluda incompatibilitățile specifice funcției de judecător/procuror, fiind, așadar, contrară art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție.

189. În consecință, art. 1 pct. 112 [cu referire la art. 62⁴] și pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)] din lege încalcă art. 124, art. 125 alin. (3), art. 131 alin. (1) și art. 132 alin. (2) din Constituție, iar art. 1 pct. 109 [cu referire la art. 62 alin. (3) sintagma „*nu îi sunt aplicabile dispozițiile referitoare la interdicțiile și incompatibilitățile prevăzute la art. 5 și art. 8*” prin raportare la art. 62 alin. (1³)] din lege încalcă art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție.

190. Cu privire la criticile de neconstituționalitate care privesc art. 1 pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (2¹)] din lege, în sensul că încalcă art. 16 alin. (1), art. 41 alin. (1) și art. 53 din Constituție, întrucât reglementează interdicția cumulului pensiei de serviciu, care are natura unei pensii pentru limită de vârstă, cu salariul până la împlinirea vârstei de 65 de ani, Curtea constată că acestea sunt întemeiate.

191. Este de observat că interdicția cumulului pensiei de serviciu cu salariul vizează numai pensia de serviciu obținută conform art. 82 alin. (2) din Legea nr. 303/2004, respectiv a pensiei de serviciu care **nu este condiționată** de împlinirea vârstei de 60 de ani, ci numai de vechimea de 25 de ani în funcția de judecător, procuror, magistrat-asistent sau personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor, judecător ori procuror financiar sau consilier de conturi de la secția jurisdicțională a Curții de Conturi sau în profesia de avocat, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, consilier juridic sau jurisconsult.

192. Prin urmare, pensia de serviciu obținută în condițiile noilor dispoziții ale art. 82 alin. (1) (condiționată de împlinirea vârstei de 60 de ani) și alin. (3) din Legea nr. 304/2004 (condiționată numai de o vechime de 20 de ani în funcția de judecător/procuror/magistrat-asistent, fără un criteriu de vârstă) este exclusă de la interdicția cumulului pensie-salariu. Astfel, este surprinzătoare opțiunea legiuitorului în sensul că numai pensia de la art. 82 alin. (2), nu și cea de la alin. (3) din lege, nu este exclusă de la interdicția cumulului, având în vedere că niciuna dintre acestea nu este condiționată, potrivit noii reglementări, de un criteriu de vârstă, ci numai de vechime. Aceasta se poate explica prin faptul că în prezent și pensia de la alin. (3) este condiționată de un criteriu de vârstă (60 de ani), criteriu ce este eliminat prin legea criticată, însă, reglementarea cu privire la interdicția cumulului pensie-salariu nu a mai fost corelată și cu art. 82 alin. (3) din lege.

193. Noțiunea de salariu este definită la art. 7 lit. e) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 492 din 28 iunie 2017, potrivit căruia „*cuprinde salariul de bază ori, după caz, indemnizația lunară sau indemnizația de încadrare, compensațiile, indemnizațiile, sporurile, adaosurile, primele, premiile, precum și celelalte elemente ale sistemului de salarizare corespunzătoare fiecărei categorii de personal din sectorul bugetar*”. De asemenea salariul este definit în Codul muncii, la art. 159 alin. (1), potrivit căruia „*Salariul reprezintă contraprestația muncii depuse de salariat în baza contractului individual de muncă*”. Prin urmare, noțiunea de salariu este una clară, nesusceptibilă de interpretări, definindu-se ca fiind contraprestația pe care toate categoriile socioprofesionale angajate într-un raport de muncă îl primesc pentru munca depusă. Sub acest aspect nu se poate reține nicio încălcare a dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție.

194. Nicio dispoziție constituțională nu împiedică legiuitorul să suprima cumulul pensiei cu salariul, cu condiția ca o asemenea măsură să se aplice în mod egal pentru toți cetățenii, iar eventualele diferențe de tratament să aibă o rațiune licită (Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 591 din 8 iulie 2005, sau Decizia nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009).

195. Cu privire la reducerile operate personalului plătit din fonduri publice în perioada 2009—2010, Curtea a statuat că „angajații din mediul public nu se află în aceeași situație juridică precum cei din mediul privat. Cei care sunt angajați în raporturi de muncă în mediul bugetar sunt legați, în mod esențial, din punctul de vedere al sursei din care sunt alimentate salariile/indemnizațiile sau soldele de bugetul public național, de încasările și de cheltuielile din acest buget, dezechilibrarea acestuia putând avea consecințe în ceea ce privește diminuarea cheltuielilor din acest buget. Or, salariile/indemnizațiile/soldele reprezintă astfel de cheltuieli — mai exact, cheltuieli de personal. În schimb, în mediul privat raporturile de muncă sunt guvernate întotdeauna de contractul individual de muncă încheiat între un angajat și un angajator” [Decizia nr. 1.658 din 28 decembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 44 din 18 ianuarie 2011].

196. Astfel, este adevărat că legiuitorul poate stabili condițiile acordării/suspendării/încetării pensiei de serviciu, care este considerată pensie pentru limită de vârstă, însă, reglementarea astfel adoptată trebuie să țină cont de prevederile art. 41 alin. (1) din Constituție. Raportat la cauza de față, Curtea constată că interzicerea cumulului pensie de serviciu—salariu vizează atât salariul obținut pe personalul plătit din fonduri publice, cât și salariul plătit de către angajatori privați. **Or, o asemenea reglementare încalcă dreptul la muncă al persoanelor beneficiare a unei pensii de serviciu în ipoteza în care**

aceștia ar dori să își desfășoare activitatea în sfera privată. Mai mult, se constată că problema cumulului pensiei fie ea contributivă, fie de serviciu cu salariul/indemnizația a mai fost analizată de Curte în jurisprudența sa, mai exact în perioada apariției crizei economice, iar interdicția instituită a fost justificată pe tărâmul art. 53 din Constituție. Chiar și în aceste condiții, legiuitorul nu a reglementat interdicția cumulului pensie—salarii obținut din mediu privat.

197. Constatându-se neconstituționalitatea normei în raport cu art. 41 din Constituție, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței sale (Decizia nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009), interdicția cumulului pensie—salariu nu poate viza persoanele pentru care durata mandatului este stabilită expres în Constituție. Astfel, Legea fundamentală stabilește în mod expres durata mandatului persoanelor care ocupă unele funcții publice de autoritate, iar încetarea acestui mandat ca urmare a neîndeplinirii obligației privind exprimarea opțiunii cu privire la suspendarea plății pensiei pe durata exercitării funcției este incompatibilă cu Constituția. Ca urmare, numai în măsura în care interdicția cumulului pensie—salariu nu se referă la aceste categorii de persoane, soluția legislativă adoptată de legiuitor în privința reglementării cumulului pensiei cu veniturile salariale sau, după caz, asimilate salariilor, este în concordanță cu prevederile constituționale. Drept care Curtea a stabilit că această interdicție este constituțională în măsura în care nu se referă la persoanele pentru care durata mandatului este stabilită expres prin Constituție. Or, raportat la cauza de față, Curtea constată că legiuitorul nu a operat distincțiile necesare și a reglementat *tale quale* interdicția cumulului pensie—salariu, ceea ce este contrar art. 147 alin. (4) din Constituție, potrivit căruia deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii.

198. De asemenea, textul legal criticat încalcă art. 16 alin. (1) din Constituție, în sensul că o asemenea interdicție nu poate fi reglementată doar în privința unei categorii socioprofesionale în timp ce alte categorii de persoane, beneficiare și ele la rândul lor de pensii de serviciu, vor putea realiza cumulul acestora cu salariul obținut în sfera publică. Or, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, principiul egalității în drepturi presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite (Decizia nr. 1 din 8 februarie 1994). De asemenea, potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, situațiile în care se află anumite categorii de persoane trebuie să difere în esență pentru a se justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire de tratament trebuie să se bazeze pe un criteriu obiectiv și rațional (a se vedea, în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 86 din 27 februarie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 207 din 31 martie 2003, Decizia nr. 476 din 8 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 599 din 11 iulie 2006, Decizia nr. 573 din 3 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 363 din 25 mai 2011, Decizia nr. 366 din 25 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 644 din 2 septembrie 2014). Astfel, legiuitorul, deși are competența constituțională să reglementeze interdicția cumulului pensiei de serviciu cu salariul, trebuie să aplice aceeași unitate de măsură în privința tuturor categoriilor socioprofesionale beneficiare ale unei astfel de pensii, neputând reglementa cu privire la acest aspect în mod selectiv. Prin urmare, interzicerea în mod singular numai în privința beneficiarilor dispozițiilor art. 82 din Legea nr. 303/2004 a cumulului pensiei de serviciu cu salariul este contrară art. 16 alin. (1) din Constituție [a se vedea și Decizia nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009].

199. Cu privire la criticile de neconstituționalitate care vizează art. I pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (2)] din lege, Curtea reține că legiuitorul are competența constituțională de a interzice cumulul pensiilor de serviciu sau a indemnizațiilor

speciale. Însă, prin raportare la art. 1 alin. (5) din Constituție, se constată că textul este neclar, întrucât trimite la un articol (art. 81) pe care îl califică dreptul unul care reglementează pensii de serviciu; or, în fapt, reglementează indemnizația de care beneficiază judecătorul/procurorul la ieșirea la pensie. În realitate, legiuitorul a dorit să reglementeze, pe de o parte, interdicția cumulului între indemnizații și, pe de altă parte, interdicția cumulului între pensii speciale. Așadar, nu s-a dorit reglementarea interdicției cumulului între pensii de serviciu și indemnizații speciale, ci între pensii de serviciu, astfel cum ar fi trebuit să rezulte din textul criticat. Prin urmare, datorită modului confuz de redactare, Curtea reține că se încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.

200. În consecință, art. 1 pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (2¹) și (2²)] din lege încalcă art. 1 alin. (5), art. 16 alin. (1), art. 41 alin. (1) și art. 147 alin. (4) din Constituție.

201. Având în vedere că a fost analizată și admisă obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (2¹) și (2²)] din lege, care viza, în exclusivitate, materia pensiilor de serviciu al judecătorilor și procurorilor, Curtea, în temeiul art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, își extinde controlul de constituționalitate cu privire la art. 1 pct. 146 [cu referire la art. 82 alin. (5¹) și (5²)] din lege, aceste text fiind într-o conexiune implicită cu materia reglementată de art. 1 pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (2¹) și (2²)] din lege.

202. Astfel, art. 1 pct. 146 [cu referire la art. 82 alin. (5¹) și (5²)] din lege, nou introdus, acordă dreptul la pensie de serviciu notarilor de stat. Or, obiectul de reglementare al legii analizate este statutul judecătorilor și procurorilor, nefiind admis ca prin legea privind statutul unei categorii socioprofesionale să se reglementeze drepturi și obligații ale altor asemenea categorii. În sensul celor de mai sus se reține că, potrivit art. 41 alin. (1) din Legea nr. 24/2000, „*Titlul actului normativ cuprinde denumirea generică a actului, în funcție de categoria sa juridică și de autoritatea emitentă, precum și obiectul reglementării exprimat sintetic*”, iar, potrivit art. 52 alin. (1) teza întâi din Legea nr. 24/2000, „*Dispozițiile generale cuprind prevederi care orientează întreaga reglementare, determină obiectul și principiile acesteia*”. Astfel, nu este permisă introducerea în legea care privește judecătoria și procurorii a unor reglementări care privesc, în exclusivitate, notarii de stat. Prin urmare, Curtea reține că se încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.

203. De asemenea, Curtea constată că este dreptul exclusiv al legiuitorului de a reglementa pensii de serviciu, în funcție de politica sa, însă acesta nu poate realiza o paralelă și o confuziune între funcția de notar de stat și cea de judecător sau procuror. Stabilirea și calcularea cuantumului pensiei de serviciu al notarului de stat în raport cu indemnizația unui judecător cu grad profesional de tribunal indică faptul că activitatea notarului de stat este asimilată cu cea a unui judecător având un anumit grad profesional. Ori de câte ori s-au acordat pensii de serviciu, stabilirea și cuantumul acestora au avut în vedere veniturile categoriei socioprofesionale respective, și nu a unei alte categorii socioprofesionale. Or, art. 1 alin. (5) din Constituție nu permite astfel de asimilări și este încălcat și din această perspectivă. În acest context, Curtea reține și discriminarea judecătorilor cu grad profesional de judecătoria, care automat vor primi un cuantum al pensiei de serviciu mai mic decât notarii de stat, ceea ce demonstrează încălcarea art. 16 alin. (1) din Constituție.

204. Se mai reține că art. 1 pct. 146 [cu referire la art. 82 alin. (5¹)] din lege este și imprecis, întrucât nu se înțelege categoria de pensie de serviciu de care beneficiază notarul de stat și cum se valorifică alte vechimi juridice în calculul pensiei de serviciu. Astfel cum s-a arătat, textul nu prevede că vechimea de notar de stat se ia în considerare pentru stabilirea pensiei de serviciu a judecătorului/procurorului, ci consacră o pensie de

serviciu distinctă prin raportare la judecătorul cu grad profesional de tribunal. Or, în aceste condiții, nu se poate cunoaște dacă notarul de stat beneficiază de pensia de serviciu stabilită și calculată conform art. 82 alin. (1), (2) sau (3) din Legea nr. 303/2004 sau de ambele și cum se calculează în cazul în care există și alte vechimi juridice ce ar putea fi valorificate pentru deschiderea dreptului la pensie de serviciu. Prin urmare, Curtea constată că și din această perspectivă se încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.

205. Potrivit art. 1 pct. 146 [cu referire la art. 82 alin. (5²)] din lege, poate beneficia de pensie de serviciu și persoana care a îndeplinit funcția de notar de stat cu o vechime ce cel puțin 10 ani în această funcție, caz în care pensia de serviciu se micșorează cu 15%, fiind, deci, de 65% din indemnizația unui judecător cu grad profesional de tribunal. Or, niciun judecător nu poate beneficia de pensie de serviciu dacă are numai 10 ani de vechime în funcție. O asemenea pensie de serviciu, precum cea reglementată de textul analizat, pune în discuție respectarea principiului egalității în drepturi. Nu este permis ca o categorie socioprofesionă să beneficieze de pensie de serviciu mai favorabilă decât categoria socioprofesionă la care o asimilează legiuitorul, procedeu în sine neconstituțional. Prin urmare, și sub acest aspect textul încalcă art. 16 alin. (1) din Constituție.

206. În consecință, art. 1 pct. 146 [cu referire la art. 82 alin. (5¹) și (5²)] din lege încalcă art. 1 alin. (5) și art. 16 alin. (1) din Constituție.

207. Cu privire la criticile aduse art. 1 pct. 156 [referitor la art. 96] din lege, Curtea constată că art. 96 din Legea nr. 303/2004 reglementează răspunderea patrimonială a statului pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare, precum și acțiunea în regres a statului împotriva judecătorilor și procurorilor care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență.

208. **În materie penală, dreptul persoanei vătămate la repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare săvârșite în procesele penale este reglementat, în prezent, de Codul de procedură penală. Potrivit art. 538 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală, persoana care a fost condamnată definitiv, indiferent dacă pedeapsa aplicată sau măsura educativă privativă de libertate a fost sau nu pusă în executare, are dreptul la repararea de către stat a pagubei suferite în cazul în care, în urma rejudecării cauzei, după anularea sau desființarea hotărârii de condamnare pentru un fapt nou sau recent descoperit care dovedește că s-a produs o eroare judiciară, s-a pronunțat o hotărâre definitivă de achitare. De asemenea, dreptul la repararea de către stat a pagubei subzistă și în cazul redeschiderii procesului penal cu privire la condamnatul judecat în lipsă, dacă după rejudecare s-a pronunțat o hotărâre definitivă de achitare. Totodată, art. 539 alin. (1) din Codul de procedură penală prevede că are dreptul la repararea pagubei și persoana care, în cursul procesului penal, a fost privată nelegal de libertate.**

209. Acțiunea pentru repararea pagubei poate fi pornită de persoana îndreptățită, iar, după moartea acesteia, poate fi continuată sau pornită de către persoanele care se aflau în întreținerea sa la data decesului. Acțiunea poate fi introdusă în termen de 6 luni de la data rămânerei definitive a hotărârii instanței de judecată, precum și a ordonanței sau încheierilor organelor judiciare, prin care s-a constatat eroarea judiciară, respectiv privarea nelegală de libertate. Pentru obținerea reparării pagubei, persoana îndreptățită se poate adresa **tribunalului în a cărui circumscripție domiciliază**, chemând în judecată civilă statul, care este citat prin Ministerul Finanțelor Publice. Reparația este, în toate cazurile, suportată de stat, prin Ministerul Finanțelor Publice.

210. În cazul în care repararea pagubei a fost acordată în urma admiterii acțiunii pentru repararea pagubei anterior descrisă, precum și în situația în care statul român a fost condamnat de către o instanță internațională pentru vreunul dintre cazurile prevăzute la art. 538 și 539, acțiunea în regres pentru recuperarea sumei achitate poate fi îndreptată împotriva persoanei care, cu rea-credință sau din culpă gravă, a provocat situația generatoare de daune sau împotriva instituției la care aceasta este asigurată pentru despăgubiri în caz de prejudicii provocate în exercițiul profesiei. Statul trebuie să dovedească în cadrul acțiunii în regres, prin ordonanța procurorului sau hotărâre penală definitivă, că „cel asigurat” (judecătorul/procurorul — sn.) a produs cu rea-credință sau din culpă gravă profesională eroarea judiciară sau privarea nelegală de libertate cauzatoare de prejudicii.

211. **În materie extrapenală**, în forma în vigoare a art. 96 alin. (4) din Legea nr. 303/2004, dreptul persoanei vătămate la repararea prejudiciilor materiale cauzate prin erorile judiciare săvârșite în alte procese decât cele penale nu se va putea exercita **decât în cazul în care s-a stabilit, în prealabil, printr-o hotărâre definitivă, răspunderea penală sau disciplinară, după caz, a judecătorului sau procurorului pentru o faptă săvârșită în cursul judecării procesului și dacă această faptă este de natură să determine o eroare judiciară.**

212. **În ambele materii** nu este îndreptățită la repararea pagubei persoana care, în cursul procesului, a contribuit în orice mod la săvârșirea erorii judiciare de către judecător sau procuror. Pentru repararea prejudiciului, persoana vătămată se poate îndrepta cu acțiune numai împotriva statului, reprezentat prin Ministerul Finanțelor Publice. După ce prejudiciul a fost acoperit de stat în temeiul hotărârii irevocabile date, statul se poate îndrepta cu o acțiune în despăgubiri împotriva judecătorului sau procurorului care, cu rea-credință sau gravă neglijență, a săvârșit eroarea judiciară cauzatoare de prejudicii. Termenul de prescripție a dreptului la acțiune în toate cazurile prevăzute de prezentul articol este de un an, fără a se preciza momentul de la care curge acest termen pentru cele două tipuri de acțiuni.

213. Având în vedere cele anterior expuse, contrar susținerilor autorilor obiecției de neconstituționalitate, eroarea judiciară nu se circumscrie numai la materia penală, ci poate privi și alte materii (civilă/administrativă), persoanele afectate de aceasta având aceeași îndreptățire la repararea prejudiciului suferit. Din perspectiva apărării drepturilor și libertăților fundamentale garantate prin Constituție nu se poate face nicio distincție după cum eroarea judiciară a fost comisă în materie penală sau extrapenală, din contră, subzistă aceeași obligație a statului la repararea consecințelor acesteia. Raportat la eroarea judiciară în materie extrapenală, Curtea constată că, în prezent, răspunderea civilă a statului și, cea subsidiară, a judecătorului/procurorului poate fi antrenată numai dacă în prealabil a fost angajată răspunderea penală sau disciplinară a judecătorului/procurorului. Cu alte cuvinte, nu poate exista răspundere civilă pentru eroare judiciară, fără răspunderea penală/disciplinară a judecătorului/procurorului. Această soluție legislativă este constituțională în sine (a se vedea Decizia nr. 263 din 23 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 415 din 11 iunie 2015), **fără a exclude, însă, și posibilitatea reglementării altor soluții legislative cu privire la condițiile angajării răspunderii civile a statului și cu privire la procedura angajării răspunderii civile a judecătorului/procurorului.** În acest sens se observă că textul constituțional al art. 52 alin. (3) nu condiționează răspunderea civilă de răspunderea penală/disciplinară a judecătorului, ceea ce înseamnă că a lăsat în marja de apreciere a legiuitorului configurarea unei soluții legislative care să facă aplicabile prevederile art. 52 alin. (3) din Constituție. Actuala soluție legislativă, astfel cum s-a arătat, este constituțională în sine, dar nu exclusivă. Prin urmare, este de competență exclusivă a legiuitorului să reglementeze **sfera răspunderii statului**, pentru a garanta într-un mod mai complet cetățeanul pentru erorile

judiciare săvârșite, și **procedura prin care statul se poate îndrepta împotriva judecătorului/procurorului.**

214. Astfel, textul actual al art. 96 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 asigură, în materie extrapenală, o răspundere limitată a statului cu privire la erorile judiciare, în sensul că acesta va indemniza persoana vătămată numai dacă, în prealabil, a fost stabilită răspunderea penală sau disciplinară a judecătorului/procurorului. Întrucât numai fapta pentru care a fost angajată răspunderea penală sau disciplinară a judecătorului/procurorului este de natură să determine o eroare judiciară, rezultă că, în lipsa acestei din urmă răspunderi constatate ca atare, nu există o faptă generatoare a unei erori judiciare care să poată fi „reparată” prin indemnizarea persoanei vătămate de către stat.

215. În noua redactare a legii, răspunderea civilă a statului pentru eroare judiciară nu mai este legată de angajarea răspunderii penale sau disciplinare a judecătorului, ci strict de ideea de eroare judiciară. Cu alte cuvinte, indemnizarea de către stat pentru eroare judiciară nu este condiționată de săvârșirea unei fapte de către judecător/procuror pentru care acesta a răspuns penal/disciplinar. Se realizează, astfel, o distincție, pe de o parte, între răspunderea civilă a statului și cea a judecătorului/procurorului și, pe de altă parte, între răspunderea penală/disciplinară a judecătorului/procurorului. Din modul de redactare a noului text normativ se înțelege că statul va indemniza persoanele vătămate dacă s-a produs o eroare judiciară, indiferent de conduita magistratului în cauză; practic, răspunderea civilă a statului este îndepărtată de sfera răspunderii penale/disciplinare a judecătorului/procurorului. Prin urmare, răspunderea statului devine o răspundere directă și obiectivă, nefiind condiționată de poziția subiectivă pe care judecătorul/procurorul a avut-o pe parcursul procesului. În sine, acest mecanism nu este contrar art. 52 alin. (3) din Constituție, fiind chiar o expresie largă a acestuia, aflată la îndemâna legiuitorului.

216. În prezent, în materie penală, există tot o răspundere civilă obiectivă a statului pentru eroare judiciară săvârșită în condițiile art. 538 și 539 din Codul de procedură penală, care se mențin și în noua reglementare; acestor situații, în materie penală, noul text, lărgind definiția erorii judiciare și nelimitând-o numai la cele 2 articole din Codul de procedură penală anterefereite, le-a adăugat în mod implicit și alte cazuri, pentru care statul va răspunde civil. În materie extrapenală, noua reglementare se desprinde de paradigma actualului art. 96, în sensul că introduce răspunderea civilă obiectivă pentru eroarea judiciară. O asemenea reglementare normativă și opțiunea pentru aceasta țin de alegerea și voința corpului legiuitor. Totuși, definirea erorii judiciare trebuie să fie clară, precisă și previzibilă [cu privire la cerințele de calitate a legii, a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 1 din 10 ianuarie 2014] și să stabilească justul raport care trebuie să existe între o eroare judiciară și o greșală de judecată. Pentru că, în caz contrar, s-ar ajunge la situația în care orice greșală, cât de mică sau neînsemnată, va fi calificată drept eroare judiciară, întrucât, în principiu, este susceptibilă să producă o vătămare, iar statul va fi pasibil a răspunde civil. Constituția prevede că statul răspunde pentru erori judiciare, noțiune care presupune o abatere de o anumită gravitate de la interpretarea și aplicarea normelor legale, indiferent că sunt de procedură sau substanțiale, dar care produc consecințe grave asupra drepturilor și libertăților fundamentale. Dacă în privința drepturilor absolute orice abatere produce consecințe grave, în privința altor categorii de drepturi fundamentale, legiuitorul trebuie să circumscrie condițiile care, întrunite fiind, denotă o încălcare de o gravitate ridicată, aptă/capabilă să producă, la rândul ei, o vătămare de o anumită intensitate. Prin urmare, legiuitorul trebuie să dea o definiție acestei noțiuni care să reflecte caracterul său de abatere neobișnuită de la modul uzual de desfășurare a procedurilor judiciare sau de aplicare a normelor de drept substanțial, raportându-se, astfel, la greșeli manifeste, indubitabile, incontestabile, crase, grosiere, absurde sau care au provocat concluzii factive sau juridice ilogice sau iraționale. Se evită,

astfel, de exemplu, și situația calificării jurisprudenței neunitare sau a revirimentului jurisprudențial drept eroare judiciară. Este, de asemenea, de observat că simplele interpretări judiciare eronate sunt susceptibile a fi corectate în mod exclusiv prin intermediul căilor ordinare/extraordinare de atac, ele neconstituindu-se în erori judiciare în sensul art. 52 alin. (3) din Constituție.

217. Totodată, legiuitorul trebuie să aibă în vedere faptul că noțiunea de eroare judiciară, astfel cum este normativizată în art. 52 alin. (3) din Constituție, este o noțiune autonomă, ea trebuind interpretată atât în litera, cât și în spiritul Constituției (a se vedea, cu privire la interpretarea textelor constituționale și Decizia Curții Constituționale nr. 22 din 17 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 160 din 9 martie 2012). Ea aduce în discuție caracterul defectuos al funcționării serviciului justiției, astfel încât, în definirea ei, trebuie să se țină cont, pe lângă intensitatea abaterii anterior relevate, de două elemente, respectiv: dezlegarea unei situații litigioase contrar realității faptice/juridice, precum și neregularitatea manifestă în privința desfășurării procedurii, care nu a fost remediată în cursul acesteia, ambele legate de ideea de vătămare a drepturilor și libertăților fundamentale. Cu cuvinte, eroarea judiciară nu trebuie să fie privită numai prin prisma pronunțării unei hotărâri judecătorești greșite, contrare realității, ci și din perspectiva modului de desfășurare a procedurii (lipsa de celeritate, amânări nejustificate, redactarea cu întârziere a hotărârii). Această ultimă componentă este importantă pentru modul în care decurge procedura de judecată, mod care în sine poate provoca prejudicii iremediabile; prin urmare, chiar dacă o parte își valorifică/iși apără cu succes dreptul său subiectiv dedus judecății, ea poate suferi prejudicii mai însemnate decât chiar câștigul obținut în urma finalizării favorabile a procesului [spre exemplu, o întârziere în timp excesiv a procedurii].

218. În continuare, Curtea mai reține că o abatere neobișnuită/crasă de la modul uzual de desfășurare a procedurilor judiciare sau de aplicare a normelor de drept substanțial, neremediată în căile de atac sau în procedurile prevăzute de lege, trebuie să aibă drept consecință o vătămare a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei pentru a putea fi calificată drept eroare judiciară.

219. Având în vedere cele de mai sus, se constată că definiția erorii judiciare cuprinsă în art. 1 pct. 156 [cu referire la art. 96 alin. (3)] din lege este mult prea generică. Este evident că printr-o greșită desfășurare a unei proceduri judiciare, chiar remediată în cadrul procedurii de judecată, *per se* se produce o vătămare a drepturilor/intereselor legitime ale unei persoane. Or, o asemenea definiție normativă nu se subsumează conceptului de eroare judiciară. Practic, din definiția dată erorii judiciare, prin textul art. 1 pct. 156 [cu referire la art. 96 alin. (3)] din lege, statul va răspunde pentru orice neconformitate procedurală, indiferent de natura sau intensitatea acesteia.

220. În continuare, se reține că în vederea angajării răspunderii statului pentru o eroare judiciară, aceasta trebuie să fie constatată ca atare. Din textul de lege rezultă că alin. (7) reglementează o acțiune în răspundere civilă delictuală în care se stabilește **eroarea judiciară** [adică a faptei ilicite, cu excepția ipotezelor art. 538 și art. 539 din Codul de procedură penală, unde eroarea a fost deja stabilită], **paguba propriu-zisă** [vătămarea produsă urmează a fi reparată prin indemnizarea corespunzătoare a persoanei vătămate] și **relația de causalitate** între fapta ilicită și prejudiciu. În noua paradigmă legislativă se poate acorda judecătorului/procurorului și dreptul de a interveni chiar în această procedură.

221. După repararea prejudiciului în această manieră, statul, potrivit Constituției, are o acțiune în regres împotriva judecătorului/procurorului, dacă acesta și-a exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență. Astfel, statul este cel care, în cadrul acțiunii în regres, trebuie să dovedească faptul că magistratul și-a exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență (Decizia Curții Constituționale nr. 80 din 16 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 246 din 7 aprilie 2014, paragraful 173). Sub aspectul instituirii

competenței de judecată a Curții de Apel București în privința acțiunii în regres a statului, alin. (8), nou conceput, nu este contrar art. 52 alin. (3) sau art. 134 din Constituție. Așa cum s-a arătat, în cauză, nu este vorba despre o acțiune disciplinară, ci de una în răspundere civilă, astfel încât acțiunea statului împotriva judecătorului/procurorului nu este condiționată de tragerea mai întâi la răspundere disciplinară a judecătorului (competență care ar reveni, în exclusivitate Consiliului Superior al Magistraturii). Chiar dacă exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență constituie abatere disciplinară, între cele două forme de răspundere disciplinară/civilă nu există o legătură intrinsecă pentru ca, în mod obligatoriu, să rezulte o intercon condiționare între ele. Nefiind în discuție răspunderea disciplinară a judecătorului, nu se poate angaja competența Consiliului Superior al Magistraturii sau cea a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru acțiunile formulate împotriva hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii. Prin urmare, stabilirea competenței Curții de Apel București în privința soluționării acțiunilor în regres este realizată în conformitate cu art. 1 alin. (5) și art. 126 alin. (2) din Constituție.

222. Se mai reține că reglementarea competenței de judecată a instanțelor judecătorești este de competența legiuitorului, Curtea neputând interveni decât dacă acesta contrazice în mod expres textul Constituției. Or, raportat la art. 52 alin. (3) din Constituție, se constată că acesta nu fixează nicio condiție în acest sens. Mai mult, fiind vorba de o răspundere civilă delictuală, nu se poate pune problema aplicării art. 134 alin. (3) din Constituție, respectiv competența rezervată Înaltei Curți de Casație și Justiție în materie disciplinară.

223. Cu privire la caracterul obligatoriu al introducerii acțiunii în regres, Curtea, prin Decizia nr. 80 din 16 februarie 2014, paragraful 174, a statuat că, „deși sintagma propusă a fi introdusă pare a viza indicarea titularului dreptului de regres în cazul prejudiciilor cauzate prin orice eroare judiciară care a fost rezultatul exercitării funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, în realitate, **din cauza modului său de formulare, obligă statul să își exercite dreptul de regres**. Caracterul imperativ al sintagmei propuse a fi introdusă în corpul art. 52 alin. (3) din Constituție poate duce la situații inadmisibile, în care statul va promova în mod automat acțiunea în regres ori de câte ori acoperă un prejudiciu cauzat printr-o eroare judiciară, fără a mai avea un drept de apreciere asupra faptului dacă magistratul și-a exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență, solicitând, astfel, în mod mecanic intervenția instanței judecătorești. De aceea, conținutul normativ propus ar trebui să aibă în vedere, eventual, posibilitatea statului de a exercita dreptul de regres în condițiile legii”.

224. Raportat la cauza dedusă judecății, Curtea constată că din modul de formulare a textului de lege nu reiese faptul că acesta trebuie coroborat cu alineatul (2), în sensul că acest caracter obligatoriu al acțiunii în regres se referă la ipotezele în care există rea-credință sau gravă neglijență. Or, statul trebuie să realizeze o primă evaluare și nu să introducă mecanic o asemenea acțiune. Astfel, statul, prin reprezentanții săi, va trebui să formuleze acțiuni în regres numai dacă în urma evaluării realizate la nivelul acestuia se apreciază că există gravă neglijență sau rea-credință. Dacă statul, prin reprezentanții săi, exercită acțiunea în regres, prin neluarea în considerare a prevederilor alineatului (2), astfel cum rezultă din modul de redactare a textului de lege criticat, s-ar ajunge la translatarea acțiunii în răspundere civilă obiectivă promovată împotriva statului la acțiunea în regres promovată împotriva magistratului. Ar rezulta că magistratul ar fi chemat în judecată ori de câte ori statul „pierde” un proces în condițiile art. 96 alin. (7), în temeiul răspunderii civile obiective. Or, deși acțiunea de regres are în vedere răspunderea civilă subiectivă, **caracterul obligatoriu al acțiunii statului, astfel cum aceasta este reglementată, nu lasă nicio marjă de apreciere în privința acestuia pentru a discerne dacă sunt îndeplinite criteriile prevăzute pentru angajarea răspunderii civile subiective a judecătorilor/procurorilor**.

225. Chiar dacă eroarea judiciară este definită corect și va viza erorile crase în interpretarea și aplicarea normelor de drept procesual și material, odată ce statul a răspuns pentru prejudiciul creat, nu este răsturnată prezumția de exercitare de către magistrat a funcției cu bună-credință și în acord cu exigențele profesionale. Numai în măsura în care rezultă serioase dubii cu privire la acestea, statul poate exercita acțiunea în regres. Prin urmare, revine statului obligația de a realiza o procedură de filtraj în vederea formulării acțiunii în regres și de a-și prezenta dovezile/probele în legătură cu poziția personală și subiectivă avută de către magistratul respectiv în judecarea cauzei. Așadar, sarcina probei revine statului, iar prezumțiile anterioare, simple, prin natura lor, pot fi răsturnate numai ca urmare a intervenirii unei hotărâri judecătorești de soluționare a acțiunii în regres.

226. Cu privire la problema determinării relei-credințe sau a gravei neglijențe, Curtea constată că definițiile oferite la alin. (4) și (5) sunt de natură să altereze sensul acestor termeni, ceea ce duce, în mod direct, la afectarea art. 52 alin. (3) din Constituție, îndepărtându-se, în mod discutabil, de la elementele definitorii ale relei-credințe și ale gravei neglijențe, astfel cum acestea sunt reglementate în conținutul normativ al art. 99¹ din Legea nr. 303/2004, care prevede:

„(1) Există rea-credință atunci când judecătorul sau procurorul încalcă cu știință normele de drept material ori procesual, urmărind sau acceptând vătămarea unei persoane.

(2) Există gravă neglijență atunci când judecătorul sau procurorul nesocotește din culpă, în mod grav, neîndoielnic și nescuzabil, normele de drept material ori procesual”.

227. Textul propus, introducând în ecuație Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, a cărei reflectare în ordinea națională a statelor membre ale Consiliului Europei se realizează prin jurisprudența Curții, nu face distincția între jurisprudența consolidată și cea evolutivă a Curții (având în vedere caracterul viu al Convenției). Numai textele Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în privința cărora s-a dezvoltat o jurisprudență consolidată pot cădea sub incidența erorii judiciare în cele două forme (rea-credință/gravă neglijență), sens în care se reține și Avizul Comisiei de la Veneția nr. 847/2016 privind dreptul de regres al statului împotriva judecătorilor, adoptat, la cea de-a 107-a sa reuniune plenară din 10—11 iunie 2016. Normativizând expres, ca standard de referință, dispozițiile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, legiuitorul ar fi trebuit să indice și actele Uniunii Europene (a se vedea jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, cu referire specială la Hotărârea din 30 septembrie 2003, pronunțată în Cauza C-224/01 *Köbler împotriva Austriei*, Hotărârea din 13 iunie 2006, pronunțată în Cauza C-173/03 *Traghetti del Mediterraneo SpA împotriva Italiei*, și Hotărârea din 24 noiembrie 2011, pronunțată în Cauza C-379/10 *Comisia împotriva Italiei*). De asemenea, în definirea gravei neglijențe trebuia indicată intensitatea culpei, și nu orice culpă să determine grava neglijență, astfel cum apare în textul de lege supus analizei; cu privire la categoriile de norme încălcate trebuiau indicate identic ca la definirea relei-credințe. În ambele cazuri, sintagma „determinând o eroare judiciară” nu este corespunzătoare, întrucât reaua-credință nu se definește prin faptul că a determinat o eroare judiciară, ci aceasta este un rezultat al exercitării funcției cu rea-credință. Aceeași observație este valabilă în privința gravei neglijențe. Curtea subliniază că este de competența legiuitorului reglementarea sferei de cuprindere a noțiunii de eroare judiciară, fiind la aprecierea sa normativizarea situațiilor și ipotezelor în care statul va răspunde civil pentru erorile comise în desfășurarea actului de justiție, cu indemnizarea corespunzătoare a persoanelor prejudiciate din fondurile sale. Corelativ acestui drept de apreciere al legiuitorului, acesta trebuie să realizeze o necesară coroborare a unei asemenea opțiuni legislative cu prevederile art. 52 alin. (3) din Constituție, în componenta sa referitoare la răspunderea magistraților, în sensul de a stabili, în mod riguros,

că răspunderea civilă a acestora este angajată numai în condițiile în care și-au exercitat prerogativele funcției lor cu rea-credință sau gravă neglijență, ceea ce evidentiază că nu există o suprapunere între cele două răspunderi — a statului, respectiv a magistratului — și că răspunderea statului nu angajează, în mod implicit, răspunderea magistratului. O asemenea delimitare între cele două tipuri de răspundere se impune tocmai pentru a evita crearea unui sentiment de temere a magistratului în a-și exercita atribuțiile sale constituționale și legale.

228. De asemenea se constată că definirea relei-credințe și a gravei neglijențe este realizată într-un mod care aduce în discuție, în mod corect, atât încălcarea normelor de drept material, cât și a celor de drept procesual; în schimb, eroarea judiciară, așa cum este definită în alin. (3) al art. 96 din lege, este raportată numai la desfășurarea greșită a unei proceduri judiciare, ceea ce înseamnă că sfera sa materială de cuprindere este mai redusă decât în privința relei-credințe sau a gravei neglijențe. În acest context normativ se reține că eroarea judiciară poate fi comisă și prin cele două modalități, drept pentru care poate fi calificată drept noțiunea gen, iar modalitățile de realizare a erorii judiciare, fiind specii ale acesteia, trebuie să i se subsumeze. În cazul de față, Curtea constată o deficiență în definirea erorii judiciare, care pare a nu cuprinde încălcarea normelor de drept material.

229. Având în vedere cele expuse, legiuitorul trebuie să coreleze alin. (3) cu alin. (4) și (5) ale art. 96 din lege, în sensul dezvoltării corespunzătoare a noțiunii de eroare judiciară.

230. Având în vedere cele de mai sus, se constată că art. 1 pct. 156 [cu referire la art. 96 alin. (3)—(5) și (8) teza întâi] din lege încalcă art. 1 alin. (5) și art. 52 alin. (3) din Constituție. Totodată, se reține că art. 1 pct. 156 [cu referire la art. 96 alin. (1), (2) și (6), (7), (8) teza a doua, alin. (9) și (10)] din lege nu încalcă art. 1 alin. (5) și art. 52 alin. (3) din Constituție.

231. Cu privire la criticile de neconstituționalitate aduse art. 1 pct. 157 [cu referire la art. 99 lit. r)] din lege în sensul că noua sa redactare, potrivit căreia constituie abatere disciplinară „r) nemotivarea hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului, în termenele prevăzute de lege”, se suprapune cu prevederile lit. h) a aceluiași articol, potrivit cărora reprezintă abateri disciplinare „nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor ori întârzierea repetată în efectuarea lucrărilor, din motive imputabile”, Curtea, prealabil analizei criticii punctuale de neconstituționalitate, observă că textul examinat consacră o răspundere obiectivă, care nu ține seama de poziția personală a magistratului, astfel încât sancțiunea disciplinară poate fi aplicată indiferent de caracterul imputabil sau nu al faptei. Prin urmare, acceptând necesitatea redactării hotărârilor judecătorești în termenul prevăzut de lege, nu se poate ignora elementul de vinovăție al magistratului. Orice abatere disciplinară se săvârșește cu vinovăție, art. 247 alin. (2) din Codul muncii fiind clar în această privință: „Abaterea disciplinară este o faptă în legătură cu munca și care constă într-o acțiune sau inacțiune săvârșită cu vinovăție de către salariat, prin care acesta a încălcat normele legale, regulamentul intern, contractul individual de muncă sau contractul colectiv de muncă aplicabil, ordinele și dispozițiile legale ale conducătorilor ierarhici”. Se mai reține că Codul muncii se aplică și raporturilor de muncă reglementate prin legi speciale, numai în măsura în care acestea nu conțin dispoziții specifice derogatorii; or, Legea nr. 303/2004 nu cuprinde dispoziții derogatorii cu privire la definirea abaterii disciplinare [a se vedea art. 98 și următoarele], astfel că ipotezele reglementate ca abateri disciplinare, precum cea analizată, nu pot exceda noțiunii gen. Așadar, nu poate fi considerată abatere disciplinară săvârșirea unei fapte fără existența elementului de vinovăție, drept care se reține încălcarea art. 1 alin. (5) din Constituție, revenind legiuitorului obligația de a pune de acord acest text cu cele stabilite anterior.

232. În schimb, în privința relației textului analizat cu art. 99 lit. h) din lege, Curtea constată că acest din urmă text se aplică în situația în care redactarea hotărârilor judecătorești este realizată cu vinovăție, peste termenul reglementat de lege în

mod repetat. Astfel, ceea ce diferențiază cele două ipoteze ale abaterii disciplinare este caracterul unic/repetat al faptei de a nu redacta în termen hotărârea judecătorească. Prin urmare, din această perspectivă, nu se poate reține încălcarea art. 1 alin. (5) din Constituție.

233. De asemenea, Curtea reține că noul text se referă la nemotivarea hotărârilor/actelor judiciare în termenele prevăzute de lege. Totuși, se poate observa că, în realitate, în discuție este neredactarea și nu nemotivarea pentru că art. 426 din Codul de procedură civilă se referă la redactarea și semnarea hotărârii, nu la motivarea acesteia, aspect care trebuie, de asemenea, corectat.

234. Cu privire la criticile de neconstituționalitate privind art. 1 pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹)] din lege în sensul caracterului neconstituțional al normativizării sancțiunii disciplinare a retrogradării în grad profesional, Curtea constată că acestea sunt neîntemeiate. Astfel, reglementarea și determinarea sancțiunilor disciplinare care pot fi aplicate oricărei categorii socioprofesionale sunt de competența legiuitorului. În privința judecătorilor/procurorilor, legiuitorul este în drept să stabilească, de asemenea, aceste sancțiuni și gradarea lor în funcție de abaterile disciplinare săvârșite, așadar, de valoarea socială lezată.

235. Sancțiunea retrogradării în grad profesional nu contravine inamovibilității judecătorului. Fapta culpabilă săvârșită de acesta se constituie într-o abatere disciplinară și, ca efect al abaterii disciplinare, constatată ca atare de Consiliul Superior al Magistraturii, inamovibilitatea nu îl mai poate apăra pe judecător. Limitele inamovibilității trebuie întotdeauna raportate la conduita pe care o are judecătorul, acest principiu aplicându-se în mod plenar atunci când acesta își exercită funcția în limitele și potrivit legii. Principiul inamovibilității este acea stare de drept care, în garantarea independenței judecătorilor, îi apără de riscul de a fi demisi, destituiți sau retrogradați din funcție fără temei legitim ori mutați la alte instanțe, prin delegare, detașare sau chiar prin promovare, fără consimțământul lor [Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005]. Așadar, principiul inamovibilității îl apără pe judecător cu privire la a nu fi transferat, mutat, înlocuit, retrogradat sau destituit din funcție în mod aleatoriu/șicanator/după bunul plac al reprezentanților autorităților executive, legiuitoare sau judiciare, însă, nu se poate susține că acest principiu constituțional îl apără pe magistrat de normativizarea unor sancțiuni disciplinare, aplicabile exclusiv în ipoteza constatării unor abateri disciplinare. Magistratul are garanția că aceste sancțiuni pot fi dispuse și aplicate numai în cadrul unei proceduri disciplinare, soluționate de Consiliul Superior al Magistraturii, și nu aleatoriu, ceea ce reprezintă chiar o expresie a acestui principiu, fiind aplicată cu temei legitim [abatere disciplinară].

236. Dacă judecătorul a săvârșit o faptă care angajează răspunderea sa disciplinară, principiul inamovibilității nu poate împiedica aplicarea unei sancțiuni proporționale și disuasive în legătură cu fapta sa. Faptul că retrogradarea în funcție nu este o sancțiune temporară este o chestiune de opțiune a legiuitorului, care a oferit Consiliului Superior al Magistraturii, instanță de judecată în materie disciplinară, posibilitatea de a aplica și o asemenea sancțiune în cazurile constatării unor abateri disciplinare grave. Mai mult, este surprinzător că, în mod implicit, autorii obiecției de neconstituționalitate nu contestă posibilitatea excluderii în magistratură, sancțiune disciplinară mult mai gravă, dar nu acceptă retrogradarea în grad profesional. Or, repudierea retrogradării în funcție pe motiv că încalcă principiul inamovibilității ar echivala, în mod implicit, cu neconstituționalitatea sancțiunii de excludere din magistratură. Mai mult, se reține că, prin introducerea acestei sancțiuni disciplinare, se realizează o dozare mai adecvată a sancțiunilor ce pot fi dispuse, din punctul de vedere al gravității, permițându-se, astfel, ca dispunerea sancțiunii celei mai grave — excluderea din magistratură — să nu se ia decât în cazurile de abateri disciplinare apreciate ca fiind foarte grave. Prin urmare, această reglementare reprezintă o garanție suplimentară în sensul desfășurării unei proceduri disciplinare corecte și obiective, evitând dispunerea automată a excluderii în magistratură atunci

când celelalte sancțiuni sunt considerate prea ușoare. În fine, se constată că nimic nu îl împiedică pe judecătorul sau procurorul sancționat ca, potrivit și în condițiile legii, să susțină din nou examenul de promovare în grad profesional.

237. Prin urmare, se reține că legiuitorul este cel ce normativizează sancțiunile disciplinare, iar, în alegerea acestora, **principiul inamovibilității judecătorului nu are incidență, legiuitorul fiind, însă, ținut de o condiție de rezonabilitate și proporționalitate a acestora raportat la natura și gravitatea abaterilor disciplinare reglementate, cu respectarea principiului separației puterilor în stat.** În consecință, art. 1 pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹)] din lege nu încalcă art. 125 din Constituție. Curtea mai observă că inamovibilitatea nu este un drept/o libertate fundamentală pentru a se reține incidența art. 53 din Constituție.

238. Cu privire la criticile de neconstituționalitate care vizează art. 1 pct. 161 [cu referire la art. 100 alin. (2)] din lege, Curtea constată că acestea sunt neîntemeiate. Astfel, este invocat art. 53 din Constituție motivat de faptul că, pentru anumite abateri disciplinare, respectiv cele prevăzute de art. 99 lit. b), d) și t) teza întâi din Legea nr. 303/2004, Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să aplice fie sancțiunea retrogradării în grad profesional, fie excluderea din magistratură. Curtea observă că art. 53 din Constituție nu este incident în cauză, nefiind în discuție un drept sau o libertate fundamentală, ci faptul că Consiliul Superior al Magistraturii nu poate individualiza sancțiunile disciplinare din cele șase existente și va trebui să aleagă dintre cele două implicit indicate. De asemenea nu poate fi reținută încălcarea art. 133 din Constituție, cu privire la calitatea Consiliului Superior al Magistraturii de garant al independenței justiției. Faptul că legiuitorul a stabilit expres că pentru încălcarea prevederilor legale referitoare la incompatibilități și interdicții privind judecătorii și procurorii; pentru desfășurarea de activități publice cu caracter politic sau manifestarea convingerilor politice în exercitarea atribuțiilor de serviciu; sau pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, sancțiunea nu poate consta în avertisment; diminuarea indemnizației de încadrare lunare brute cu până la 20% pe o perioadă de până la 6 luni; mutarea disciplinară pentru o perioadă de până la un an la o altă instanță sau la un alt parchet, situate în circumscripția altei curți de apel ori în circumscripția altui parchet de pe lângă o curte de apel; sau în suspendarea din funcție pe o perioadă de până la 6 luni, denotă că natura gravă a încălcărilor săvârșite nu permite aplicarea unei sancțiuni mai ușoare. Independența justiției se realizează potrivit și în limitele Constituției și a legii, astfel că garantul independenței acesteia trebuie să acționeze în consecință. Dacă legiuitorul a apreciat că abaterile disciplinare respective au un caracter grav, a reglementat o individualizare legală a sancțiunii, ceea ce nu este contrar art. 133 din Constituție. De altfel, Consiliul Superior al Magistraturii **trebuie să acționeze în limitele legii**, astfel cum aceasta este edictată de Parlament, iar individualizarea sancțiunii de către acesta trebuie realizată cu respectarea legii, iar dacă legiuitorul a ales, în anumite cazuri, o individualizare legală, de natură a restrânge marja de opțiune a Consiliului Superior al Magistraturii în individualizarea pe care acesta o realizează, nu înseamnă că a fost afectată calitatea de garant al independenței justiției pe care o are Consiliul Superior al Magistraturii. În consecință, art. 1 pct. 161 [cu referire la art. 100 alin. (2)] din lege nu încalcă art. 133 din Constituție.

239. Cu privire la criticile de neconstituționalitate ale art. 1 pct. 163 [cu referire la art. 109 alin. (1) și art. 114] din lege, Curtea constată că, într-adevăr, există o dublare a aceleiași ipoteze normative în două norme de lege. Astfel, art. 1 pct. 163 [cu referire la art. 109 alin. (1) teza întâi] și art. 1 pct. 163 (cu referire la art. 114) din lege prevăd, în esență, că prevederile legii analizate nu se aplică procedurilor de ocupare a posturilor de conducere sau de execuție, inclusiv prin promovare, aflate în curs de desfășurare la data intrării sale în vigoare. Or, astfel cum rezultă din jurisprudența Curții Constituționale (a se vedea Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, paragrafele 143, 144, 235), în corpul unui act normativ nu pot fi instituite aceleași

reglementări în mai multe articole. Aceasta constituie o încălcare a art. 16 alin. (1) din Legea nr. 24/2000 și, implicit, a celor ale art. 1 alin. (5) din Constituție. În consecință, art. 1 pct. 163 [cu referire la art. 109 alin. (1) teza întâi și art. 114] din lege încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție. Pentru a se evita, pe viitor, asemenea paralelisme legislative în cadrul actului normativ se poate solicita avizul Consiliului Legislativ. În acest sens sunt art. 66 din Regulamentul Camerei Deputaților, art. 116 din Regulamentul Senatului sau art. 2 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 73/1993 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.122 din 29 noiembrie 2004.

240. Având în vedere cele anterior expuse și în acord cu jurisprudența sa constantă (a se vedea decizia nr. 1.177 din 12 decembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 871 din 20 decembrie 2007, deciziile nr. 872 și nr. 874 din 25 iunie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433 din 28 iunie 2010, Decizia nr. 975

din 7 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 568 din 11 august 2010, sau Decizia nr. 33*) din 23 ianuarie 2018, nepublicată la data pronunțării prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, Partea I, paragraful 187), Curtea observă că decizia prin care obiecția de neconstituționalitate a fost parțial admisă are ca efect deschiderea de drept a procedurii de reexaminare a legii de către Parlament pentru punerea de acord a prevederilor neconstituționale cu decizia Curții Constituționale, în temeiul art. 147 alin. (2) din Constituție. În cadrul acestei proceduri, Parlamentul poate modifica și alte prevederi legale numai dacă acestea se găsesc într-o legătură indisolubilă cu dispozițiile declarate ca fiind neconstituționale, pentru a asigura caracterul unitar al reglementării și, în măsura în care se impune, va recorela celelalte dispoziții ale legii ca și operațiune de tehnică legislativă, fără a putea aduce alte modificări de substanță legii în cauză.

241. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, **cu majoritate de voturi** în privința art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (1) teza penultimă și ultimă], pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)], pct. 44, pct. 53 [cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)], pct. 54 [cu referire la art. 40 alin. (4)], pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (2), (7), (8), (9) teza întâi și (10)], pct. 88 [cu referire la art. 54 alin. (3)], pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1) sintagma „*precum și la instituții ale Uniunii Europene sau organizații internaționale, la solicitarea Ministerului Justiției*”], pct. 112 (cu referire la art. 62²), pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹)], pct. 161 [cu referire la art. 100 alin. (2)], precum și a legii, în ansamblul său, și **cu unanimitate de voturi în privința celorlalte texte legale**,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Respinge, ca inadmisibilă, obiecția de neconstituționalitate privind dispozițiile art. 1 pct. 77 [cu referire la art. 52 alin. (3)], pct. 108 [cu referire la art. 62 alin. (1²) și (1³)] și pct. 112 [cu referire la art. 62³] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor.

2. Respinge, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate formulată și constată că dispozițiile art. 1 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (3) teza a treia], pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) teza finală], pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)], pct. 44, pct. 53 [cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)], pct. 54 [cu referire la art. 40 alin. (4)], pct. 69 [cu referire la art. 49 alin. (1)], pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (9) teza întâi și (10)], pct. 88 [cu referire la art. 54 alin. (3)], pct. 156 [cu referire la art. 96 alin. (1), (2), (6), (7), (8) teza a doua, alin. (9) și (10)], pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹)] și pct. 161 [cu referire la art. 100 alin. (2)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, precum și legea, în ansamblul său, sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

3. Admite obiecția de neconstituționalitate formulată și constată că dispozițiile art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (1) tezele penultimă și ultimă și alin. (2) teza a doua], pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5) sintagmele „*comisiile speciale parlamentare pentru controlul activităților serviciilor de informații*” și „*informare conformă*” și alin. (7) sintagma „*precum și procedurile judiciare*”], pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (2), (7) și (8)], pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1) sintagmele „*ori la alte autorități publice, în orice funcții, inclusiv cele de demnitate publică numite*” și „*precum și la instituții ale Uniunii Europene sau organizații internaționale, la solicitarea Ministerului Justiției*”], pct. 109 [cu referire la art. 62 alin. (3) sintagma „*nu îi sunt aplicabile dispozițiile referitoare la interdicțiile și incompatibilitățile prevăzute la art. 5 și art. 8*” prin raportare la art. 62 alin. (1³)], pct. 112 [cu referire la art. 62² și art. 62⁴], pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)], pct. 143 [cu referire la art. 82 alin. (2) sintagma „*funcția de ministru al justiției*”], pct. 144 [cu referire la art. 82 alin. (2¹) și (2²)], pct. 146 [cu referire la art. 82 alin. (5¹) și (5²)], pct. 153 [cu referire la art. 85¹ sintagma „*funcția de ministru al justiției*”], pct. 156 [cu referire la art. 96 alin. (3)—(5) și (8) teza întâi], pct. 157 [cu referire la art. 99 lit. r)] și pct. 163 [cu referire la art. 109 alin. (1) teza întâi și art. 114] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și prim-ministrului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 30 ianuarie 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent-șef,
Benke Károly

*) Decizia Curții Constituționale nr. 33 din 23 ianuarie 2018 a fost publicată ulterior în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 146 din 15 februarie 2018.

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu soluția de constatare a neconstituționalității dispozițiilor legale privind detașarea magistraților la „alte autorități publice, în orice funcții, inclusiv cele de demnitate publică numite” (cu excepția funcțiilor publice de execuție sau de conducere, distincte de cele de demnitate publică, din cadrul Ministerului Justiției și unităților subordonate acestuia și al „structurii autorității judecătorești”), precum și la „instituii ale Uniunii Europene sau organizații internaționale, la solicitarea Ministerului Justiției”, arăt următoarele:

Extrapolarea, prin prezenta decizie a Curții Constituționale, a prevederilor art. 125 alin. (3) din Constituție și art. 132 alin. (2) din Constituție¹ la ansamblul dispozițiilor care privesc autoritatea judecătorească — așadar și la alte activități care pot fi desfășurate în exercitarea altor funcții circumscrise acestei autorități — conduce la o reglementare excesiv de restrictivă a materiei incompatibilităților acestor profesii.

Potrivit noii orientări jurisprudențiale restrictive a Curții, judecătorii pot face doar aplicarea și interpretarea legii, în cadrul litigiilor pe care le soluționează, iar procurorii — doar conducerea și controlul activității de urmărire penală, în cazurile pe care le instrumentează. Aceste „activități” — considerate de natură să caracterizeze în sine deținerea „funcției de autoritate publică” a judecătorului și procurorului — pot fi cumulate cu funcțiile didactice din învățământul superior (inclusiv activitățile de cercetare științifică aferente) și cu „prestarea de activități de instruire” în cadrul Institutului Național al Magistraturii și al Școlii Naționale de Grefieri.

Nu trebuie să se creeze confuzia între **exercitarea funcției de judecător/procuror** (la care se referă textul constituțional), respectiv **activitățile specifice exercitării acestor funcții** (la care se referă cadrul legal invocat) și **simpla deținere** a acestora, cu exercitarea, prin detașare, a altor activități circumscrise ori apropiate autorității judecătorești, reglementate sau permise de lege. Prin urmare, nu poate fi acceptată **crearea pe cale strict jurisprudențială a unui statut al judecătorului și procurorului (dar și al magistraților-asistenți și al personalului de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor) excesiv de constrângător sau restrictiv, contrar cadrului constituțional de referință.**

Abordând problema **cadrului constituțional de referință, se observă că acesta este mult mai larg decât cel la care se referă Curtea.** Configurarea statutului judecătorilor și procurorilor, precum și al persoanelor care ocupă funcții asimilate nu este dată doar de dispozițiile art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție, ci trebuie să aibă în vedere toate dispozițiile cuprinse în titlul III — cap. VI — „*Autoritatea judecătorească*” și titlul V — *Curtea Constituțională*, care se interpretează coroborat și în sensul de a produce toate efectele juridice. La rândul lor, aceste dispoziții trebuie corelate și interpretate în mod corespunzător regulilor instituite de art. 11 din Constituție — *Dreptul internațional și dreptul intern*, art. 20 — *Tratatul internațional privind drepturile omului* și art. 148 din Constituție — *Integrarea în Uniunea Europeană*.

Prin urmare, oricare raționament în această materie nu poate ignora cadrul constituțional de referință și nu se poate clădi, pe de o parte, pe confuzia între exercitarea funcției de judecător/procuror și simpla deținere a acestor funcții, iar, pe de altă parte, pe ignorarea textelor fundamentale ale tratatelor europene (în primul rând al TFUE), ale Tratatului de aderare a României la Uniunea Europeană, a actelor europene care decurg din acestea și, în general, a obligațiilor asumate de

România, în calitate de stat membru al Uniunii Europene, precum și prin tratatele internaționale la care este parte.

I. Necesitatea înlăturării confuziei vădite de statutul magistraților, exercitarea efectivă a funcției de judecător sau procuror și simpla deținere a acestor funcții

Interpretarea logico-juridică, dar și cea teleologică a normelor constituționale referitoare la **autoritatea judecătorească** relevă faptul că, în ceea ce privește activitatea organelor judecătorești, trebuie să distingem, pe de o parte, între activitatea lor fundamentală, judiciară, și componenta activității administrative (în sens de administrare pentru buna organizare și funcționare a autorității judecătorești). Dacă am interpreta că, în cadrul autorității judecătorești, putem include doar activitatea de soluționare a cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești și pe cea de realizare a activității de urmărire penală, am lipsi de obiect întreaga arhitectură constituțională aferentă acestei sintagme. Imaginând o astfel de ipoteză, Consiliul Superior al Magistraturii ar rămâne fără obiect de activitate sau membrii acestuia — judecători și procurori — ar trebui să își dea demisia din funcții, odată ce ar fi aleși ca membri ai CSM. Or, este evident că nu aceasta a fost intenția legiuitorului constituant.

Fără îndoială că exercitarea efectivă a profesiei de judecător și procuror (funcția de judecător/procuror) este incompatibilă cu exercitarea altor funcții, cu excepția celor didactice și de cercetare aferente, în sensul art. 124 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție. Textele constituționale menționate nu exclud, însă, exercitarea de către judecători/procurori, magistrați-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat acestora a altor activități (spre exemplu, cele din sfera largă a administrării justiției, circumscrise asigurării bunei funcționări a autorității judecătorești), **câtă vreme aceste activități nu presupun exercitarea concomitentă și a activității jurisprudențiale. Instituția detașării este menită tocmai a permite realizarea activităților din sfera autorității judecătorești sau în conexiune strânsă cu acestea, fără a impieta asupra activității jurisprudențiale.** Judecătorii, procurorii și asimilații acestora, detașați la unele autorități și organisme naționale, europene sau internaționale nu exercită, în același timp, atât funcțiile de judecător/procuror/magistrat-asistent/personal de specialitate juridică asimilat acestora, cât și funcțiile pe care aceștia sunt detașați, ci îndeplinesc doar activități specifice acestor din urmă funcții, circumscrise celor pe care cadrul constituțional referitor la autoritatea judecătorească le permite. Se observă, din această perspectivă, că prevederile constituționale referitoare la **autoritatea judecătorească** includ **instanțele judecătorești** (secțiunea 1 a cap. VI din titlul III), **Ministerul Public** (secțiunea a 2-a cap. VI din titlul III) și **Consiliul Superior al Magistraturii** (secțiunea a 3-a, cap. VI din titlul III). Atât normele care vizează Ministerul Public, cât și cele care vizează Consiliul Superior al Magistraturii se referă și la ministrul justiției. Potrivit art. 132 alin. (1) din Constituție, „*Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției*”, iar, potrivit art. 133 alin. (2) lit. c) din Constituție, ministrul justiției este membru de drept al Consiliului Superior al Magistraturii.

Consacrarea distinctă (unică de altfel la nivel constituțional) a unui minister/ministru, în arhitectura unei autorități, în speță autoritatea judecătorească, este determinată de rolul fundamental pe care îl are în organizarea/funcționarea autorității respective. De aceea, și actele date în aplicarea Constituției și legii caracterizează Ministerul Justiției ca fiind organul de

¹ Textele stabilesc incompatibilitatea funcției de judecător, respectiv de procuror, cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, **așadar a activităților specifice exercitării acestor funcții.**

specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Guvernului, care contribuie la buna funcționare a sistemului judiciar și la asigurarea condițiilor înfăptuirii justiției ca serviciu public, apărarea ordinii de drept și a drepturilor și libertăților cetățenești. Un astfel de rol determină fără îndoială consecințe juridice în planul organizării, funcționării, statutului personalului acestui minister, inclusiv sub aspectul funcțiilor de demnitate publică ocupate la nivelul său.

Din această perspectivă, nu subzistă justificări de ordin constituțional care să susțină că ocuparea unei funcții, inclusiv de demnitate publică, în cadrul Ministerului Justiției impune demisia din funcția de judecător/procuror, magistrat-asistent sau personal asimilat, adică renunțarea la deținerea acestor funcții. **Textele constituționale invocate impun renunțarea la exercitarea acestor funcții, iar nu și la deținerea lor.** Față de noua abordare pe care o consacră interpretarea din prezenta decizie a Curții, un magistrat ar trebui să renunțe la această profesie dacă ar dori să contribuie la buna funcționare a sistemului judiciar, adică dacă ar dori să ocupe o funcție administrativă de demnitate publică în cadrul Ministerului Justiției (care are chiar acest rol constituțional și legal).

Statuările Comisiei de la Veneția nu susțin o asemenea interpretare restrictivă a statutului judecătorilor și procurorilor. Astfel cum se observă chiar din citatul redat din Avizul cu privire la proiectul de revizuire a Legii constituționale privind statutul judecătorilor din Kârgâzstan, paragraful 45, adoptat la cea de-a 77-a sesiune plenară, recomandarea Comisiei ca judecătorul să demisioneze înainte de a concura la o funcție politică *se referă la candidaturi, adică la funcții electivă, și este firesc, pentru că, așa cum Comisia arată expres, „chiar dacă un judecător a candidat și nu a fost ales acesta va fi identificat cu o anumită tendință politică, în detrimentul independenței”.* Această ipoteză/interdicție este de altfel consacrată în mod expres de dispozițiile Constituției României. Art. 37 — Dreptul de a fi ales — alin. (1) prevede în acest sens că *„(1) Au dreptul de a fi aleși cetățenii cu drept de vot care îndeplinesc condițiile prevăzute în articolul 16 alineatul (3), dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3).”*

Potrivit art. 40 alin. (3) din Constituție, *„Nu pot face parte din partide politice judecătorii Curții Constituționale, avocații poporului, magistrații, membrii activi ai armatei, polițiștii și alte categorii de funcționari publici stabilite prin lege organică”.*

Așadar, ipoteza vizată de Recomandarea Comisiei de la Veneția este reglementată în Constituție. Potrivit reglementărilor legale în vigoare, judecătorii și procurorii (fără a distinge sub aspectul funcției) nu pot face parte din partide politice, nu pot candida la funcții politice electivă. **Pe calea reglementărilor infraconstituționale sau jurisprudențiale, nu pot fi, însă, adăugate noi incompatibilități, depășind cadrul constituțional și chiar intrând în contradicție cu acesta.**

Sunt de remarcat, sub acest aspect, și termenii pe care legiuitorul constituant îi utilizează. Atunci când acesta a consacrat interdicția de a candida sau de a face parte din partide politice, a folosit termenul „magistrat”, având în vedere statutul acestuia, iar nu pe acela de „funcție”, și nici pe acela de „judecător”/„procuror”, utilizați expres de art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2). Distanța este semnificativă și susține raționamentul mai sus prezentat, în sensul că *aceste din urmă texte se referă la exercitarea în concret a funcției, iar nu la statutul de judecător sau procuror.* În plus, devine evident că magistratura are o sferă mai largă decât funcțiile de judecător și procuror, ceea ce pune în discuție definirea restrictivă, la nivelul legislației infraconstituționale, a noțiunii de „magistratură”.

În concluzie, nu există temeiuri pentru extinderea unei incompatibilități expres prevăzute de textul constituțional în ceea ce privește exercitarea funcțiilor de judecător și procuror și nici pentru crearea pe cale jurisprudențială a unui statut al

judecătorilor, procurorilor și personalului asimilat acestora excesiv de constrângător. În acest context, este rolul suveran al Parlamentului de a stabili statutul magistraților — prin lege organică, în baza prevederilor constituționale, iar Consiliul Superior al Magistraturii, în aplicarea legii, urmează a statua, pe cale regulamentară, aspectele concrete privind cariera acestora, inclusiv cele privind detașarea.

Prin urmare, îi revine legiuitorului **obligăția de a reglementa aspectele generale și situațiile în care magistrații pot fi detașați la alte instituții și autorități decât cele ale sistemului judiciar, naționale, europene sau internaționale, inclusiv în funcții asimilate cu cele de demnitate publică**, dar care, prin natura și conținutul lor, sunt strâns legate și/sau corespunzătoare profilului profesional al unui magistrat, fiind, desigur, inferioare celor de membru al Guvernului (spre exemplu, într-o funcție de demnitate publică în cadrul Ministerului Justiției ori pentru reprezentarea României în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene sau la Agentul guvernamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului).

Nu demnitatea publică, atașată unei anumite funcții, trebuie să fie criteriul după care se interzice sau se permite detașarea magistraților în funcția respectivă, ci conținutul și atribuțiile funcției respective (în directă conexiune cu experiența și expertiza profesională a unui magistrat, cu buna funcționare a justiției ca serviciu public etc.). Nu trebuie să se confunde funcția de membru al Guvernului, în care, într-adevăr, un magistrat nu poate fi detașat fără a încălca principiul separației puterilor în stat, cu una căreia numai i se atașează rangul de demnitate publică, dar care este inferioară/distinctă de cea de ministru/membru al Guvernului, și care, prin conținutul său (și eventualele cerințe impuse de acquis-ul european, privind chiar specificul acelei funcții) presupune să fie ocupată cu prioritate de către un magistrat. Magistratul nu poate fi exclus de la exercitarea temporară a unor funcții de demnitate publică, care nu îi afectează statutul, ci, dimpotrivă, presupun competențele sale profesionale.

II. Necesitatea respectării obligațiilor asumate ca stat membru al Uniunii Europene, precum și prin tratatele internaționale

Art. 11 alin. (1) din Constituția României prevede că *„Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care România este parte”,* iar art. 148 alin. (4) prevede că *„Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării și din prevederile alineatului (2).”* Alin.(2) al aceluiași articol are următorul cuprins: *„Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.”*

Pentru respectarea și aplicarea acestor dispoziții constituționale, în calitate sa de stat membru al Uniunii Europene, dar și în calitate de membru al unora dintre cele mai importante organizații internaționale (spre exemplu, ONU, Consiliul Europei, Curtea Penală Internațională), România are obligația de a detașa judecători, procurori sau personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor la instituții, organe sau agenții ale UE, precum și la organizații internaționale. În acest sens, înainte de aderarea României la Uniunea Europeană și în vederea pregătirii acesteia, art. 58 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor a fost modificat, pentru a prevedea expres posibilitatea detașării magistraților români la instituții ale Uniunii Europene sau organizații internaționale (a se vedea, în acest sens, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 566 din 30 iunie 2006).

Detașarea la instituțiile europene a judecătorilor și procurorilor, precum și a personalului de specialitate juridică asimilat acestora reprezintă o formă de cooperare între autoritățile judiciare competente, având fundamentul, de cele mai multe ori, în chiar actele constitutive ale Uniunii Europene (Tratatele) și în actele subsecvente acestora. Magistratul român este, în egală măsură, magistrat european — nu numai datorită aplicării principiului recunoașterii de către celelalte state membre ale Uniunii Europene a hotărârilor judecătorești emise într-un stat membru (spre exemplu, în materie civilă și comercială) sau al rolului magistratului național în aplicarea unor norme ale acquis-ului european (spre exemplu, mandatul european de arestare) —, ci și datorită participării sale în cadrul unor grupuri de lucru, instituții sau rețele europene de magistrați. Participarea aceasta are un caracter necesar și **trebuie să fie posibilă, fie ca efect direct al detașării magistratului român la instituția europeană respectivă, fie printr-o altă posibilitate oferită de legiuitor** (spre exemplu, suspendarea din funcție cu păstrarea statutului de magistrat sau demisia din funcție, însoțită de rezervarea postului) — dacă este vorba de un mandat cu o durată determinată, stabilită de reglementările europene, sau în oricare caz în care nu este aplicabilă în mod direct instituția detașării (spre exemplu, în cazul desemnării judecătorului român la CJUE, conform art. 253 TFUE, sau la Tribunalul UE, conform art. 254 TFUE).

Aceste activități sunt circumscrise bunei funcționări a sistemului judiciar/autorității judecătorești, anterior amintite, care presupune inclusiv raporturile cu alte instanțe judecătorești internaționale și europene sau cu autorități administrative implicate ori competente. Astfel, cu titlu exemplificativ, se reține faptul că în preambulul Deciziei Consiliului privind consolidarea Eurojust și de modificare a Deciziei 2002/187/JAI², la pct. (22), se precizează că ar trebui să se prevadă posibilitatea ca „Eurojust să detașeze magistrați de legătură în state terțe în vederea realizării unor obiective similare celor atribuite magistraților de legătură detașați de statele membre în temeiul Acțiunii comune 96/277/JAI a Consiliului din 22 aprilie 1996 privind instituirea unui cadru pentru schimbul de magistrați de legătură în vederea îmbunătățirii cooperării judiciare între statele membre ale Uniunii Europene” (JO L 105, 27.4.1996, p.1).

Un alt exemplu este cel al **Regulamentului (UE) 2017/1.939 al Consiliului din 12 octombrie 2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European (EPPO)**, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JO) L 283, din 31.10.2017. **Regulamentul se întemeiază pe art. 86 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, posibilitatea instituirii Parchetului European fiind prevăzută în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în chiar titlul privind spațiul de libertate, securitate și justiție.** În preambulul Regulamentului sunt invocate și art. 20 alin. (2) din TFUE, cu privire la autorizarea de a stabili o forma de cooperare consolidată, precum și art. 328 alin. (1) și art. 329 alin. (1) din TFUE. Statele membre participante ar urma să desemneze candidații pentru funcția de procuror european și pentru cea de procuror european delegat. **Conform art. 96 alin. (6) din Regulament, procurorii europeni delegați vor avea calitatea de consultanți speciali, urmând să-și păstreze și funcția de procuror național, potrivit unei cerințe exprese a Regulamentului EPPO (art. 17 alin. 2): „Articolul 17. Numirea și eliberarea din funcție a**

procurorilor europeni delegați (2) Din momentul numirii lor în calitatea de procurori europeni delegați și până la eliberarea din funcție, procurorii europeni delegați sunt membri activi în cadrul parchetelor sau al magistraturilor statelor membre respective care i-au desemnat. Independența acestora trebuie să fie deasupra oricărei îndoieli și aceștia trebuie să dețină calificările necesare și experiența practică relevantă în ceea ce privește propriul sistem juridic național”. Se observă că România este unul dintre statele europene inițitoare ale acestei forme de cooperare consolidată; de asemenea, trebuie avute în vedere și obiectivele asumate de viitoarea Președinție a României la Consiliul UE, care va debuta în ianuarie 2019.

În sensul celor mai sus arătate se înscrie și **Acțiunea comună 96/277/JAI privind crearea unui cadru pentru schimbul de magistrați de legătură, în scopul îmbunătățirii cooperării judiciare între statele membre ale Uniunii Europene, adoptată de Consiliu în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, la data de 22 aprilie 1996** (publicată în JO L 105). În preambulul acestui document se precizează că îmbunătățirea cooperării judiciare, atât penale, cât și civile, este de interes comun pentru statele membre, instituindu-se cadrul pentru trimiterea sau schimbul de magistrați între statele membre, mai ales cei specializați în proceduri de cooperare judiciară, denumiți „magistrați de legătură”, în baza unor acorduri bilaterale sau multilaterale³. Potrivit art. 1 pct. (3) „crearea unui cadru pentru schimbul de magistrați de legătură are ca scop principal creșterea rapidității și eficienței cooperării judiciare, precum și favorizarea schimbului de informații privind sistemele juridice și judiciare ale statelor membre și funcționarea acestor sisteme”. *Relevantă pentru respectarea acquis-ului european nu este modalitatea prin care se realizează detașarea (prin intermediul MJ sau MAE), ci statuarea în sine a posibilității ca magistratul român să fie detașat la respectivele instituții sau organisme europene.*

Nu în ultimul rând observăm că este necesară detașarea unor magistrați români și la diferite agenții ale ONU, la Consiliul Europei — în special la grefa CEDO, la Curtea Penală Internațională, dar și la alte organizații internaționale de interes pentru sistemul judiciar.

Se observă faptul că România are *de lege lata* una dintre cele mai restrictive reglementări privind detașarea sau suspendarea din funcție a magistraților la instituții sau agenții europene sau internaționale, în condițiile în care magistrați din alte state membre ale Uniunii Europene se pot detașa, în mod permisiv și flexibil, la aceste organisme sau se pot suspenda din funcție, în vederea ocupării temporare a posturilor de tipul celor anterior menționate.

Prin urmare, orice soluție legislativă sau decizie a Curții Constituționale care interzice ocuparea temporară de către magistrații români (indiferent dacă aceasta se realizează prin detașare ori prin utilizarea corespunzătoare a unei alte instituții de dreptul muncii, cum este cea a suspendării din funcție, cu păstrarea celorlalte aspecte aferente statutului de magistrat) a unor funcții la instituțiile europene și la organizații internaționale, reprezintă **o legitimare a preeminenței, în oricare situație și în mod absolut, a dreptului național în raport cu ordinea juridică a Uniunii Europene, ceea ce reprezintă o încălcare a art. 148 alin. (2) și (4) din Constituție, a obligațiilor asumate prin Tratatul de aderare a României la Uniunea Europeană, respectiv a obligațiilor asumate pe plan**

² Decizia 2002/187/JAI a Consiliului din 28 februarie 2002 de instituire a Eurojust în scopul consolidării luptei împotriva formelor grave de criminalitate, astfel cum a fost modificată prin Decizia 2003/659/JAI a Consiliului și prin Decizia 2009/426/JAI a Consiliului, din 16 decembrie 2008 privind consolidarea Eurojust (Decizia 2009/426/JAI, JO L 138, 4.6.2009), **fundamentată pe articolul 85 TFUE [fostul art. 31 alin. (2) și art. 34 alin. (2) lit. c) din Tratatul privind Uniunea Europeană].**

³ A se vedea, în acest sens, prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 123 din 5 noiembrie 2007 privind unele măsuri pentru consolidarea cooperării judiciare cu statele membre ale Uniunii Europene, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 751 din 6 noiembrie 2007 și aprobată prin Legea nr. 85/2008.

internațional de România, prin tratate și alte acte internaționale cu forță obligatorie.

III. Statuarea expresă, în cuprinsul prezentei decizii, a obligației legiuitorului de a pune în acord, în procesul de reexaminare a legii, toate prevederile acesteia ce privesc incompatibilitățile, inclusiv cele aflate în vigoare, cu prezenta decizie nu este admisibilă.

O astfel de statuare nu își găsește precedentul în jurisprudența Curții Constituționale, determinând o interferență între controlul de constituționalitate *a priori* și cel *a posteriori*, ceea ce conduce la insecuritate juridică, din perspectiva efectelor prezentei decizii, și poate genera confuzii, prin generalitatea exprimării.

Se observă că textele legislative în vigoare prevăd în acest sens, în mod expres, faptul că instanța constituțională poate fi sesizată doar în cazurile expres prevăzute de art. 146 din Constituție, republicată, sau de legea sa organică [art. 10 alin. (1) din Legea nr. 47/1992] și stabilesc, distinct pentru fiecare atribuție, că sesizările trebuie formulate în scris și motivate [art. 10 alin. (2) din Legea nr. 47/1992].

Potrivit legii, în exercitarea controlului de constituționalitate Curtea se pronunță numai asupra conformității dispozițiilor criticate cu normele Constituției, întrucât, potrivit art. 2 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, sunt neconstituționale dispozițiile din actele normative menționate „care încalcă dispozițiile și principiile Constituției”. Curtea nu poate extinde acest control dincolo de limitele sesizării decât dacă, în cazul controlului constituționalității legilor înainte de promulgare, „dezbateră are loc [...] atât asupra prevederilor menționate în sesizare cât și asupra celor care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate” [art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992], precum și la soluționarea excepției de neconstituționalitate, când, „în caz de admitere a excepției, Curtea se va pronunța și asupra constituționalității altor prevederi din actul atacat, de care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate prevederile menționate în sesizare” [art. 31 alin. (2) din Legea nr. 47/1992]. De fiecare dată, însă, extinderea se realizează cu privire la dispoziții din același act/aceleași acte normative cu privire la care Curtea a fost sesizată și în realizarea aceleiași atribuții în cadrul căreia a fost investită. Pentru a delimita acest cadru strict al sesizării, legiuitorul a configurat cauzele de inadmisibilitate, dezvoltate într-o consistentă jurisprudență a Curții Constituționale.

Prin urmare, în cadrul unui control de constituționalitate a dispozițiilor de modificare a unei legi, este inadmisibilă extinderea controlului de constituționalitate asupra dispozițiilor legii modificate, care sunt în vigoare.

Se realizează astfel, în controlul *a priori*, și un control *a posteriori*, cu eludarea întregului cadru procedural pe care Constituția și legea organică a Curții Constituționale îl stabilesc pentru controlul *a posteriori* al legii (excepția de neconstituționalitate). În plus, o astfel de extindere ar avea semnificația unei sesizări din oficiu a Curții Constituționale or, o astfel de sesizare este permisă de Constituție și de Legea nr. 47/1992 numai pentru inițiativele de revizuire a Constituției și pentru legile de revizuire a Constituției, adoptate de Parlament. Distincția clară este consacrată cu legiuitorul constituant în privința efectelor deciziilor Curții Constituționale pronunțate în controlul *a priori*, în raport cu cele pronunțate în controlul *a posteriori*. Astfel, referindu-se la controlul de constituționalitate *a posteriori*, art. 147 alin. (1) din Constituție stabilește că „(1) Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.” Referindu-se la controlul *a priori*, dispozițiile art. 147 alin. (2) din Constituție stabilesc că „(2) În cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale”. Prezenta decizie este pronunțată în control de constituționalitate *a priori*, dar cuprinde considerente prin care se sancționează și dispoziții legale în vigoare. Se naște legitima întrebare dacă, pentru aceste din urmă dispoziții, efectul deciziei trebuie abordat din perspectiva controlului *a priori* sau *a posteriori*. Altfel spus, dacă efectul deciziei este numai acela de a stabili pentru legiuitor o obligație de reexaminare a legii în vigoare pentru punerea în acord cu decizia Curții sau dacă dispozițiile în vigoare sunt suspendate de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial și își încetează efectele juridice în termen de 45 de zile de la aceeași dată. Fiind vorba de o decizie pronunțată în control *a priori*, singura interpretare acceptabilă este prima ipoteză mai sus arătată. Cea de-a doua interpretare ar fi, de altfel, și dificil de pus în practică, întrucât considerentele deciziei se referă la o obligație generală a legiuitorului în raport cu „toate prevederile acesteia” (ale legii în vigoare). Or, o astfel de expresie de maximă generalitate poate crea dificultăți legiuitorului în a se conforma obligației impuse de Curte, punându-l în situația de a nu respecta prevederile art. 147 alin. (4) din Constituție.

Judecător,

conf. univ. dr. **Simona-Maya Teodoroiu**

★

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu soluțiile de:

— **Respingere ca neîntemeiată** a obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 44 [cu referire la art. 31 alin. (3) și (4) din Legea nr. 303/2004]; art. I pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (9) teza întâi și alin. (10) din Legea nr. 303/2004]; art. I pct. 88 [cu referire la art. 54 alin. (3) din Legea nr. 303/2004] — pentru acest ultim punct 88, doar cu privire la limitarea dreptului Președintelui statului de a refuza motivat, numai o singură dată numirea în funcțiile de conducere de rang înalt de la nivelul PICCJ, DNA și DIICOT;

— **Admitere** a obiecției de neconstituționalitate și constatare a neconstituționalității dispozițiilor art. I pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (2), (7) și (8)]

formulăm prezenta **opinie separată**, considerând că aceste soluții au fost pronunțate cu nesocotirea prevederilor constituționale ale art. 125 alin. (1) și (2), art. 134 alin. (1) și art. 94 lit. c) din Constituția României

I. **Autorul sesizării** de neconstituționalitate — Grupul parlamentar al Partidului Național Liberal — a criticat dispozițiile art. I pct. 44, pct. 87 și pct. 88 din Legea supusă controlului de constituționalitate (respectiv din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind Statutul judecătorilor și

procurorilor), **în motivare susținând doar** că aceste prevederi au fost adoptate contrar considerentelor Deciziei Curții Constituționale nr. 375 din 6 iulie 2005, **cu referire expresă numai** la „nesocotirea competențelor Președintelui României în privința numirii în funcție a judecătorilor și procurorilor, conform art. 94 lit. c) din Constituția României”.

Față de **motivul general** invocat de autorul sesizării în cuprinsul obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 pct. 44, pct. 87 și pct. 88 din Legea supusă controlului și având în vedere că, **prin soluția adoptată, Curtea și-a extins nejustificat controlul de constituționalitate și asupra altor soluții cuprinse în articolele contestate, fără ca ele să fi fost punctual criticate de titularul dreptului de sesiza, vom analiza, în examinarea dispozițiilor legale mai sus enunțate, următoarele trei mari aspecte:**

— Numirea în funcție a judecătorilor și procurorilor care au promovat examenul de capacitate și dreptul Președintelui statului de a refuza o singură dată numirea acestor judecători și procurori;

— Numirea în funcție a președintelui, a vicepreședinților și a președinților de secții de la Înalta Curte de Casație și Justiție (ICCJ) și dreptul Președintelui statului de a refuza motivat numirile în aceste funcții de conducere;

— Dreptul Președintelui statului de a refuza motivat (doar o singură dată) numirile în funcțiile de conducere de rang înalt de la nivelul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (PICCJ), Direcția Națională Anticorupție (DNA) și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT),

cu precizarea că, potrivit legislației în vigoare, **dreptul Președintelui statului de a refuza numirea judecătorilor și procurorilor în funcțiile de conducere de rang înalt de la nivelul ICCJ, PICCJ, DNA și DIICOT nu este limitat la un singur refuz, o astfel de limitare existând doar pentru numirea judecătorilor și procurorilor care au promovat examenul de capacitate și care urmează a fi numiți de Președintele statului în funcția de judecător sau procuror.**

II. A. Potrivit dispozițiilor Legii nr. 303/2004 în vigoare la acest moment:

1. Numirea judecătorilor și procurorilor este reglementată în capitolul III al Legii, mai exact în **art. 31 alin. (1)** cu următorul cuprins: „Judecătorii și procurorii care au promovat examenul de capacitate sunt numiți de Președintele României la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii”;

2. Dreptul Președintelui statului de a refuza numirea judecătorilor și procurorilor care au promovat examenul de capacitate este reglementat în **art. 31 alin. (3) și (4)** cu următorul cuprins:

alin. (3) „Președintele României poate refuza o singură dată numirea judecătorilor și procurorilor prevăzuți la alin. (1). Refuzul motivat se comunică de îndată Consiliului Superior al Magistraturii”.

alin. (4) „În situația în care Consiliul Superior al Magistraturii susține propunerea inițială, are obligația să motiveze opțiunea și să o comunice de îndată Președintelui României”.

3. Numirea președintelui, a vicepreședinților și a președinților de secții de la ICCJ este reglementată în capitolul V (intitulat Promovarea judecătorilor și procurorilor și **numirea în funcțiile de conducere**), secțiunea 3 (intitulată Promovarea în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție și **numirea în funcțiile de conducere** din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Parchetului Național Anticorupție), mai exact în **art. 53 alin. (1)**, cu următorul cuprins: „Președintele, vicepreședintele și președinții de secții ai Înaltei Curți de Casație și Justiție **sunt numiți** de către Președintele României la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii dintre judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție care au funcționat la această instanță cel puțin 2 ani.”;

4. Dreptul Președintelui statului de a refuza numirea în funcțiile de conducere de la ICCJ, menționate la punctul 3, este reglementat în **art. 53 alin. (2)**, cu următorul cuprins: „Președintele României nu poate refuza numirea în funcțiile de conducere prevăzute la alin. (1) decât motivat aducând la cunoștința Consiliului Superior al Magistraturii motivele refuzului.”;

5. Dreptul Președintelui statului de a refuza numirile în funcțiile de conducere de rang înalt de la nivelul PICCJ, DNA și DIICOT este reglementat în **art. 54 alin. (3)**, cu următorul cuprins: „Președintele României poate refuza motivat numirea în funcțiile de conducere prevăzute la alin. (1), aducând la cunoștința publicului motivele refuzului”.

B. Prin Legea de modificare și completare a Legii nr. 303/2004 (lege supusă controlului de constituționalitate în prezenta cauză) — cu privire la numirea judecătorilor și procurorilor, numirea în funcțiile de conducere de la nivelul ICCJ, PICCJ, DNA și DIICOT, precum și cu privire la dreptul Președintelui statului de a refuza numirea judecătorilor și procurorilor și, totodată, de a refuza numirile în funcțiile de conducere de rang înalt de la nivelul ICCJ, PICCJ, DNA și DIICOT — **au fost operate, fie abrogări, fie modificări ale prevederilor legale în vigoare, prin dispozițiile art. 1 pct. 44, pct. 87 și pct. 88**, după cum urmează:

Art. 1 pct. 44. La articolul 31, alin. (3) și alin. (4) se abrogă.

Art. 1 pct. 87. Articolul 53 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 53. — (1) Președintele și vicepreședinții Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt numiți de către Președintele României, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii — Secția pentru judecători, dintre judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție care au funcționat la această instanță cel puțin 2 ani și care nu au fost sancționați disciplinar în ultimii 3 ani.

(2) Președintele României nu poate refuza numirea în funcțiile de conducere prevăzute la alin. (1).

(7) Revocarea din funcție a președintelui și a vicepreședintelui ICCJ se face de către Președintele României, la propunerea Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii, care se poate sesiza din oficiu, la cererea unei treimi din numărul membrilor sau la cererea adunării generale a instanței, pentru motivele prevăzute la art. 51 alin. (2) care se aplică în mod corespunzător.

(8) Dispozițiile alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(9) Președinții de secții ai ICCJ sunt numiți de către Secția pentru judecători a CSM, la propunerea președintelui ICCJ dintre judecătorii ICCJ care au funcționat la această instanță cel puțin 2 ani și nu au fost sancționați disciplinar în ultimii 3 ani.

(10) Revocarea din funcția președinților de secții ai ICCJ se face de către CSM — Secția pentru judecători, care se poate sesiza din oficiu sau la cererea președintelui ICCJ, a unei treimi din numărul membrilor ori a adunării generale a instanței, pentru motivele prevăzute la art. 51 alin. (2) care se aplică în mod corespunzător.”

Art. 1 pct. 88. La articolul 54, alineatele (1), (3) și (4) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„Art. 54. — (1) Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prim-adjunctul și adjunctul acestuia, procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție, adjunctii acestuia, procurorii șefi de secție ai acestor parchete, precum și procurorul șef al DIICOT și adjunctii acestuia sunt numiți de Președintele României, la propunerea Ministrului Justiției, cu avizul Secției pentru procurori a CSM, dintre procurorii care au o vechime minimă de 10 ani în funcția de judecător sau procuror, pe o perioadă de 3 ani, cu posibilitatea reînvestirii o singură dată.

(3) Președintele României poate refuza, motivat, o singură dată, numirea în funcțiile de conducere prevăzute la alin. (1), aducând la cunoștința publicului motivele refuzului.

(4) Revocarea procurorilor din funcțiile de conducere prevăzute la alin. (1) se face de către Președintele României, la propunerea ministrului justiției, care se poate sesiza din oficiu, la cererea adunării generale sau, după caz, a procurorului general al PICCJ ori a procurorului general al DNA ori DIICOT, cu avizul Secției pentru procurori a CSM, pentru motivele prevăzute la art. 51 alin. (2) care se aplică în mod corespunzător.”

*
* *

III. Examinând modificările operate asupra Legii nr. 303/2004 — prin legea supusă controlului de constituționalitate — cu referire la problemele punctuale anterior enunțate și față de soluțiile adoptate de Curte cu privire la art. 1 pct. 44, pct. 87 și pct. 88, facem următoarele precizări:

A. În privința numirii în funcție a judecătorilor și a procurorilor, Constituția României consacră o prevedere expresă — art. 134 alin. (1) —, potrivit căreia „*Consiliul Superior al Magistraturii propune Președintelui României numirea în funcție a judecătorilor și a procurorilor, cu excepția celor stagiați, în condițiile legii*”.

În ce privește numirea judecătorilor, Constituția, la cap. VI *Autoritatea judecătorească*, secțiunea 1 *Instanțele judecătorești*, art. 125 — *Statutul judecătorilor* prevede, la alin. (1), că „*Judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili, în condițiile legii*”, iar la alin. (2) statuează următoarele „*Propunerile de numire, precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii sale organice*.”

În privința numirii procurorilor, același cap. VI din Constituție, secțiunea a 2-a *Ministerul Public* (art. 131 și art. 132), nu conține dispoziții exprese similare cu cele referitoare la judecători, sub aspectul numirii în funcție de către Președintele României. În această privință, singura normă de rang constituțional este cea cuprinsă la art. 134 alin. (1), mai sus redată.

Analizând sistematic prevederile Constituției la care ne-am referit anterior constatăm că aceasta, **în spiritul respectării, în special, a principiului separației și echilibrului puterilor statului și al colaborării loiale între instituțiile acestuia**, dar și a tuturor celorlalte norme și principii statornicite în corpul Actului fundamental, stabilește raporturi între Președintele statului (ca exponent al puterii executive bicefale) și CSM (ca parte a autorității judecătorești și garant al independenței justiției).

Constituția prevede, la art. 133 alin. (6), faptul că *Președintele României prezidează lucrările CSM la care participă*. Prin Decizia CCR nr. 148/2003 privind constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, Curtea a observat că acest text [art. 133 alin. (6)] „concură la ridicarea Consiliului Superior al Magistraturii la rangul unei instituții apte să asigure independența justiției”. Totodată, această atribuție a Președintelui României de a prezida lucrările CSM a fost apreciată de Curte ca fiind „o consecință firească a faptului că Președintele României este cel care, în temeiul art. 124 (s.n. — devenit art. 125), numește judecătorii și procurorii, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, cu excepția celor stagiați [art. 133 alin. (1), devenit art. 134 alin. (1) — s.n.]”.

Observăm că un drept similar al Președintelui este consacrat în Constituție numai în ceea ce privește participarea sa la ședințele Guvernului în care se dezbate probleme de interes național privind politica externă, apărarea țării, asigurarea ordinii publice și, la cererea prim-ministrului, în alte situații — art. 87.

Dreptul său constituțional astfel consacrat în privința activității Guvernului și a CSM urmărește realizarea efectivă a rolului conferit de art. 80 alin. (2) Președintelui, de a veghea la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice, scop în care acesta exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.

Acest tip de raport juridic între Președintele statului și CSM constituie o perfectă punere în practica legislativă a principiului constituțional al „separației și echilibrului puterilor” pe care îl menționează art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală. În dorința de a da substanță ideii de echilibru între autoritatea judecătorească și puterea executivă, Constituția României a prevăzut o serie de prerogative, pe care Președintele României sau ministrul justiției, ca exponenți ai puterii executive, le au în raport cu CSM, ca organ aparținând autorității judecătorești. Textele cuprinse la art. 125, art. 132 alin. (1) și la art. 134 alin. (1) din Constituție reflectă această idee, iar faptul că acestea fac trimitere la „condițiile legii” nu poate avea semnificația nerespectării lor de către legiuitorul organic, în sensul eludării rolului fundamental al CSM, al Președintelui statului și a raporturilor constituționale în care aceștia se află.

Interpretarea sistematică a acestor norme nu duce decât la această concluzie, iar, în materia dreptului constituțional, regula interpretării prin analogie nu poate fi primită, normele fundamentale fiind imperative și de strictă interpretare.

B. Cu privire la atribuția Secției pentru judecători a CSM de a propune Președintelui României numirea în funcție și revocarea din funcție a președintelui și vicepreședinților ÎCCJ, cu excepția președinților de secții ai ÎCCJ, pe care îi numește și îi revocă direct, soluție adoptată de legiuitor prin dispozițiile art. 1 pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (7), (9) și (10)] din legea supusă controlului de constituționalitate, soluție constatată ca fiind constituțională prin prezenta decizie a Curții numai în ceea ce îi privește pe președinții de secții (a se vedea pct. 2 din dispozitivul deciziei) și constatată ca fiind neconstituțională în privința numirii președintelui și a vicepreședinților ICCJ (a se vedea pct. 3 din dispozitivul deciziei) facem următoarele precizări:

În noua optică a legiuitorului organic, atributul numirii și revocării din funcție a președinților de secții de la ICCJ nu mai aparține Președintelui statului, ci este stabilit direct în competența secției pentru judecători a CSM.

Considerăm că **această soluție legislativă nu are nicio justificare, prin raportare la cea privind președintele și vicepreședinții ÎCCJ, în privința cărora legiuitorul organic a menținut aceeași soluție, a numirii lor de către Președintele statului, la propunerea secției pentru judecători**. Aceleași rațiuni ce fundamentează soluția juridică amintită trebuie să subziste și în cazul președinților de secții ai ÎCCJ și avem în vedere, în primul rând, prevederile art. 94 lit. c), art. 125 alin. (2), art. 126 alin. (1) și (2) și ale art. 134 alin. (1) din Constituție.

Suportul constituțional al numirii și eliberării din funcție, inclusiv a președinților de secții ai ÎCCJ, rezidă în interpretarea sistematică a normelor mai sus amintite. Prerogativa constituțională a Președintelui statului de a numi în funcții publice — art. 94 lit. c) și atribuția sa de a numi în funcție judecătorii — art. 125 alin. (2) și dispozițiile art. 134 alin. (1) — trebuie coroborate cu statutul și rolul pe care Constituția îl consacră ÎCCJ în rândul instanțelor judecătorești. Astfel, potrivit art. 126 alin. (1) din Legea fundamentală, justiția se realizează prin ÎCCJ și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege, ÎCCJ fiind cea care, conform art. 126 alin. (2), are rolul fundamental de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale.

Dispozițiile art. 125 din Constituție fac referire la numirea judecătorilor, prevăzând o atribuție partajată între 2 actori — CSM, care face propunerile de numire și Președintele statului, care îi numește pe judecători. Numirea în funcția de judecător de către Președinte are o semnificație anume, deoarece prin această numire judecătorul devine inamovibil. Inamovibilitatea înseamnă că, odată ce au fost numiți în funcție, judecătorii nu pot fi revocați, transferați sau suspendați decât în cazurile și în condițiile prevăzute de lege. **Actul numirii unui judecător prin decret al Președintelui nu este unul pur formal, ci unul de substanță, neputându-se susține că această atribuție a Președintelui este de fapt o simplă formalitate. Numirea unui judecător, și cu atât mai mult a unui judecător în funcție de conducere la cea mai înaltă instanță din țară — ÎCCJ — implică o responsabilitate juridică pentru Președintele României, astfel că această numire are deplin suport constituțional. Mai mult, Președintele statului are, potrivit art. 94 lit. c) din Constituție, atribuția numirii în funcții publice. Dacă Președintele nu ar avea niciun drept în numirea judecătorilor și procurorilor, inclusiv în funcțiile de conducere de la nivelul ICCJ, PICCJ, DNA și DIICOT, atribuțiile acestuia prevăzute de art. 94 lit. c), coroborat cu art. 125 alin. (1) și art. 134 alin. (1) din Constituție ar fi golite de conținut și semnificație.**

Numirea și revocarea din funcțiile de conducere de la nivelul ÎCCJ, PICCJ, DNA și DIICOT, așa cum prevede, în prezent, Legea nr. 303/2004 reprezintă încă un element de concretizare în planul legii organice a principiului separației și echilibrului puterilor în stat. Astfel, responsabilitatea numirii și revocării din funcțiile de conducere de la instanța supremă, de la PICCJ, DNA și DIICOT aparține Președintelui statului, care garantează, în același timp, cu propria sa legitimitate dobândită în urma câștigării alegerilor pentru funcția de președinte al statului, asupra acelor judecători sau procurori pe care, în urma propunerilor primite din partea secției pentru judecători sau a secției pentru procurori a CSM, alege să îi numească pentru a exercita cele mai înalte funcții de conducere la cea mai înaltă instanță de judecată din țară sau la parchetele de cel mai înalt grad ori să îi revoce din aceste funcții. **Prin acest mecanism de numire și revocare din funcțiile de conducere de la ÎCCJ, PICCJ, DNA și DIICOT se realizează colaborarea loială în spiritul Constituției între autoritățile statului, în speță între un exponent al puterii executive — Președintele României și exponenți ai autorității judecătorești — ÎCCJ, (reprezentant al puterii judecătorești), PICCJ, DNA, DIICOT, fiind astfel asigurat controlul reciproc și echilibrul între aceste autorități ale statului.**

Apreciem că nu există niciun motiv pentru care, prin legea supusă controlului de constituționalitate, a fost eliminat dreptul Președintelui statului de numire și revocare din funcție a președinților de secții ai ÎCCJ, soluție menținută de instanța de contencios constituțional prin respingerea ca neîntemeiată a obiecției vizând art. I pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (9) teza întâi și alin. (10)].

Această procedură trebuie să fie una unitară, principală, având în vedere rolul fundamental și unic pe care îl are ÎCCJ și care diferențiază instanța supremă de celelalte instanțe judecătorești. Dimpotrivă, considerăm că, atribuirea competenței de numire și revocare din funcție a președinților de secții de la instanța supremă, exclusiv și în mod direct Secției pentru judecători a CSM, afectează statutul judecătorilor, prin posibilitatea influențării carierei acestora în mod arbitrar. **În lipsa oricărui factor extern, de natură să mențină un echilibru al diverselor interese ce pot apărea în privința funcțiilor de conducere de la nivelul ICCJ, sunt create premisele instabilității funcției și a intervenționismului, ce nu pot avea**

decât consecințe negative asupra bunei funcționări a instanței supreme și a sistemului judiciar, în general.

În mod nejustificat și fără a fi investită de autorul sesizării, Curtea Constituțională a constatat și neconstituționalitatea prevederilor art. I pct. 87 [cu referire la 53 alin. (1) și (7)], eliminând practic dreptul Președintelui statului de numire și revocare din funcție și pentru președintele și vicepreședintii ICCJ, conferind aceste competențe Secției pentru judecători a CSM (a se vedea pct. 3 din dispozitivul deciziei). Prin soluția adoptată Curtea a nesocotit propria sa jurisprudență anterioară — la care vom face referire în cele ce urmează — și prin care a constatat constituționalitatea prevederilor legale ce conferă dreptul Președintelui statului în numirile în funcțiile de conducere de grad înalt de la nivelul ICCJ, PICCJ, DNA și DIICOT.

Aceleași rațiuni expuse anterior cu privire la numirea președinților de secții ai instanței supreme demonstrează — din punctul nostru de vedere — neconstituționalitatea soluției adoptate de instanța de contencios constituțional în privința numirilor președintelui și vicepreședinților de la ICCJ.

C. Cu privire la modalitatea de numire și revocare a procurorilor de grad înalt

În prezent, procedura de numire și revocare a procurorilor de grad înalt este reglementată de Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și de Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, astfel:

Art. 54 alin. (1) din Legea nr. 303/2004: „*Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prim-adjunctul și adjunctul acestuia, procurorul general al Parchetului Național Anticorupție, adjunctii acestuia, procurorii șefi de secție ai acestor parchete, precum și procurorul șef al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism și adjunctii acestora sunt numiți de Președintele României, la propunerea ministrului justiției, cu avizul Consiliului Superior al Magistraturii, dintre procurorii care au o vechime minimă de 10 ani în funcția de judecător sau procuror, pe o perioadă de 3 ani, cu posibilitatea reinvestirii o singură dată.*”

Art. 40 lit. h) din Legea nr. 317/2004: „*Secțiile Consiliului Superior al Magistraturii au următoarele atribuții referitoare la cariera judecătorilor și procurorilor: h) avizează propunerea ministrului justiției de numire și revocare a procurorului general al P.C.C.J., a procurorului șef al DNA, a adjunctilor acestora, a procurorilor șefi de secție din aceste parchete, precum și a procurorului șef al DIICOT și a adjunctului acestuia.*”

Menționăm că, prin prezenta Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, prevederile art. 54 alin. (1), mai sus citate, referitoare la numirea procurorilor de rang înalt, sunt menținute în vigoare (deci, Președintele statului este menținut în procedura de numire în funcțiile de conducere de rang înalt de la nivelul PICCJ, DNA, și DIICOT), cu singura corecție privind titulatura funcției de procuror-șef al D.N.A. (în loc de procurorul general al P.N.A.) și cu menționarea Secției pentru procurori ca organ de avizare a propunerii.

*
*
*

O examinare atentă a soluțiilor adoptate de Curte pe problemele punctuale vizând numirile judecătorilor și procurorilor ce au promovat examenul de capacitate, numirile în funcțiile de conducere de la nivelul ICCJ, PICCJ, DNA și DIICOT și cu privire la dreptul Președintelui României de a refuza, fie numirile judecătorilor și procurorilor, fie numirile în funcțiile de conducere de la nivelul PICCJ, DNA și DIICOT demonstrează că acestea sunt contradictorii.

Astfel, cu privire la:

1. **Art. 1 pct. 87 [cu referire la art. 53 alin. (1), (2), (7) și (8)].** Curtea a admis obiecția de neconstituționalitate a prevederilor mai sus menționate și a constatat că aceste dispoziții sunt neconstituționale sub aspectul numirii ori revocării de către Președintele statului, a președintelui și a vicepreședinților de la ICCJ, competență pe care a stabilit-o în sarcina CSM — Secția pentru judecători (a se vedea pct. 3 din dispozitivul deciziei), menținând însă dreptul Președintelui României în procedura de numire în funcțiile de conducere de la nivelul PICCJ, DNA și DIICOT, **fără să motiveze adoptarea acestor două soluții diferite cu privire la dreptul de numire al Președintelui statului.**

2. **Art. 1 pct. 88 [cu referire la art. 54 alin. (3)].** Curtea a respins ca neîntemeiată obiecția de neconstituționalitate (a se vedea pct. 2 din dispozitivul deciziei), apreciind că este constituțională soluția legislativă care îi conferă Președintelui României dreptul de a refuza, motivat, o singură dată numirea în funcțiile de conducere de rang înalt de la nivelul PICCJ, DNA și DIICOT.

3. **Art. 1 pct. 44 [cu referire la art. 31 alin. (3) și (4)].** Deși Curtea prin respingerea obiecției de neconstituționalitate a prevederilor mai sus menționate a constatat că acestea sunt constituționale, **înlăturând** astfel dreptul Președintelui statului de a refuza numirea judecătorilor și procurorilor care au promovat examenul de capacitate, cu toate acestea a menținut același drept de refuz al Președintelui statului în numirea procurorilor pe funcțiile de conducere de rang înalt de la nivelul PICCJ, DNA și DIICOT, **fără să motiveze adoptarea acestor două soluții diferite cu privire la dreptul de refuz al Președintelui României.**

În opinia noastră, nu există niciun temei constituțional pentru care a fost eliminat dreptul Președintelui statului în procedura de numire în funcțiile de conducere de la instanța supremă ori a fost înlăturat sau limitat dreptul Președintelui statului de a nu mai putea refuza numirile în funcțiile de judecător sau procuror ori de a nu mai putea refuza, decât o singură dată, numirile în funcțiile de conducere de rang înalt de la nivelul PICCJ, DNA și DIICOT și de a fi astfel obligat să accepte orice propunere de numire formulată de CSM. Este de fapt o golire de conținut a atribuțiilor Președintelui statului. Dreptul Președintelui statului de a refuza motivat propunerile venite de la CSM reprezintă o garanție suplimentară că se păstrează independența justiției.

Toate procedurile de numire și revocare în funcțiile de judecător sau procuror, precum și în funcțiile de conducere de la instanța supremă și de la PICCJ, DNA și DIICOT — respectiv cele prevăzute în Legea nr. 303/2004 în vigoare — au reprezentat fundamentul pentru realizarea unei justiții reale în România, mulțumită unui mecanism tripartit care a dovedit că oferă contraponderi: Președintele României (demnitarul ales direct de către cetățeni cu cea mai mare legitimitate democratică, populară), Ministrul Justiției (reprezentant al Guvernului) și CSM (garantul independenței justiției, alcătuit din reprezentanții magistraților).

Pe de altă parte, soluțiile adoptate de Curte prin prezenta decizie:

— în sensul înlăturării Președintelui statului din procedura de numire și revocare a președintelui, vicepreședinților și președinților de secții ai ICCJ; și

— cu privire la eliminarea dreptului acestuia de refuz în numirile judecătorilor și procurorilor, inclusiv pe funcțiile de conducere de rang înalt, sunt în totală contradicție atât cu prevederile constituționale invocate anterior, cât și cu jurisprudența anterioară a Curții.

Astfel, prin **Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005** (referitoare la sesizările de neconstituționalitate a Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente) publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 591 din 8 iulie 2005, **Curtea a constatat că dreptul Președintelui României de a refuza numirea în funcție a judecătorilor și procurorilor propuși de Consiliul Superior al Magistraturii și de a face numirile în cele mai înalte funcții din Ministerul Public la propunerea ministrului justiției, cu avizul consultativ al Consiliului Superior al Magistraturii este constituțional. Dacă Președintele României nu ar avea niciun drept de examinare și de apreciere asupra propunerilor făcute de Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea judecătorilor și procurorilor sau în anumite funcții de conducere ori dacă nu ar putea refuza numirea nici motivat și nici măcar o singură dată, atribuțiile Președintelui României, prevăzute de art. 94 lit. c) coroborat cu art. 125 alin. (1) din Constituție, ar fi golite de conținut și importantă (punctul III.3 lit. g din decizie).**

În acord cu această jurisprudență a Curții considerăm că nu contravin Constituției prevederile care dau posibilitatea Președintelui României să refuze numirea judecătorilor și procurorilor propuși de Consiliul Superior al Magistraturii. Aceste prevederi dau eficiență dispozițiilor art. 1 alin. (3) din Constituție, care caracterizează România ca stat „democratic”. Spre deosebire de alte state, în România judecătorii și procurorii nu sunt aleși prin vot popular.

Președintele României însă este ales democratic, prin vot popular și prin urmare este singurul exponent al voinței populare în raporturile cu autoritatea judecătorească.

Această ultimă calitate justifică instituirea, în favoarea Președintelui, a dreptului său de refuz în numirea judecătorilor și procurorilor, în cazul în care apreciază că propunerea CSM privind numirea unui judecător sau procuror, inclusiv în funcțiile de conducere de rang înalt de la nivelul ICCJ, PICCJ, DNA și DIICOT, nu ar fi justificată și s-ar impune a fi reanalizată tot de către CSM.

Esențial este faptul că, într-o astfel de dispută, Consiliul Superior al Magistraturii are ultimul cuvânt, deci își păstrează integral și neștirbit dreptul de a decide asupra chestiunii menționate.

În termeni constituționali acest tip de raport juridic dintre Președinte și CSM constituie o perfectă punere în practica legislativă a principiului constituțional al „separației și echilibrului puterilor” pe care îl menționează art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală.

Totodată, art. 125 alin. (1) din Constituția României statuează că judecătorii sunt numiți de Președintele României, dispoziție care implică o mare responsabilitate juridică pentru Președintele statului. Semnătura Președintelui de numire a unui judecător nu poate fi doar una formală, ci este una de substanță, neputându-se susține că semnătura Președintelui ar fi de fapt o simplă formalitate, inclusiv atunci când se fac numirile pe funcțiile de conducere, fie de la nivelul instanței supreme în stat, fie de la nivelul PICCJ, DNA și DIICOT.

* * *

Pentru toate aceste motive considerăm că, soluțiile adoptate de Curte cu privire la dispozițiile art. 1 pct. 44, pct. 87 și pct. 88 din legea supusă controlului de constituționalitate, respectiv Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, au fost pronunțate cu nesocotirea prevederilor constituționale ale art. 125 alin. (1) și (2), art. 134 alin. (1) și art. 94 lit. c) din Constituția României și a jurisprudenței anterioare a instanței de contencios constituțional.

Judecător,
dr. Livia Doina Stanciu

HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

privind actualizarea valorilor de inventar ale unor bunuri din domeniul public al statului și administrarea Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare, prevăzute în anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006 pentru aprobarea inventarului centralizat al bunurilor din domeniul public al statului și pentru aprobarea retragerii dreptului de folosință gratuită constituit în favoarea Federației Organizațiilor Utilizatorilor de Apă pentru Irigații Câmpia Covurlui, județul Galați, asupra unor bunuri din infrastructura de îmbunătățiri funciare din amenajarea de irigații Câmpia Covurlui, aparținând domeniului public al statului, aflată în administrarea Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, al art. 20 din Legea nr. 213/1998 privind bunurile proprietate publică, cu modificările și completările ulterioare, al art. 29³ alin. (2) din Legea îmbunătățirilor funciare nr. 138/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și al art. 2 alin. (1) și (2) din Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006 pentru aprobarea inventarului centralizat al bunurilor din domeniul public al statului, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — Se aprobă actualizarea valorilor de inventar ale bunurilor din domeniul public al statului și administrarea Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare, aflată în subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, prevăzute în anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006 pentru aprobarea inventarului centralizat al bunurilor din domeniul public al statului, cu modificările și completările ulterioare, conform anexei nr. 1.

Art. 2. — Se aprobă retragerea dreptului de folosință gratuită constituit în favoarea Federației Organizațiilor Utilizatorilor de Apă pentru Irigații Câmpia Covurlui, județul Galați, asupra unor bunuri, inclusiv a terenului aferent acestora, din infrastructura de îmbunătățiri funciare din amenajarea de irigații Câmpia Covurlui, aparținând domeniului public al statului, aflată în administrarea Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare, având datele de identificare prevăzute în anexa nr. 2.

Art. 3. — Predarea bunurilor prevăzute la art. 2 către Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare se face pe bază de protocol încheiat între părțile interesate, în termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, în conformitate cu

dispozițiile Ordinului ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 261/2017 pentru aprobarea procedurii de predare către Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare a infrastructurii de îmbunătățiri funciare și a terenurilor aferente acesteia, primite în folosință gratuită sau în proprietatea organizațiilor de îmbunătățiri funciare ori a federațiilor de organizații de îmbunătățiri funciare.

Art. 4. — Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale actualizează în mod corespunzător datele din evidența cantitativ-valorică și, împreună cu Ministerul Finanțelor Publice, operează modificarea corespunzătoare a anexei nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 5. — Prin derogare de la prevederile art. 4 din Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006, cu modificările și completările ulterioare, anexele nr. 1 și 2 nu cuprind numărul cărții funciare pentru imobile.

Art. 6. — Anexele nr. 1 și 2 fac parte integrantă din prezenta hotărâre.

PRIM-MINISTRU
VASILICA-VIORICA DĂNCILĂ

Contrasemnează:

Ministrul agriculturii și dezvoltării rurale,

Petre Daea

Ministrul finanțelor publice,

Eugen Orlando Teodorovici

**DATELE DE IDENTIFICARE
ale unor bunuri din domeniul public al statului și administrarea Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare,
precum și valorile de inventar care se modifică și se actualizează**

INVENTARUL BUNURILOR DIN DOMENIUL PUBLIC AL STATULUI PENTRU:										
Ordonator principal: MINISTERUL AGRICULTURII ȘI DEZVOLTĂRII RURALE										
Administrator: AGENȚIA NAȚIONALĂ DE ÎMBUNĂȚIRI FUNCiare Cod fiscal: 29275212										
Grupa 8 (bunuri care alcătuiesc domeniul public al statului)										
Nr. MF	Codul de clasificare	Denumirea	Date de identificare			Anul dobândirii/dării în folosință	Valoarea de inventar 2016 (lei)	Situția juridică		Tip bun
			Descrierea tehnică (pe scurt)	Vicinătăți (după caz)	Adresa			Baza legală	În administrare	
75800	8.16.02	Câmpia Covurului — județul Galați — Utilitate publică	72 cld. expl., 56 st. pomp. irig., 204 km canale irig., 1.688 km cond. ingrop, 15 st. evac, 743 km can. desec, 372 ha pl. silv., 55 brj.	Nord — UA Galați Nord, Est — Amenațare Brateșul de Sus și Republica Moldova, Sud — județul Brăila, Vest — Județul Vrancea	Țara: România județul: Galați;	1969	121.924.176	Protocol nr. 739/09.07.2003 Legea nr. 138/2004 Hotărârea Guvernului nr. 1.023/03.09.2008 Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 82/29.09.2011	În administrare	imobil

**DATELE DE IDENTIFICARE
ale unor bunuri, inclusiv ale terenurilor aferente din infrastructura de îmbunătățiri funciare din amenajarea de irigații Câmpia Covurului,
aparținând domeniului public al statului care se predau Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare**

Nr. crt.	Nr. de identificare MFP al bunului	Administratorul bunurilor	Persoana juridică căreia i se retrage dreptul de folosință	Codul de clasificare	Denumirea bunului	Nr. de inventar	Descrierea tehnică	Adresa	Valoarea de inventar (lei)
1	75800 75800	Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare CIF 29275212 Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare CIF 29275212	Federația Organizațiilor Utilizatorilor de Apă pentru irigații Câmpia Covurului Sediul: localitatea Schela, județul Galați, înregistrată în Registrul Național al Organizațiilor de Îmbunătățiri Funciare la nr. 488/04.05.2012 CIF: RO 30173810	8.16.02	PROTECȚIE CATODICĂ C+M SIFON MALINA	2992	Stăvilare intrare-ieșire, construcții cap amonte-cap aval, inclusiv teren aferent, în suprafață totală de 2.440 mp, din care: 2.250 mp suprafață construită și 190 mp zonă de protecție	U.A.T.: Smârdan. Cișmele, M. Kogălniceanu, județul Galați	2.612,00
				8.16.02	SIFON MALINA TERASAMENT CONSTRUCȚII ȘI TEREN AFERENT	21339	Conducte metalice îngropate: două fire cu DN 3.500 mm și lungime de 3.069 ml		12.825.804,00
				8.16.02	SIFON MALINA ECHIPAMENT	21340			934.618,00

Nr. crt.	Nr. de identificare MFP al bunului	Administratorul bunurilor	Persoana juridică căreia i se retrage dreptul de folosință	Codul de clasificare	Denumirea bunului	Nr. de inventar	Descrierea tehnică	Adresa	Valoarea de inventar (lei)
				8.16.02	SIFON LOZOVA TERASAMENT CONSTRUCȚII ȘI TEREN AFERENT	21341	Stăvilare intrare- ieșire, construcții cap amonte-cap aval, in- clusiv teren aferent, în suprafață totală de 2.596 mp, din care: 2.400 mp suprafață construită și 196 mp zonă de protecție. Conducte metalice în- gropate: două fire cu DN 3.500 mm și lungime de 3.365 ml	U.A.T.: Schela, județul Galați	11.828.670,00
				8.16.02	SIFON LOZOVA ECHIPAMENT	21342			1.407.241,00
				8.16.02	SIFON SUHURLUI TERASAMENTE CON- STRUCȚII ȘI TEREN AFERENT	21343	Stăvilare intrare- ieșire, construcții cap amonte-cap aval, inclusiv teren aferent în suprafață totală de 2.828 mp, din care: 2.624 mp suprafață construită și 204 mp zonă de protecție Conducte metalice îngropate: două fire cu DN 3.000 mm și lungime de 3.575 ml	U.A.T.: Slobozia Conache, Piscu și Vameș, județul Galați	285.145,00
				8.16.02	SIFON VALEA NEGREA	21442	grătare și conducte metalice îngropate: două fire cu DN 1.800 mm și lungime de 638 ml	U.A.T.: Negrea Schela, județul Galați	411.137,00
				8.16.02	SIFON VALEA COCORASULUI	21512	grătare și conductă metalică îngropată: un fir cu DN 3.000 mm și lungime de 360 ml	U.A.T.: Slobozia Conache, județul Galați	35.255,00

8.16.02	STĂVILAR VALEA COCORASULUI PST 1 KM	21515		23.050,00
8.16.02	SIFON VALEA GERULUI	21513		81.509,00
8.16.02	STĂVILAR VALEA GERULUI PST 4 KM 7.860	49281	grătar și conductă metalică îngropată: un fir cu DN 2.300 mm și lungime de 1.330 ml	40.418,00
8.16.02	SIFON VALEA CĂLMĂȚUI	21514		56.308,00
8.16.02	STĂVILAR SIFON CĂLMĂȚUI PST 7 KM 13—855	49282	Stăvilar plan și conductă metalică îngropată: un fir cu DN 2.700 mm și lungime de 855 ml	42.432,00
8.16.02	SIFON VALEA REA CA2	21750	Conducte metalice îngropate: 2 fire cu DN 3.000 mm și lungime de 849,1 ml	488.955,00
	TOTAL			28.463.154,00

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII

ORDIN

pentru aprobarea Regulamentului de organizare, funcționare și autorizare a serviciilor de îngrijiri paliative

Văzând Referatul de aprobare nr. S.P. 1.188/2018 al Direcției management și structuri unități sanitare și al Direcției generale de asistență medicală și sănătate publică,

având în vedere prevederile art. 77 lit. e), art. 136 lit. g), art. 163 alin. (4), art. 230 lit. m), art. 238 alin. (5) și art. 245 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

în temeiul art. 7 alin. (4) din Hotărârea Guvernului nr. 144/2010 privind organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul sănătății emite următorul ordin:

Art. 1. — Se aprobă Regulamentul de organizare și funcționare a serviciilor de îngrijiri paliative, denumit în continuare *Regulament*.

Art. 2. — În înțelesul prezentului ordin, termenii și noțiunile folosite au următoarele semnificații:

a) *îngrijire paliativă*: un tip de îngrijire care combină intervenții și tratamente având ca scop îmbunătățirea calității vieții pacienților și familiilor acestora, pentru a face față problemelor asociate cu boala amenințătoare de viață, prin prevenirea și înlăturarea suferinței, prin identificarea precoce, evaluarea corectă și tratamentul durerii și al altor probleme fizice, psihosociale și spirituale;

b) *îngrijiri terminale*: îngrijirile acordate unui pacient cu mijloacele de tratament disponibile, atunci când nu mai este posibilă îmbunătățirea prognozei fatale a stării de boală, precum și îngrijirile acordate în apropierea decesului;

c) *hospice*: termen utilizat pentru a descrie unități sanitare cu paturi, destinate exclusiv acordării de îngrijiri paliative pacienților cu boli cronice progresive, și care pot furniza servicii specializate de îngrijiri paliative și la domiciliu; în România conceptele de îngrijire de tip hospice și îngrijire paliativă sunt superpozabile;

d) *echipă interdisciplinară de îngrijiri paliative*: un grup de profesioniști cu instruire în domeniu și experiență corespunzătoare pentru acordarea serviciilor de îngrijiri paliative, confirmată prin modul stabilit de reglementările normative în vigoare; componența echipei variază în funcție de necesitățile particulare ale beneficiarilor de îngrijiri paliative.

Art. 3. — În funcție de nivelul de complexitate a îngrijirilor paliative sunt definite trei niveluri și intervenții de îngrijiri paliative.

A. Nivelul 1. Educarea și sprijinul pacientului pentru autoîngrijire are ca scop asigurarea îngrijirii adecvate în perioadele dintre intervențiile de îngrijiri paliative ale personalului medical; acest nivel este asigurat de către personalul din serviciile de îngrijiri paliative de bază și specializate, în conformitate cu anexa nr. 4; acest nivel include următoarele intervenții:

a) educarea și informarea pacientului pentru dobândirea încrederii, cunoștințelor, abilităților pentru autoîngrijire;

b) suportul acordat familiei pentru păstrarea sau prelungirea independenței funcționale a pacientului în contextul bolii și îmbunătățirea capacității familiei de a face față problemelor ridicate de îngrijire a pacientului la domiciliu;

c) organizarea de sesiuni de consiliere psihoemoțională pentru pacienți și aparținători, cu scopul înțelegerii și gestionării adecvate a bolii;

d) organizarea de campanii de informare și conștientizare a populației vizând îngrijirile paliative.

B. Nivelul 2: Îngrijirea paliativă de bază este îngrijirea și suportul acordat pacienților și familiilor sau aparținătorilor acestora de către personalul medical din asistența primară, comunitară sau din spitale, având instruire de bază în domeniul îngrijirilor paliative, certificată prin absolvirea unor programe de instruire acreditate de organisme profesionale competente și care au ocazional în îngrijire pacienți cu boli cronice progresive și cu nevoi de îngrijire paliativă; acest nivel include următoarele intervenții:

a) evaluarea holistică: înțelegerea bolii de către pacient și familie, povara simptomelor, statusul de performanță, comorbidități, comunicarea și luarea deciziilor, sprijinul familiei și rețeaua de îngrijire, temeri legate de sfârșitul vieții, nevoi de educare referitoare la boală;

b) intervenții de comunicare: comunicarea empatică, comunicarea diagnosticului și a prognosticului, evitarea comunicării diagnosticului/prognosticului real;

c) managementul simptomelor: durerea, dispneea, anorexia, cașexia, depresia, anxietatea, greața/vărsăturile, delirul, fatigabilitatea, insomnia;

d) educația familiei și a pacientului în legătură cu drepturile sociale, mobilizarea pacientului, îngrijirea tegumentelor și a cavității bucale, administrarea medicației, managementul nonfarmaceutic al simptomelor în îngrijirea terminală;

e) manevre precum: montarea subcutanată a fluturașului, paracenteza, montarea cateterului urinar;

f) monitorizarea pacientului;

g) coordonarea îngrijirii cu serviciile specializate de îngrijiri paliative și/sau alte servicii specializate;

h) îngrijirea terminală;

i) manevre de nursing.

C. Nivelul 3: Îngrijirea paliativă specializată este îngrijirea asigurată de furnizori autorizați pentru acordarea îngrijirilor paliative specializate, prin echipe interdisciplinare formate din personal cu studii aprofundate în domeniul paliatologiei, pentru care îngrijirile paliative reprezintă activitatea de bază; acestea asigură îngrijirea directă a pacienților și familiilor sau aparținătorilor acestora, precum și consultanță pentru nivelurile 1 și 2 de competență; acest nivel include următoarele intervenții:

a) intervenții medicale: evaluarea holistică, stabilirea diagnosticului paliativ de etapă, managementul durerii și simptomelor, comunicarea, educarea și consilierea pacientului și familiei, susținerea pacientului și familiei în luarea deciziilor terapeutice și de îngrijire, organizarea ședințelor de consiliere cu pacientul și familia, efectuarea de manevre de diagnostic și

terapeutice, prescrierea, aplicarea și monitorizarea tratamentului farmacologic și nefarmacologic adecvat, coordonarea îngrijirii între multiple servicii, îngrijire terminală;

b) îngrijiri de tip nursing sunt enumerate în cele ce urmează, fără a fi exhaustive: evaluarea de nursing, îngrijirea escarelor, limfedemului, stomelor, tumorilor exulcerate, pansamente, mobilizarea pacientului etc.; administrarea de medicamente; metode nefarmacologice de tratament al simptomelor; educarea pacientului, familiei și a aparținătorilor privind îngrijirea curentă și autoîngrijirea; monitorizarea pacientului;

c) servicii conexe actului medical, pe care le prezentăm în continuare și care nu sunt exhaustive: kinetoterapie: evaluare funcțională, kinetoterapie profilactică, kinetoterapie respiratorie, masaj, posturări, kineziotaping și altele; servicii de asistență psihologică: evaluare psihologică specializată a pacientului și familiei, consiliere pentru pacient și familie, terapie individuală și de grup, evaluare risc doliu patologic, consiliere de doliu; servicii de terapie ocupațională: terapia prin artă, meloterapie, aromaterapie;

d) serviciile sociale sunt următoarele, fără a fi exhaustive: asistență pentru obținerea drepturilor legale — certificat de handicap, pensie, alte beneficii legale, obținerea de echipamente specializate, organizarea de perioade de respiro pentru aparținători; organizarea serviciilor de voluntari;

e) servicii de suport spiritual pentru pacient și familie;

f) servicii de educație și informare pentru autoîngrijire;

g) serviciile de suport în perioada de doliu: scopul acestor servicii îl reprezintă facilitarea procesului de adaptare și reintegrarea socială a familiei/persoanei care a suferit pierderea unui membru apropiat, evitarea suferinței prelungite sau patologice și prevenirea stărilor de doliu patologic, prin oferirea suportului emoțional, psihologic și spiritual în perioada de doliu, cunoscând că 10—15% din persoanele afectate de decesul unei rude apropiate sunt în situație de risc de doliu patologic și au nevoie de suport de specialitate în perioada de doliu; suportul în perioada de doliu cuprinde trei componente:

1. componenta 1: se adresează tuturor familiilor afectate de pierdere și constă în oferirea de informații sau suport minim prin 1—2 întâlniri cu echipa serviciului de îngrijiri paliative specializate, în vederea facilitării procesului de adaptare la pierdere; procesul se desfășoară în general cu intervenție minimă a personalului de specialitate, în primele 6 săptămâni după decesul pacientului;

2. componenta 2: se adresează membrilor familiilor cu nevoi complexe de adaptare la pierdere, identificate în timpul asistării pacientului cu boală cronică progresivă ca fiind persoane cu risc de dezvoltare a doliului patologic; suportul este asigurat de profesioniști cu pregătire în domeniul îngrijirilor paliative și în consiliere de doliu, membri ai echipei de îngrijiri paliative specializate care a fost implicată în asistența pacientului decedat; suportul se desfășoară pe o perioadă de până la 12 luni după decesul pacientului;

3. componenta 3: se adresează persoanelor afectate de o suferință prelungită/patologică datorată decesului unui membru de familie sau unei persoane apropiate; suferința patologică se poate manifesta prin probleme mentale și fizice severe — insomnie, depresie, imunodepresie, boli cardiace, suicid, afectare a integrării sociale; suportul este asigurat prin servicii specializate psihiatrice în situațiile în care serviciul de doliu face trimiteri spre serviciile de psihiatrie;

h) intervenții de consultanță telefonică pentru pacienți și familii efectuate în îngrijirea paliativă specializată permit asigurarea continuității serviciului de îngrijiri paliative pentru pacienții aflați la domiciliu, 24 din 24 de ore și 7 zile pe săptămână; în categoria acestor intervenții sunt incluse următoarele intervenții, fără a fi exhaustive:

1. monitorizare continuă a pacientului;

2. educarea pacientului și familiei în aplicarea planului de îngrijire stabilit;

3. screening pentru nivelul de urgență, solicitare și îndrumare spre serviciul adecvat, pe baza unor algoritmi agreeați;

4. consiliere psihoemoțională de bază;

5. informare referitoare la servicii și resurse accesibile acestor categorii de pacienți;

i) intervenții de consultanță pentru serviciile de îngrijiri paliative de bază se realizează prin numirea de mentori și coordonatori locali din serviciile specializate pentru serviciile de îngrijiri paliative de bază, cel puțin în primii 5 ani de funcționare a serviciilor de îngrijiri paliative de bază, prin consultații comune, telemedicină, întâlniri lunare, consultanță telefonică:

1. Întâlniri lunare locale vor fi organizate, virtual sau față în față, cu durata a câte 2 ore pentru discuții de caz, educație, îmbunătățirea îngrijirii și coordonare. Participanții la întâlnirile lunare vor fi medici de familie, mentori, coordonatori locali, alt personal implicat în îngrijire. Pentru controlul calității și dezvoltarea modelului de îngrijire paliativă de bază, întâlnirile lunare sunt documentate pe baza unui format simplu care include data și durata întâlnirii, evidența participanților, pacienți analizați, pacienți incluși în îngrijire, principalele nevoi și intervențiile aplicate, conținutul sesiunii de educare, lecții învățate pe plan local, probleme în aplicarea modelului de îngrijire paliativă și solicitări de adaptare a acestuia.

2. Intervențiile oferite prin consultanță telefonică de suport pentru serviciile de îngrijiri sunt reprezentate de consultanță de urgență centrată pe pacient, educare și coordonarea cazului.

Art. 4. — Particularitățile serviciilor specializate de îngrijiri paliative pediatrice sunt următoarele:

a) durata de asistență a copiilor beneficiari de îngrijiri paliative este de luni/ani, în funcție de specificul patologiei și prognosticul bolii;

b) îngrijirea de respiro pentru familie este parte importantă a serviciilor de îngrijiri paliative pediatrice;

c) unitatea de îngrijire este familia, de aceea îngrijirile paliative pediatrice asigură suportul întregii familii, inclusiv al fraților/surorilor copilului bolnav;

d) îngrijirile paliative pediatrice se acordă într-un mediu adaptat și centrat pe nevoile copilului, de preferință la domiciliul copilului; familiile sunt îngrijitorii principali, iar casa copilului este locația în care trebuie asigurate dispozitivele și echipamentele care să permită asistarea eficientă a acestuia;

e) coordonarea serviciilor este comprehensivă, astfel încât să asigure o îngrijire flexibilă, în funcție de nevoile familiei; pentru aceasta este important ca fiecărei familii să îi fie atribuit un coordonator de caz care este membru al echipei interdisciplinare, responsabil de coordonarea serviciilor oferite;

f) îngrijirile paliative pediatrice se acordă respectând principiul accesibilității și continuității serviciilor timp de 24 ore.

Art. 5. — (1) Clasificarea pacienților se realizează potrivit nevoilor de îngrijire.

(2) Pacienți cu nevoi de bază și grad de complexitate redus sunt persoane cu boală cronică progresivă, cu nevoi de îngrijiri paliative manifestate ca suferință fizică, psihoemoțională sau spirituală ușoară sau moderată, care nu au comorbidități și care au îngrijitori în cadrul familiei.

(3) Pacienți cu nevoi complexe sunt persoane cu boli cronice progresive care se află în una sau mai multe din următoarele situații:

a) suferință moderată/severă în domeniul fizic, social, spiritual, psihoemoțional, inclusiv suferință fizică refractară sau suferință complexă existențială;

b) lipsa familiei sau existența unor situații conflictuale majore în familie;

c) prezența unor comorbidități multiple;

d) depășirea capacității de îngrijire medicală, situație stabilită în urma evaluării stării de sănătate efectuată de medicul de familie sau de medicul de specialitate.

Art. 6. — Evaluările și intervențiile specifice îngrijirilor paliative vor fi documentate în dosarul pacientului de către tot personalul implicat în acordarea serviciilor.

Art. 7. — Activitatea furnizorilor de îngrijiri paliative din România va fi monitorizată de către Direcția generală de asistență medicală și sănătate publică din Ministerul Sănătății, care va elabora sinteza datelor transmise care va fi prezentată conducerii Ministerului Sănătății.

Art. 8. — Regulamentul are în vedere dezvoltarea progresivă a îngrijirilor paliative în România, ca parte integrantă a sistemului de sănătate, în scopul creșterii constante și coordonate a gradului de acoperire a nevoii de asistență pentru populația vizată, prin utilizarea eficientă a resurselor umane și logistice existente și prin dezvoltarea de noi servicii.

Art. 9. — Principiile îngrijirii paliative sunt prevăzute în anexa nr. 1.

Art. 10. — Locațiile și structurile prin care se acordă servicii de îngrijire paliativă sunt prevăzute în anexa nr. 2.

Art. 11. — Beneficiarii serviciilor de îngrijiri paliative sunt prezentați în anexa nr. 3.

Art. 12. — Resursele umane în îngrijirile paliative sunt prevăzute în anexa nr. 4.

Art. 13. — Condițiile igienico-sanitare, dotarea și echipamentele în serviciile de îngrijiri paliative în unitățile sanitare cu paturi sunt prevăzute în anexa nr. 5.

Art. 14. — Managementul pacientului în îngrijirile paliative este prezentat în anexa nr. 6.

Art. 15. — (1) Furnizorii de servicii de îngrijiri paliative specializate, indiferent de tipul lor, vor completa și vor trimite anual Ministerului Sănătății — Direcția generală de asistență medicală și sănătate publică, până la 31 ianuarie al anului următor, chestionarul privind activitatea prestată în anul anterior, al cărui model este prevăzut în anexa nr. 7.

(2) Chestionarul prevăzut la alin. (1) va fi însoțit de raportul vizând activitatea prestată în anul anterior, întocmit potrivit modelului prevăzut în anexa nr. 8.

Art. 16. — Condițiile de autorizare a furnizorilor de îngrijiri paliative la domiciliu sunt prevăzute în anexa nr. 9.

Art. 17. — Modelul formularului de solicitare a autorizației de funcționare în domeniul îngrijirilor paliative la domiciliu este prevăzut în anexa nr. 10.

Art. 18. — Modelul formularului autorizației de funcționare în domeniul îngrijirilor paliative la domiciliu este prevăzut în anexa nr. 11.

Art. 19. — Anexele nr. 1—11*) fac parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 20. — (1) Prevederile prezentului ordin se aplică unităților sanitare cu paturi din rețeaua Ministerului Sănătății, din rețeaua ministerelor și instituțiilor cu rețea sanitară proprie, unităților al căror management a fost transferat autorităților publice locale, precum și unităților sanitare private.

(2) Autorizarea funcționării serviciilor de îngrijiri paliative la domiciliu se face de către Ministerul Sănătății, iar autorizarea funcționării celorlalte structuri care oferă servicii de îngrijiri paliative se face de către direcțiile de sănătate publică teritoriale.

Art. 21. — Direcția generală de asistență medicală și sănătate publică, Centrul de resurse umane în sănătate publică, Direcția management și structuri sanitare din cadrul Ministerului Sănătății, direcțiile de sănătate publică județene și a municipiului București, direcțiile medicale ale ministerelor și instituțiilor cu rețea sanitară proprie, precum și conducerea unităților sanitare implicate vor duce la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 22. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. 23. — Începând cu data intrării în vigoare a prezentului ordin se abrogă punctul 8 din anexa nr. 1 la Normele privind organizarea și funcționarea îngrijirilor la domiciliu, precum și autorizarea persoanelor juridice și fizice care acordă aceste servicii, aprobate prin Ordinul ministrului sănătății și familiei nr. 318/2003, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 255 din 12 aprilie 2003.

Art. 24. — Unitățile sanitare cu structuri de îngrijiri paliative aprobate/avizate la momentul intrării în vigoare a prezentului ordin vor avea la dispoziție o perioadă de 12 luni pentru conformarea la prevederile prezentului regulament.

Ministrul sănătății,
Sorina Pinte

București, 23 februarie 2018.
Nr. 253.

*) Anexele nr. 1—11 se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 199 bis, care se poate achiziționa de la Centrul pentru relații cu publicul al Regiei Autonome „Monitorul Oficial”, București, șos. Panduri nr. 1.

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72
Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

